

Studium koncepcyjne dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej

Opole, 2014 r.

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Studium koncepcyjne dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej zostało opracowane dzięki współfinansowaniu przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007 - 2013.

Opracowanie:

Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER

Zespół Redakcyjny

Marcelina Gabryś, Artur Kubica, Gabriela Mikrut, Tadeusz Stoszek, Bartosz Tyrna,
Mateusz Werpachowski

Opole – Cieszyn, 2014

Spis treści

Wprowadzenie	5
1. Metodologia	7
2. Diagnoza stanu dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej	11
2.1 Tło historyczne	11
2.2 Katalog obiektów o szczególnej wartości historycznej i architektonicznej	14
2.2.1. Wskazanie obiektów o potwierdzonej wartości architektonicznej i historycznej wymagających renowacji i ochrony.	14
2.2.2. Prezentacja kluczowych obiektów wraz ze wskazaniem niezbędnych działań konserwatorskich dla ich pełnego udostępnienia dla turystów.	34
2.3 Rynek usług opartych na dziedzictwie kulturowym Aglomeracji Opolskiej	73
2.4 Ruch turystyczny a dziedzictwo Kulturowe Aglomeracji Opolskiej	79
2.5 Potencjalna atrakcyjność turystyczna dziedzictwa kulturowego AO w kontekście zidentyfikowanych problemów i potencjałów	98
3. Analiza SWOT	103
4. Plan działań	109
5. Wdrażanie i monitoring	121
Załącznik nr 1 – Karty obiektów zabytkowych	129
Zestawienie tabel	178
Zestawienie wykresów	178
Zestawienie grafik	178

Wprowadzenie

Głównym celem *Studium koncepcyjnego dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej* jest po pierwsze kompleksowa diagnoza rzeczywistego stanu zasobów dziedzictwa kulturowego AO. Drugim kluczowym elementem opracowania jest zdefiniowanie planu strategicznego oraz operacyjnego, umożliwiających osiągnięcie postawionych w *Studium* celów. Przeprowadzona analiza w kompleksowy sposób traktuje teren Aglomeracji mając na uwadze istnienie powiązań funkcjonalnych pomiędzy poszczególnymi gminami, natomiast część postulatywna opracowania skupia się na sposobach wykorzystania unikalnych zasobów AO w postaci istnienia zabytków kultury materialnej.

W poszczególnych częściach opracowania znajdziemy informacje na temat potencjału rynku usług, opartych na unikalnym dziedzictwie kulturowym Aglomeracji Opolskiej i możliwości jego rozwoju. Wskazano również obiekty o potwierdzonej wartości architektonicznej i historycznej wymagające renowacji i ochrony. Trzecim kluczowym elementem diagnozy są wskazania dotyczące możliwości zwiększenia ruchu turystycznego na terenie Aglomeracji Opolskiej w oparciu o dziedzictwo kulturowe. Potencjał turystyczny Aglomeracji Opolskiej zawiera również prezentację „profilu turysty” odwiedzającego region wraz rekomendacjami konkretnych rozwiązań i działań, zmierzających do opracowania sieci produktów turystycznych, wyprofilowanej zgodnie z potrzebami osób odwiedzających region Aglomeracji Opolskiej. Turystyka stanowi ważny czynnik rozwoju gospodarczego i aktywizacji zawodowej mieszkańców Aglomeracji Opolskiej. Dodatkowo w perspektywie roku 2020 turystyka dziedzictwa stanowi branżę wschodzącą o wysokim potencjale wzrostu. W związku z powyższymi przesłankami celem nadrzędnym niniejszego opracowania jest:

**Upowszechnianie i zachowanie dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej
oraz jego efektywne wykorzystywanie do budowy oferty turystycznej.**

Realizacja celu nadrzędnego jest warunkowana równomierną interwencją obejmującą: infrastrukturę dziedzictwa kulturowego, zintegrowanie promocji prowadzonej na zasadzie partnerstwa oraz tworzenie markowych produktów turystycznych.

Ze względu na charakter sformułowanych w opracowaniu celów i oczekiwanych efektów, zdecydowano się na zastosowanie zróżnicowanych metod analityczno-badawczych, które zostały wskazane w niniejszym opracowaniu. Dodatkowo dokument zawiera proponowane działania, których realizacja przyczyni się do poprawy stanu zachowania zasobów dziedzictwa kulturowego na obszarze AO i które powinny stanowić czynnik pobudzający do ich promowania. Działania te powinny być cyklicznie aktualizowane i usprawniane w odniesieniu do zmieniających się czynników obiektywnych, jak uwarunkowania zmiany stanu technicznego obiektów, uwarunkowania finansowe, społeczne, prawne czy administracyjne.

1. Metodologia

W ramach przedmiotowego *Studium* zastosowano kilka narzędzi badawczych. Wynika to z charakteru opracowania, jego kompleksowości, jak również uwarunkowań metodologicznych i prawnych, związanych w szczególności z dostępem do określonych grup respondentów, które zostały objęte badaniem.

W związku z powyższym, podczas prowadzonych prac były wykorzystywane następujące narzędzia badawcze:

1. Przeprowadzenie analizy danych zastanych (*desk research*),
2. Realizacja badań telefonicznych – CATI.

W pierwszej fazie realizacji badania wykorzystana została analiza informacji zawartych w źródłach zastanych tzw. wtórnych. Analizie poddawane były dane statystyczne zawarte w dokumentach kontekstowych, raportach, strategiach i ogólnodostępnych opracowaniach oraz danych gromadzonych przez Instytucje centralne, regionalne i lokalne oraz jednostki naukowe.

W ramach opracowania analiza *desk research* (DR) podzielona została na dwa etapy:

- Analiza wstępna DR – polegająca na zgromadzeniu dostępnych materiałów zawartych w źródłach wtórnych. Dane te przeanalizowane zostały pod kątem jakości i rzetelności, a także przydatności w spełnianiu kryteriów i zakresu wskazanego przez Zamawiającego. Po wstępnym przeanalizowaniu i selekcji dostępnych materiałów, opracowane zostały założenia do analizy pogłębionej.

Na tym etapie, weryfikacji uległy także założenia badawcze i zakres danych zawartych w opracowaniu końcowym, który w miarę możliwości (ze względu na ograniczenia w dostępie do informacji) został dostosowany do wymogów określonych w opisie przedmiotu zamówienia przygotowanym przez Zamawiającego. Weryfikacja ta została umotywowana i przedstawiona Zamawiającemu do akceptacji.

- Analiza właściwa DR – rozpoczęła się w momencie zatwierdzenia zakresu opracowania możliwego do realizacji, przedstawionego Zamawiającemu. Objęła ona w głównej mierze dokumenty i źródła danych zidentyfikowanych w ramach etapu

I analizy. W oparciu o uzyskane informacje, przygotowane zostały narzędzia do realizacji badań ilościowych i jakościowych.

Analizą dokumentów i źródeł zastanych objęte zostały w szczególności dane pochodzące z baz:

- Analiz i opracowań Województwa Opolskiego, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

- Narodowej Strategii Rozwoju Kultury, Ministerstwa Sportu i Turystyki – badania rynku turystycznego dokumentów regionalnych m.in.: Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego, dokumentów strategicznych gmin Aglomeracji Opolskiej w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego regionu, dokumentacji i analiz organizacji turystycznych regionu (OROT i inne) oraz analizy treści portali o tematyce turystycznej, jako jednego z podstawowych źródeł informacji dla osób przygotowujących się do eksploracji danego obszaru, m.in.:

- polskieszlaki.pl,
- visitopolskie.pl,
- turystykaopolska.pl,
- poznajpolske.onet.pl,
- regiony.poland.gov.pl,

a także strony gmin Aglomeracji Opolskiej, ze szczególnym uwzględnieniem prezentacji walorów turystycznych regionu.

W ramach badań reaktywnych wykorzystano technikę CATI:

CATI (Computer Assisted Telephone Interview) – jest to technika badawcza, za pomocą której wywiad z respondentem prowadzony jest telefonicznie przy wsparciu elektronicznych narzędzi badawczych. W trakcie badania ankieter odczytuje kolejne pytania kwestionariusza oraz wprowadza uzyskane w trakcie realizowanego wywiadu odpowiedzi, do elektronicznego kwestionariusza ankiety. Zaletą tej techniki jest możliwość pełnego zautomatyzowania narzędzia badawczego poprzez np. automatyczne filtrowanie zadawanych pytań oraz możliwość stałego monitorowania pracy ankieterów i odsłuchiwanie wywiadów. Zaletą jest także możliwość przebadania dużej liczby osób, w stosunkowo krótkim czasie.

Pogłębiony wywiad telefoniczny miał na celu analizę potrzeb inwestycyjnych w zakresie prac renowacyjnych i konserwatorskich związanych z ochroną zabytków Aglomeracji Opolskiej. Na potrzeby analizy opracowano ankietę telefoniczną CATI, a przeprowadzone przy jej użyciu badanie pomogło dostarczyć odpowiedzi na podstawowe pytania:

1. Czy jest znany właściciel/zarządca obiektu?
2. Czy właściciel/zarządca obiektu posiada możliwości prawne do zarządzania obiektem i prowadzenia inwestycji.
3. Jakie jest przeznaczenie pierwotne obiektu – jego historyczna funkcja?
4. Jak obecnie wykorzystywane są obiekty architektoniczne?
5. Jak oceniany jest ich stan techniczny: czy są one dopuszczone do użytkowania?
6. Czy właściciel/zarządca posiada zasoby finansowe umożliwiające utrzymanie obiektu?
7. Czy właściciel/zarządca planuje prace związane z przywróceniem/utrzymaniem obiektu?
8. Czy są/były prowadzone działania analityczne zmierzające do określenia wysokości środków finansowych potrzebnych na utrzymanie/renowację/konserwację obiektu?
9. Czy planowana jest sprzedaż obiektu?
10. Czy planowana jest zmiana przeznaczenia obiektu?
11. Czy możliwe jest dopuszczenie obiektu do użyteczności publicznej? (możliwość prezentacji obiektu, zwiedzania, prezentowania stałej lub czasowych ekspozycji itp.).

Na podstawie uzyskanych w wyniku *desk research* danych identyfikujących bazę obiektów atrakcyjnych turystycznie zwróciliśmy się telefonicznie do właścicieli oraz osób zarządzających wybranymi (zgodnie z kryteriami przedstawionymi w rozdziale 2.2.2. Prezentacja kluczowych obiektów wraz ze wskazaniem niezbędnych działań konserwatorskich dla ich pełnego udostępnienia dla turystów) obiektami z prośbą o wskazanie niezbędnych potrzeb inwestycyjnych w zakresie prac renowacyjnych, konserwatorskich bądź innych prac budowlanych związanych z ochroną zabytków. Analizie poddana została również ich dostępność dla turystów.

W ramach badań uzyskano informacje o 48 obiektach. Dodatkowo zestawienie poszerzono o ważne z punktu widzenia gmin tworzących Aglomerację Opolską obiekty dziedzictwa kulturowego, wymagające szczególnych nakładów finansowych, co do których nie było możliwości skontaktowania się z ich zarządcą i uzyskania szczegółowych danych na temat

potrzeb inwestycyjnych, kosztów renowacji itp. Dane zaprezentowano w zestawieniach tabelarycznych w dalszej części opracowania.

2. Diagnoza stanu dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej

2.1 Tło historyczne

Aglomeracja Opolska tworzona jest przez dwadzieścia jeden gmin, które leżą w obszarze województwa opolskiego. Region ten posiada bogatą i burzliwą historię, która pozostawiła swoje dziedzictwo zarówno w postaci materialnej, jak i niematerialnej. Wynika to z uwarunkowań geograficznych i politycznych tego terenu, od najdawniejszych czasów Opolszczyzna stanowiła bowiem teren pogranicza, na którym stykały się ze sobą różne narodowości i kultury. Proces osadzenia się tu na przestrzeni wieków i funkcjonowania obok siebie różnych grup etnicznych i wyznaniowych, potęgował chęć pielęgnacji własnych tradycji przez miejscową ludność, dzięki czemu pozostała dziś na tej ziemi bogata i zróżnicowana spuścizna kulturowa. Aglomerację Opolską, stanowiącą niejako serce tego regionu, wyróżnia dziś specyficzne, wielokulturowe dziedzictwo kultury materialnej, społecznej i duchowej mieszkańców, o odrębnym charakterze, niż w regionach mało zróżnicowanych etnicznie.

Teren aglomeracji należy do historycznego Śląska Opolskiego. Ziemie te odznaczają się częstymi zmianami przynależności państwowej na przestrzeni dziejów. W przeszłości były one pod panowaniem pierwszej, historycznej, władającej w Polsce dynastii Piastów, potem królów czeskich, austriackich Habsburgów, następnie Prusaków oraz Niemców. Tereny dzisiejszej Aglomeracji położone są również na historycznym, królewskim szlaku Via Regia, którym podążali monarchowie, kupcy, budowniczcy, artyści oraz pielgrzymujący drogą Św. Jakuba do Compostelii. Począwszy od zakończenia II wojny światowej Śląsk Opolski należy do Polski i od 1950 roku, kiedy to utworzone zostało województwo opolskie, znajduje się administracyjnie w jego granicach. Fakt zamieszkiwania tutaj bezpośrednio przed wojną ludności niemieckiej przekłada się na liczbę turystów zagranicznych, których większa część pochodzi z Niemiec. Ich podstawowym motywem podróży „do korzeni” jest zainteresowanie kulturą przodków oraz spotkania z krewnymi i znajomymi. Turystyka sentymentalna oddziałuje na cały obszar AO i jest stałym elementem kształtującym ruch turystyczny obszaru. Przyjazdy generowane przez ten rodzaj turystyki mają jednak tendencję do zmniejszania się, co jest naturalną konsekwencją starzenia się zainteresowanej grupy osób, która niegdyś opuściła ten obszar.

Ponadto po 1945 roku, na tą i tak już zróżnicowaną kulturowo ludność, nałożyły się tradycje pochodzące od ludności napływowej (repatriantów ze wschodu, ludności osadniczej z Polski centralnej oraz reemigrantów z Niemiec, Węgier, Francji i Rumunii jak i innych terenów przygranicznych). Przesądziło to o tym, że region ten może się dziś poszczycić wyjątkowo interesującą kulturą.

Opolszczyzna urzeka dziś bogactwem i pięknem zabytkowych obiektów i miejsc świadczących o wspaniałej historii i kulturze materialnej ludzi zamieszkujących niegdyś ten obszar. Spuścizna kulturowa tego terenu obejmuje jednak również bogactwo kultury duchowej, osadzonej głęboko w otaczającej ją, zmieniającej się rzeczywistości. Na zabytkowe zasoby Aglomeracji Opolskiej i całego województwa opolskiego składają się zabytki archeologiczne, zabytki nieruchome oraz ruchome, a także dziedzictwo niematerialne.

Zabytki archeologiczne – zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami¹ są to zabytki nieruchome, będące powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytki ruchome, będące tym wytworem. Ich zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Mogą to być grodziska, cmentarzyska, pozostałości dawnych osad, obozowisk, kurhanów, nawarstwienia miast i te związane z funkcjonowaniem zamków, wsi historycznych, jak również zabytki ruchome, pozyskane w wyniku badań archeologicznych jak narzędzia, broń, fragmenty ceramiki, ozdób czy monet. Dla 97% obszaru województwa opolskiego zostały wykonane badania archeologiczne pn. Archeologiczne Zdjęcie Polski (przedsięwzięcie poszukiwania, rejestrowania i nanoszenia na mapy stanowisk archeologicznych, realizowane w Polsce od 1978 roku). Ponad 1100 stanowisk objętych zostało prawną ochroną w postaci wpisu do rejestru Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (stanowiska archeologiczne na terenie Aglomeracji Opolskiej obejmują nawet wykopaliska pochodzące z czasów rzymskich), zaś liczba wszystkich stanowisk szacowana jest na ok. 12 tys. do 15 tys.

¹ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2003 nr 162 poz. 1568).

Zabytki nieruchome – zgodnie z obowiązującą ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami², to nieruchomości lub rzeczy ruchome, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art. 3 pkt. 1). Na terenie Aglomeracji Opolskiej wyróżniają się charakterystyczne rodzaje zabytków nieruchomych, spośród których część występuje w takim nagromadzeniu tylko w nielicznych rejonach Polski. Są to w szczególności:

- *Zespoły pałacowo-parkowe*, często z zabudowaniami folwarcznymi. To, obok zabytków sakralnych, najbardziej charakterystyczne pamiątki dawnych czasów w obszarze AO, a przede wszystkim opolskich wsi. Zespoły te związane są z historią śląskich rodów i prezentują charakterystyczne style budowlane i ogrodnicze poszczególnych epok, w których powstawały (lub do których były dostosowywane przez kolejnych właścicieli);
- *Historyczne układy przestrzenne, urbanistyczne i ruralistyczne* – często o średniowiecznym rodowodzie, najczęściej ulicówki i owalnice;
- *Zabytkowa zieleń komponowana* – głównie parki i ogrody w zespołach pałacowo-folwarczno-parkowych, dworskich i ich pozostałościach, ale także parki i planty miejskie, cmentarze, ogrody klasztorne i aleje;
- *Zabytki sakralne* - kościoły (murowane i drewniane, spośród których wiele o średniowiecznym rodowodzie), zespoły kościelno-klasztorne, synagogi, kapliczki i krzyże. Są to obiekty reprezentujące gotyk, z relikami romańskimi, obiekty renesansowe, barokowe, a pozostałe neohistoryczne i modernistyczne;
- *Zabytki budownictwa obronnego* – zamki i obiekty obronne, do których należą: fortyfikacje miejskie, mury obronne z bramami, basztami, bartyzanami i bastejami;
- *Zabytki techniki* – obiekty będące pamiątką i świadectwem intensywnej industrializacji regionu w XIX wieku, opartej na bogatych złożach naturalnych surowców (hutnictwo, przemysł wapienniczy – piece wapiennicze, młynarstwo,

² Op. cit.

pozostałości dawnych folwarków, fabryki porcelany i porcelitu, zakłady papiernicze czy urządzenia hydrotechniczne i zabytki związane z transportem – mosty, wiadukty);

- *Budynki użyteczności publicznej* – przede wszystkim ratusze, w tym te z relikami gotyckimi czy z okresu renesansu.

Zabytki ruchome – są to rzeczy ruchome, ich części lub zespoły rzeczy ruchomych, będących dziełem człowieka lub związanych z jego działalnością, stanowiących świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Zaliczyć do nich możemy m.in. dzieła sztuki i rzemiosła artystycznego, zabytkowe wyposażenie obiektów sakralnych, zamków, ratuszów, jak i niekubaturowe kapliczki, malowidła ścienne, krzyże przydrożne i pokutne. Do rejestru w całym województwie wpisanych jest ok. 6 tys. zabytków. W ramach Aglomeracji Opolskiej znakomita ich część leży w granicach miasta Opola. Część zgromadzona jest w muzeach, które prezentują zbiory malarstwa, rzeźb, zabytków archeologicznych, numizmatycznych i innych, a także we wnętrzach obiektów sakralnych. Najliczniej prezentowane są zabytki jednej epoki, stanowiące wyposażenie kościołów, np. zabytki barokowe, gotyckie (kamienne chrzcielnice, freski naścienne, drewniane krucyfiksy i figury świętych) i renesansowe (epitafia, drewniane ołtarze, ambony i chrzcielnice).

Szczególnie zagrożonymi są dziś te zabytki, które utraciły swoją pierwotną funkcję i pozostają nieużytkowane. W najtrudniejszej sytuacji są te wykonane z nietrwałych materiałów, czyli przede wszystkim obiekty drewnianej architektury sakralnej. Jednakże nagromadzenie tak wielu typów historycznych obiektów, zabytków archeologicznych, nieruchomych, jak i ruchomych, a przede wszystkim klasa artystyczna budowli i miejsc dziedzictwa kulturowego, świadczy dziś o unikalności regionu. Stanowi jego duży atut i czynnik kreujący regionalną tożsamość mieszkańców.

2.2 Katalog obiektów o szczególnej wartości historycznej i architektonicznej

2.2.1. Wskazanie obiektów o potwierdzonej wartości architektonicznej i historycznej wymagających renowacji i ochrony.

Dziedzictwo kulturowe Aglomeracji Opolskiej stanowią zabytkowe układy urbanistyczne miast i układy ruralistyczne wsi – głównie zamki i pałace wraz z założeniami pałacowo-

parkowymi oraz świątynie jak również zabytki techniki, ale także jej bogata historia, dobrze zachowane i różnorodne krajobrazy przyrodniczo-kulturowe.

Zgodnie z cytowaną ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami³ (art. 4.) ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,
- udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
- kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,
- uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Część z wymienionych cennych obiektów Aglomeracji Opolskiej nie jest wpisana do rejestru zabytków. Wartościowe zespoły i obiekty chronione są jednak na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, czy też (jako aktów prawa miejscowego powszechnie obowiązującego), decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy czy też studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (jako aktu wiążącego organ wykonawczy samorządu gminy – wójta, burmistrza, prezydenta). Zakres takiej ochrony jest odpowiedni do charakteru, wartości i stopnia zachowania obiektu.

Zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami⁴, jednostki samorządu terytorialnego zobowiązane są także do sporządzania programów opieki nad zabytkami, które muszą zostać przedłożone do zaopiniowania Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków. Po uzyskaniu opinii pozytywnej zostają one uchwalone przez Radę Miasta lub Gminy. Program sporządzany jest raz na cztery lata, lecz co dwa lata wójt

³ Op. cit.

⁴ Op. cit.

lub burmistrz sporządza sprawozdanie z realizacji jego założeń Radzie. Głównymi adresatami/odbiorcami powiatowych i gminnych POnZ jest przede wszystkim społeczność lokalna (nie tylko właściciele/użytkownicy obiektów zabytkowych). Programy opieki nad zabytkami dążą do poprawy stanu zachowania dziedzictwa narodowego jakim są obiekty zabytkowe, ekspozycja krajobrazu kulturowego, jak i wykorzystanie zabytków na cele i potrzeby społeczne, edukacyjne, a nawet gospodarcze. Konsekwentna realizacja przez władze poszczególnych gmin założeń dokumentu może warunkować rozwój tych jednostek, np. w szeroko rozumianej turystyce. Może stać się również ważnym czynnikiem w integracji społeczności lokalnej podkreślając poczucie tożsamości i dumy z posiadanych zabytków i wspólnych korzeni.

Wiedzy na temat obiektów o szczególnej wartości historycznej oraz architektonicznej dostarczają dane instytucji wyznaczonych do ewidencji, opieki czy ochrony nad zabytkami, takie jak Narodowy Instytut Dziedzictwa (do zadań którego należy m.in. promocja polskiego dziedzictwa narodowego jako elementu europejskiego dziedzictwa kulturowego) czy Wojewódzki Konserwator Zabytków, który m.in. realizuje zadania wynikające z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz sprawuje nadzór nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i innych działań przy zabytkach oraz badań archeologicznych. W Aglomeracji Opolskiej taką opiekę i nadzór sprawuje Wojewódzki Konserwator Zabytków w Opolu. Przedmiotem jego ochrony i opieki są zabytki, które według art. 3, pkt.1 ustawy⁵ oraz przepisami aktów wykonawczych do w/w ustawy określane są jako: nieruchomości lub rzeczy ruchome, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Zabytkiem jest więc każdy z elementów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego, który posiada ww. cechy, niezależnie od tego czy ustanowiono dla niego formę ochrony.

W innych punktach tego przepisu zdefiniowano także inne elementy dziedzictwa kulturowego jak:

⁵ Op. cit.

- zabytek nieruchomy – nieruchomości, jej część lub zespół nieruchomości, posiadających cechy jw.;
- zabytek ruchomy – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, posiadających cechy jw.;
- zabytek archeologiczny – zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny – przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- historyczny zespół budowlany – powiązana przestrzennie grupa budynków wyodrębniona ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- krajobraz kulturowy – przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;
- otoczenie zabytku – teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Dodatkowo przedmiot ochrony doprecyzowany został w art. 6 ust. 1 ustawy⁶, który stanowi, że opiece i ochronie podlegają wymienione tam zabytki bez względu na stan zachowania.

Ochrona dziedzictwa kulturowego jest więc ważnym interesem publicznym i stanowi stały element zrównoważonego rozwoju. Dlatego sprawny i skuteczny system ochrony i opieki nad zabytkami powinien odbywać się zarówno przy udziale samorządu, jak i właścicieli oraz użytkowników zabytków, a także mieszkańców i wspólnot lokalnych.

Zaprezentowane poniżej obiekty są uznanymi oficjalnie i powszechnie za dziedzictwo kulturowe jako zabytki nieruchome, nierzadko całymi zespołami i miejscami zabytkowymi, co do których zgodzono się, że stanowią dobro kulturowe regionu. O uznaniu ich

⁶ Op. cit.

za dziedzictwo kulturowe zdecydowała wartość architektoniczna i/lub historyczna, która skutkowała wpisaniem obiektów do rejestru zabytków. Należy pamiętać, że za dziedzictwo kulturowe uznawane są powszechnie te obiekty, które przez władze krajowe lub regionalne⁷ zostały ujęte w rejestrze zabytków, monumentów, pomników historii itp. lub obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków oraz posiadające niekwestionowaną wśród specjalistów (m.in. z dziedziny historii, sztuki, architektury czy konserwacji) rangę zabytku, zespołu lub miejsca zabytkowego.

Kompleksowe zestawienie zabytkowych obiektów nieruchomości z terenu Aglomeracji Opolskiej zostało przygotowane na podstawie danych Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

⁷ Identyfikację i rozgraniczenie dóbr kulturalnych delegowane jest na władze terenowe w myśl art. 3 Konwencji z UNESCO 19. listopada 1972 r.

Tabela 1 Wykaz zabytkowych obiektów nieruchomości z terenu Aglomeracji Opolskiej, wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego (stan na dzień 1 czerwca 2013 r.)

Lp.	Gmina AO	Miejscowość	Obiekt i obecny adres, data powstania, nr decyzji o wpisie do rejestru
1.	Chrzastowice	Lędziny - Zbicko	– budynek dawnego nadleśnictwa, ul. Leśna 2 w Zbicku, 1830, 2012/74 z 23.11.1974 – park dworski z aleją dojazdową w Zbicku, 2 ćw. XIX, 1900, 296/94 z 9.12.1994
2.	Dąbrowa	Chróścina	– kościół parafialny pw. śś. Piotra i Pawła, XIV-XVIII, 633/59 z 13.11.1959 – dzwonnica przy kościele, XVI, 634/59 z 13.11.1959 – cmentarz parafialny, 2 poł. XIX, 225/89 z 6.11.1989 – wiatrak drewniany, XIX, 635/59 z 13.11.1959
		Ciepielowice	– dwór, 1800, 1010/65 z 7.05.1965 – spichlerz, 1 poł. XIX, 1010/65 z 7.05.1965 – park pałacowy, 2 poł. XIX, 303/98 z 29.12.1998
		Dąbrowa	– kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca, XVII, 552/59 z 24.02.1959 – zamek, były zamek Hatzfeldów, 1615, 2 poł. XIX, 159/55 z 11.07.1955 – park, 71/83 z 1.08.1983, 169/49 z 29.04.1949 – aleja dojazdowa, 211/89 z 28.07.1989 – dom zgromadzenia sióstr św. Elżbiety, ul. Polna 4, 1895, 2275/91 z 1.07.1991
		Karczów	– dwór, XVII/XVIII, 1880, 1012/65 z 7.05.1965 i park dworski, 79/83 z 8.09.1983
		Narok	– pałac, 1865, 2021/76 z 23.08.1976 – spichlerz, 2021/76 z 23.08.1976 – cmentarz parafialny rzymsko – katolicki, 224/89 z 6.11.1989
		Niewodniki	– zespół pałacowy: pałac, XIX, 2020/76 z 23.08.1976; spichlerz, XIX, 2020/76 z 23.08.1976, 1655/66 z 22.09.1966, park, l. 70-te XIX, 256/90 z 27.06.1990
		Nowa Jamka	– dwór, 1014/65 z 8.05.1965
		Skarbiszów	– park dworski wraz z folwarkiem (dom mieszkalny, owczarnia, budynek gospodarczy, obora), I poł. XVIII, 301/98 z 6.08.1998, zmiana decyzji z dn. 22.12.1998
		Sławice	– park dworski wraz z folwarkiem (dom mieszkalny, obora, kuźnia, czworak, aleja jesionowa), 302/98 z 28.12.1998
		Żelazna	– spichlerz, ul. Opolska 30, XVIII/XIX, 2123/86 z 20.05.1986
3.	Dobrzeń Wielki	Borki	– kaplica-dzwonnica, XIX, 636/59 z 13.11.1959
		Czarnowąsy	– dawny klasztor Norbertanek: klasztor, 1682-8, 762/64 z 02.04.1964 – dawny klasztor Norbertanek: kościół pw. św. Norberta, XIII, XVIII, 762/64 z 2.04.1964

			– cmentarz wyznaniowy, XVII, XIX, 219/89 z 28.09.1989
		Dobrzeń Wielki	– kościół odpustowy pw. św. Rocha, XVII/XVIII, 105/54 z 2.06.1954
		Kup	– kościół rzymskokatolicki – parafialny, 148/2011 z 24.05.2011 – kościół poewangelicki, 147/2011 z 30.05.2011 – cmentarz parafialny, ul. Ligonja, 1899, 287/92 z 6.11.1992 – cmentarz ewangelicki ul. Brynicka, 1857, 286/92 z 6.11.1992
4.	Gogolin	Chorula	– cmentarz wiejski, parafialny z ogrodzeniem, kapliczką-dzwonnicą i dwiema bramkami, XVIII/XIX, 1983/73 z 15.01.1973, 249/90 z 4.05.1990 – grób Konstantego Joska na cmentarzu, 1921, 167/88 z 23.02.1988 – park, po 1850, 122/85 z 2.01.1985
		Dąbrówka-Zakrzów	– mogiła zbiorowa mieszkańców Gogolina, 197/88 z 10.10.1988
		Gogolin	– zespół trzech pieców szybowych do wypału wapna z otoczeniem w obrębie działki nr 656/17, ul. Strzelecka, 196/2012 z 25.10.2012 – mogiła zbiorowa powstańców śląskich na cmentarzu wyznaniowym, 160/87 z 14.09.1987 – cmentarz żydowski, ul. Wyzwolenia, 229/89 z 4.12.1989
		Górażdże	– dwa piece do wypału wapna, 1823 2149/87 z 9.02.1987
		Kamień Śląski	– kościół parafialny pw. św. Jacka wraz z wnętrzem, 1 poł. XVII 127/54 z 13.09.1954 – zbiorowa mogiła powstańców śląskich na cmentarzu przy ul. Armii Czerwonej, 159/87 z 10.09.1987 – pałac wraz z parkiem pałacowym, XVII/XVIII, 838/64 z 7.05.1964, 135/86 z 3.04.1986 – budynek stajni w zespole pałacowo-parkowym, 2234 z 8.08.1990 – dom mieszkalny na terenie folwarku w zespole pałacowo-parkowym, 2236 z 10.08.1990 – budynek stodoły na terenie folwarku w zespole pałacowo-parkowym, 2235 z 10.08.1990 – budynek wozowni w zespole pałacowo-parkowym, 2233 z 8.08.1990
		Malnia	– kościół parafialny pw. św. Franciszka, 62/54 z 11.03.1954
		Obrowiec	– zbiorowa mogiła powstańców śląskich (na cmentarzu katolickim), ul. Cmentarna, 161/87 z 16.09.1987 – park, l. 70 XIX, 120/84 z 21.12.1984
		Zakrzów	– ruina zamku, XVIII, 730/64 z 14.03.1964
5.	Izbicko	Borycz (Borzycz)	– kapliczka z dzwonnica, XIX, 1774/66 z 7.10.1966
		Izbicko	– mogiły: powstańca i nieznanego żołnierza, 200/88 z 29.12.1988

			<ul style="list-style-type: none"> – pałac, XVIII – XX, 1044/67 z 20.03.1967 – park, 113/84 z 31.08.1984
		Otmice	– zabudowania folwarczne: obora, wozownia i spichlerz, budynek gospodarczy, 1 poł. XIX 1917/67 z 21.10.1967
		Poznowice	<ul style="list-style-type: none"> – kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła, ok. 1800, 880/64 z 15.06.1964 – mogiła rodziny Błania (powstańców śląskich) na cmentarzu przykościelnym, 1921, 176/88 z 17.06.1988 – kaplica cmentarna, poł. XIX, 1956/72 z 29.02.1972
6.	Komprachcice	Chmielowice	– park podworski, ul. Nyska-Ogrodowa, XIX - 1 poł. XX, 294/94 z 8.12.1994
		Domecko	– dwór, 1800, poł. XIX 2006/74 z 24.04.1974 i park 73/83 z 1.08.1983
		Komprachcice	– mogiła zbiorowa ofiar II wojny światowej, ul. Cmentarna, 174/88 z 20.06.1988
		Ochodze	– kościół parafialny pw. św. Marcina kościół pw. św. Marcina wraz z wnętrzem, 1702, 1940 108/54 z 5.06.1954
7.	Krapkowice	Dąbrówka Górna	<ul style="list-style-type: none"> – pałac, 2 poł. XVII, XVIII, XX, 1006/65 z 7.05.1965 – park, 145/86 z 13.10.1986
		Kórnicza	<ul style="list-style-type: none"> – kościół parafialny pw. śś. Fabiana i Sebastiana, XVIII, 1065/66 z 18.01.1966 – spichlerz folwarczny, 1 poł. XIX, 1621/66 z 21.09.1966
		Krapkowice	<ul style="list-style-type: none"> – stare miasto, 197/56 z 27.04.1956 – kościół parafialny pw. św. Mikołaja, k. XIV, 1400, XV/XVI, 839/64 z 7.05.1964 – grób saperski Stanisława Bączka, 155/87 z 22.06.1987 – mogiła powstańców śląskich (na cmentarzu komunalnym), 156/87 z 22.06.1987 – cmentarz żydowski ul. Kolejowa, pocz. XIX, 230/89 z 4.12.1989 – zamek, 1678, XVIII, XX, 11/51 z 11.08.1951 – mury miejskie (wieża Bramy Górnej, mury ul. Basztowa, w części płn.-wsch. i płn.-zach.), 840/64 z 7.05.1964 – wieża Bramy Górnej, II poł. XIV lub XV, 1580, 834/64 z 5.05.1964 – wieża wodna, ul. Kozielska, 388/58 z 15.06.1958 – park z wieżą obronną, 32/59 z 20.08.1959 – dom mieszkalny, ul. Rynek 4, II poł. XVIII, 841/64 z 07.05.1964 – budynek ul. Sądowa 8, ob. Dom Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety, 1866 2291/91 z 29.11.1991 – piec wapienniczy, ul. Opolska 69a, 1900, 2286/91 z 14.10.1991 – piec wapienniczy, ul. Opolska 75, pocz. XX, 2288/91 z 18.10.1991 – piec wapienniczy, ul. Opolska 77a, 2287/91 z 18.10.1991 – śluza mała na stopniu wodnym Krapkowice, 2247/90 z 17.12.1990

		Otmęt	<ul style="list-style-type: none"> – zespół kościelno-zamkowy: kościół XIV, 1723, 1902, 729/64 z 14.03.1964 – zespół kościelno-zamkowy: ruina zamku i park krajobrazowy, XVI, XVII, XIX, 729/64 z 14.03.1964
		Rogów Opolski	<ul style="list-style-type: none"> – kościół parafialny pw. śś. Filipa i Jakuba, XIII, XVI, XX, 3/50 z 20.11.1950 – zamek obronny, 4/50 z 17.11.1950 – park, 202/88 z 9.01.1989 – dom w zespole zamkowo-parkowym tzw. „Kavalierhaus”, XIX/XX, 27/2004 z 27.04.2004
		Stebłów	<ul style="list-style-type: none"> – mogiła zbiorowa żołnierzy z II wojny św. na cmentarzu komunalnym, 173/88 z 20.06.1988
		Żużela	<ul style="list-style-type: none"> – dwór, 3 ćw. XIX, 1930, 2195/89 z 31.08.1989
8.	Lewin Brzeski	Borkowice przys. Błazejowice 13	<ul style="list-style-type: none"> – dwór, 1968, 2332/94 z 7.07.1994
		Buszyce	<ul style="list-style-type: none"> – kościół filialny pw. św. Trójcy, XVI, 715/64 z 05.03.1964
		Kantorowice	<ul style="list-style-type: none"> – pałac, dawny zameczek myśliwski, 1600, XIX, 697/64 z 10.01.1964 – spichlerz, XVIII, 769/64 z 7.04.1964 – stodoła I, XIX, 979/65 z 10.03.1965 i stodoła II, XIX, 978/65 z 10.03.1965
		Lewin Brzeski	<ul style="list-style-type: none"> – układ urbanistyczny, miasto w granicach średniowiecznego założenia, 147/54 z 29.12.1954 – kościół ewangelicki pw. śś. Piotra i Pawła, XIV-XVI, 1660, 602/59 z 22.10.1959 – dwie mogiły żołnierskie W.P. na cmentarzu rzymsko-katolickim, 226/89 z 14.12.1989 – ratusz, XIX, 1098/66 z 14.01.1966 – zespół pałacowy: pałac, otoczenie z bramami, park, 772/64 z 08.04.1964 – park, 63/81 z 15.07.1981 – wybrane domy przy ulicach Kilińskiego, Kościuszki, Matejki, Pocztovej, Rynek, w większości z 1 poł. XIX wieku, wpisane do rejestru w 1966 – spichlerz, 1756, 1990/73 z 20.01.1973
		Łosiów	<ul style="list-style-type: none"> – kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela, 1703, 1728-31, 773/64 z 08.04.1964 – park krajobrazowy, 62/81 z 15.07.1981
		Mikolin (Nikolin)	<ul style="list-style-type: none"> – dwór, były pałac, 2 poł. XVIII, XIX/XX, 178/55 z 15.10.1955 – oficyna, 179/55 z 15.10.1955 – kaplica cmentarna, 847/64 z 8.05.1964

			<ul style="list-style-type: none"> – budynki gospodarcze w zespole dworskim (m.in. stodoła, komin), 846/64 z 8.05.1964 – park, 2 ćw. XIX, 126/85 z 4.06.1985 – kaplica przy pałacu, 180/55 z 15.10.1955
		Nowa Wieś Mała	<ul style="list-style-type: none"> – szkoła, XIX, 1505/66 z 9.08.1966 – dawny zajazd, dom nr 18, 1506/66 z 9.08.1966 – dom nr 22, 1 poł. XIX, 1507/66 z 10.08.1966
		Oldrzychowice	– park, 148/86 z 18.12.1986
		Przecza	– kaplica, XV/XVI, 1659/66 z 22.09.1966
		Ptakowice	– park, XIX, 105/84 z 5.03.1984
		Różyna	– kościół filialny pw. św. Mikołaja, XVIII, 1079/66 z 3.02.1966
		Skorogoszcz	<ul style="list-style-type: none"> – kościół parafialny pw. św. Jakuba, XIX, 1072/66 z 20.01.1966 – cmentarz protestancki, obecnie rzymskokatolicki wraz z bramą i furtą, 297/94 z 28.12.1994 – park, 190/88 z 10.11.1988 – wodociągowa wieża ciśnieniowa w kompleksie z budynkiem przepompowni, ul. Zamkowa 10, 1910, 2391/99 z 19.07.1999
		Strzelniki	<ul style="list-style-type: none"> – kościół filialny pw. św. Antoniego kościół filialny, 1300, 1688, XVIII/XIX, 708/64 z 2.03.1964 – dom nr 7, obok spichlerz, XIX, 1530/66 z 12.08.1966, dom nr 63, XIX, 1531/66 z 12.08.1966, dom nr 69, XIX, 1532/66 z 12.08.1966
		Wronów	<ul style="list-style-type: none"> – pałac, XIX, 2068/81 z 14.04.1981 – park, XIX, 171/88 z 25.03.1988
9.	Łubniany	Brynica	<ul style="list-style-type: none"> – kościół parafialny pw. św. Szczepana, XIX w., 642/59 z 13.11.1959 – kaplica, XIX w., 643/59 z 13.11.1959
		Dąbrówka Łubniańska	<ul style="list-style-type: none"> – lamus, ul. Oleska 30, XVIII/XIX, 1793/66 z 14.10.1966 – lamus, ul. Oleska 67, XVIII/XIX, 1794/66 z 14.10.1966
		Grabie	– kościół ewangelicko-augsburski, ob. Rzymskokatolicki, 117/2010 z 6.05.2010
		Jełowa	– kościół parafialny pw. św. Bartłomieja, XIX, 632/59 z 13.10.1959
		Kobyłno	– kościół filialny pw. św. Mateusza, XVIII, 1128/66 z 9.02.1966
		Kolanowice	– kościół parafialny pw. św. Barbary, XVIII, 759/64 z 1.04.1964, 106/54 z 2.06.1954
10.	Murów	Murów	– dworzec kolejowy przy ul. Dworcowej 3, 216/2014 z 14.04.2014
		Radmierowice	– kościół filialny pw. św. Wniebowzięcia NMP, XVIII, 760/64 z 1.04.1964

		Stare Budkowice	– kościół parafialny pw. św. Rocha, XIX w., 637/59 z 13.11.1959
		Zagwóździe	– kościół parafialny pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa wraz z kaplicą i otoczeniem w granicach ogrodzenia, 1920 – 1921, 87/2009 z 24.03.2009 – huta żelaza wraz z kanałami i przepustami: odlewnia, 1839, XIX, XX; magazyn przy odlewni, I poł. XIX, młotownia, 1806; magazyn przy młotowni, 1802; pozostałości przycinarki, 1879/67 z 26.05.1967 – budynek nadleśnictwa, ul. Grabicka 3, 2206/90 z 11.01.1990
11.	Niemodlin	Grabin	– kościół parafialny pw. św. Mikołaja, XVI – XVIII, 1069/66 z 20.01.1966 – spichlerz dworski, XIX, 1651/66 z 22.09.1966 – park, XVIII, 77/83 z 1.08.1983
		Gracze	– kościół parafialny pw. św. Trójcy 1696, 1824 624/59 z 13.11.1959
		Jakubowice	– dzwonnica wiejska, XIX, 1652/66 z 22.09.1966 – park, 78/83 z 1.08.1983
		Krasna Góra	– dwór, II poł. XVIII, poł. XIX oraz spichlerz, XVIII/XIX, 1013/65 z 8.05.1965 – park, XIX, 98/84 z 2.02.1984
		Lipno	– kaplica leśna, XVIII, 1654/66 z 22.09.1966 – park, P/1/54 z 17.04.1954
		Niemodlin	– stare miasto w ramach średniowiecznego założenia, 56/50 z 12.03.1950 – kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP, II poł. XIII/XIX, 300/58 z 20.02.1958 – zespół zabudowań plebanii: plebania, XV, organistówka, XIX, 856/64 z 8.05.1964 – zamek Prazmów, 20/50 z 22.05.1950 – oficyna i stajnia zespołu zamkowego, II poł. XVIII, I poł. XIX, 848/64 z 8.05.1964 – budynek bramny zamku, II poł. XVIII, 849/64 z 8.05.1964 – most zamkowy nad dawną fosą, I poł. XVIII, 850/64 z 8.05.1964 – mur z basteją w parku zamkowym, XVI/XVII, 852/64 z 08.05.1964 – park, 87/83 z 13.10.1983, 852/64 z 8.05.1964 – mury obronne, XIV, 403/58 z 15.06.1958 – wybrane domy przy ulicach Bohaterów Powstań Śląskich, Brzeskiej, Drzymały, Rynek, Szewskiej, głównie z XVIII/XIX w., wpisane do rejestru w 1966 – arsenał, ul. Bohaterów Powstań Śląskich 7, XII, 322/58 z 10.03.1958
	Rogi	– folwark (budynek mieszkalny, 2 stodoły, dawny spichlerz, stajnia, obora), I poł. XIX, 966/65 z 27.01.1965	

			<ul style="list-style-type: none"> – park, 85/83 z 1.10.1983
		Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> – kościół filialny pw. Imienia Marii, 1616-1617, 853/64 z 8.05.1964 – ruina dworu oraz kaplicy grobowej, XVII, 1017/65 z 8.05.1965 – park, XIX, 106/84 z 5.03.1984
12.	Opole	Opole	<ul style="list-style-type: none"> – układ urbanistyczny, miasto Opole w granicach średniowiecznego założenia, 149/55 z 19.01.1955 – kościół pw. św. Krzyża, 763/64 z 3.04.1964 – kościół seminaryjny pw. św. Sebastiana, 1680, 1932, 1949/71 z 15.06.1971 – kościół parafialny pw. MB Bolesnej, XIV, XVII-XIX, 125/54 z 3.09.1954 – kaplica pw. św. Wojciecha, XIII-XVII, 756/64 z 31.03.1964 – budynek Collegium Maius UO, pl. Kopernika 11, 2370/97 z 20.05.1997 – kościół franciszkanów wraz z klasztorem i dziedzińcem, XIV, XVII, 764/64 z 5.04.1964 – kaplica św. Aleksego, XV, 765/64 z 3.04.1964 – dawny szpital św. Aleksego, 1865/66, 1912/13, 2007/74 z 24.04.1974 – byłe kolegium jezuickie, obecnie muzeum, Mały Rynek 7, XV, XVII, XVIII, 156/55 z 4.03.1955 – cmentarz, ul. Budowlanych/Harcerska, przed 1833, II poł. XIX, 216/89 z 25.08.1989 – cmentarz żydowski, ul. Graniczna, 1822, 1866, 1969, 223/89 z 6.11.1989 – cmentarz wojenny Armii Radzieckiej, ul. Katowicka 1945, 143/86 z 10.09.1986 – kapliczka, ul. Poprzeczna, 143/2011 z 31.01.2011 – park miejski na Wyspie „Bolko”: park ludowy, 1913, 291/93 z 2.03.1993 – ogród zoologiczny, 1930, 291/93 z 2.03.1993 – park miejski „Pasieka”, lata 40-te XIX, lata 30-te XX, 18/2002 z 11.12.2002 – wieża zamku górnego, Plac Kopernika, k. XIV, XIX, 754/64 z 31.03.1964 – wieża Piastowska, 1300, XX, 188/56 z 20.01.1956 – mury obronne i łupina obronna nad Odrą, ul. Nadbrzeżna, XIV, 755/64 z 31.03.1964 – baszta na terenie siostr Notre Dame, ul. Mały Rynek, XIV, 753/64 z 31.03.1964 – zespół budynków dworca PKP (budynek główny z przejściem podziemnym, budynek hallu kasowego, budynki zaplecza, budynek pocztowo-telegraficzny, tunele do peronów, wiaty peronowe, budynek komisariatu), 2227/90 z 11.09.1990 – hala wachlarzowa – wagonownia, ul. ks. Popiełuszki 59, 132/2010 z 28.12.2010 – budynek (kamienica), ul. Armii Krajowej 6, 5/2001 z 23.10.2001

		<ul style="list-style-type: none"> – dom, ul. Armii Krajowej 7, k. XIX, 2121/86 z 28.04.1986 – budynek mieszkalny – kamienica, ul. Armii Krajowej 16, 1906, 21/2003 z 2.04.2003 – dom mieszkalny, ob. dom wycieczkowy PTTK, ul. Barlickiego 2a, pocz. XX, 2202/89 z 31.08.1989 – dom mieszkalny, ob. Ognisko Plastyczne, ul. Barlickiego 15, k. XIX. 2234/94 z 20.09.1994 – zespół budynków Związku Polaków w Niemczech, ul. Buczka – Łangowskiego: dawny budynek wydawnictwa „Nowiny”, dawne zabudowania spółdzielni art. Rolniczych „Rolnik”: budynek główny, budynki gospodarcze - magazyn i stajnia, 2095/84 z 15.06.1984 – wybrane budynki mieszkalne, kamienice, przy ulicach: Damrota, Grunwaldzkiej, Pl. Kopernika, Katedralnej, Koraszewskiego, Kościuszki, Pl. Kościelny, Krakowskiej, Kropidła, Książąt Opolskich, 1 Maja, Marka z Jemielnicy, Malczewskiego, Matejki, Minorytów, Mozarta, Niedziałkowskiego, Odrowążów, Oleskiej, Osmańczyka, Ostrówek, Ozimskiej, Pasiecznej, Piastowskiej, Piłsudskiego, Podgórznej, Powstańców Śląskich, Reymonta, Rybackiej, Rynku, Sądowej, Pl. Sebastiana, Sempołowskiej, Sienkiewicza, Spychalskiego, Staromiejskiej, ściegiennego, Strzelców Bytomskich, Studziennej, Szpitalnej, Św. Wojciecha, Wrocławskiej, Zamkowej, Żeromskiego, w większości XIX-XX w. – kładka dla pieszych na kanale Młynówka pomiędzy ulicami Piastowską i Mozarta, tzw. most groszowy, pocz. XIX, 2313/92 z 23.12.1992 – zespół obiektów hydroinżynierskich na kanale Młynówka na 155 km rzeki Odry, ul. Piastowska: śluza mała komorowa oraz jaz stały, XIX/XX, 2198/89 z 22.09.1989 – zespół architektoniczny Rynku (1,2,3of.,4,5-6,7,8-9,10,11a,b,c,12-14,15a,b,c,16a,b,17,19,21,23,26,27,28-29,30-31,32,32a), 2337/94 z 12.10.1994 – Dom Kultury, ul. Strzelców Bytomskich 1, II poł. XIX, 2254/91 z 8.06.1991 – synagoga, ul. Szpitalna 1, 1840-41, 2154/87 z 6.03.1987
	Opole – Nowa Wieś Królewska	<ul style="list-style-type: none"> – zespół kościelno-plebański wraz z obszarem w obrębie ogrodzenia: kościół parafialny pw. MB Nieustającej Pomocy, – plebania, budynek gospodarczy, ogród, aleja lipowa, ogrodzenia, Plac Kościelny 2a, 165/2011 z 28.07.2011 – cmentarz komunalny z kaplicą, ul. Zielona 1901-1902, 218/89 z 28.09.1989
	Opole - Półwieś	<ul style="list-style-type: none"> – kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła, ul. Domańskiego, 164/2011 z 8.07.2011 – mogiła zbiorowa 242 ofiar terroru hitlerowskiego w alei zasłużonych, cmentarz komunalny, ul. Cmentarna, 153/87 z 09.06.1987 – mogiły 3 ofiar terroru hitlerowskiego w alei zasłużonych, cmentarz komunalny, ul. Cmentarna, 154/87 z 9.06.1987 – kwatera składająca się z 12 mogił żołnierzy WP, cmentarz gminny, ul. Cmentarna, 157/87 z 31.07.1987 – aleja zasłużonych na cmentarzu komunalnym, ul. Cmentarna, 158/87 z 31.07.1987

		Opole - Bierkowice	- - cmentarz i kaplica – dzwonnica, ul. Wrocławska, II poł. XIX, przed 1883, 215/89 z 25.08.1989 - kapliczka, ul. Wrocławska, XVIII, 638/59 z 13.11.1959 - park etnograficzny, ul. Wrocławska 174, 284/92 z 28.01.1992
		Opole - Gosławice	- - cmentarz „Na Grobli” wraz z kaplicą, ul. Oleska, II poł. XIX, 214/89 z 17.08.1989 - kapliczka – dzwonnica, cmentarz komunalny, ul. Oleska, XVIII, 2035/78 z 21.04.1978
		Opole - Grudzice	- kapliczka, ul. Grudzicka, 53/2007 z 12.06.2007
		Opole - Wróblin	- kapliczka – dzwonnica wraz z ogrodzeniem, ul. Sołtysów, 182/2012 z 27.01.2012
		Opole - Zakrzów	- kaplica św. Anny wraz z ogrodzeniem i otoczeniem w obrębie, ul. św. Anny, 192/2012 z 27.07.2012
13.	Ozimek	Antoniów	- budynek mieszkalny, ul. Młyńska 161 ok. 1840 1942/69 z 22.03.1969
		Grodzicz	- kościół pw. MB Częstochowskiej i św. Wojciecha, 1891 88/2009 z 27.03.2009
		Jedlice	- dwór Beatka, 1780, 1144/66 z 12.02.1966 - pozostałości dawnego osiedla hutniczego: okrągły plac z kręgiem starych i studnią, zespół budynków mieszkalnych nr 2,3,4,5, kanał roboczy nawadniający, budynek huty, 1805 , 1948/70 z 7.12.1970
		Krasiejów	- kościół parafialny pw. św. Małgorzaty wraz z ogrodzeniem, 52/2007 z 18.05.2007 - zbiorowa mogiła powstańców śląskich na cmentarzu rzymskokatolickim, 260/90 z 12.07.1990
		Ozimek	- kościół ewangelicki, XIX, 1177/66 z 1.03.1960 - most żelazny nad rz. Mała Panew, 1827, 1940/69 z 30.01.1969
14.	Popielów	Karłowice	- kaplica zamkowa kościół ewangelicki pw. Michała Archanioła, XV, 658/60 z 23.01.1960 - zamek wraz z założeniem parkowym, 1 poł. XIV, XVI-XX, 685/63 z 16.10.1963, 657/60 z 23.01.1960r, park 657/60 z 23.01.1960 r., 54/81 z 9.06.1981 - dom ks. Jana Dzierżona, ul. Kościelna 5, 1864, 2049/80 z 23.05.1980 - budynek stajni i wozowni w zespole młyna przy ul. Młyńskiej, 187/2012 z 27.04.2012
		Kurznie	- kościół filialny pw. św. Judy Tadeusza, XIX, 1075/66 z 21.01.1966
		Popielów	- kościół cmentarny pw. Matki Boskiej i św. Andrzeja, 1654, 1889, 110/54 z 10.06.1954 - dom, ul. Opolska 14, XIX, 1804/66 z 15.10.1966 - Popielów (Stary) spichlerz, ul. Kościuszki 13, 1840, 1803/66 z 15.10.1966
		Stare Siołkowice	- kościół parafialny pw. Św. Michała Archanioła, 145/2011 z 10.02.2011 - młyn wodny, ul. Młyńska 21, XIX, 1808/66 z 17.10.1966 (przeniesiony do Muzeum Wsi Opolskiej w Bierkowicach)
15.	Prószków	Boguszyce	- ruina wapiennika XIX 1786/66 z 14.10.1966

		Chrzążczyce	<ul style="list-style-type: none"> – kościół parafialny pw. Matki Boskiej Szkaplerznej wraz z otoczeniem w granicach muru z cmentarzem przykościelnym i zielenią, mur ogrodzeniowy z bramkami północną i południową, 60/2008 z 11.03.2008 – dawne prezbiterium, obecnie kaplica przy kościele, XIV, 1127/66 z 9.02.1966
		Ligota Prószkowska	<ul style="list-style-type: none"> – kościół parafialny pw. św. Mikołaja, 1 poł. XVIII, 1129/66 z 9.02.1966
		Prószków	<ul style="list-style-type: none"> – kościół parafialny pw. św. Jerzego, 1687, XIX, 113/54 z 12.07.1954 – plebania XVII/XVIII, 1806/66 z 15.10.1966 – zamek, ob. DPS - były zamek Książąt Prószkowskich, XVI/XVII, XVIII/XIX, 114/54 z 12.07.1954 – park k. XIX, 82/83 z 15.09.1983 – dom, ul. Korfantego 1, XVIII, 1807/66 z 15.10.1966 – dom, pl. gen. Zawadzkiego 36, 1 poł. XVIII, XIX, 1968/72 z 17.11.1972
		Prószków Pomologia	<ul style="list-style-type: none"> – budynek, dawny zajazd, ul. Opolska 9, pocz. XX, 2097/84 z 28.09.1984 – park – arboretum, 81/83 z 15.09.1983
		Zimnice Małe	<ul style="list-style-type: none"> – spichlerz (wybudowany jako zamek), XVI, XIX 2009/74 z 29.04.1974
16.	Strzeleczyki	Dobra	<ul style="list-style-type: none"> – kościół parafialny, 153/2011 z 4.05.2011 – ruina pałacu z zespołem gospodarczym: pałac, 1720, 1857-60, oficyna, budynki gospodarcze XVIII, XIX, spichlerz, 728/64 z 14.03.1964 – park 91/84 z 26.01.1984
		Kujawy	<ul style="list-style-type: none"> – kościół parafialny pw. św. Trójcy, 1583, 1938, 558/59 z 24.02.1959, 842/64 z 7.05.1964, 586/59 z 12.10.1959 – brama-dzwonnica, XVI-XVII, 559/59 z 24.02.1959 – park, XIX, 257/90 z 27.06.1990
		Łowkowice	<ul style="list-style-type: none"> – wiatrak, 1868, 1622/66 z 21.09.1966
		Moszna	<ul style="list-style-type: none"> – zespół romantyczny pałacowo-parkowy: pałac, XIX-XX, 681/63 z 24.06.1963, 1623/66 z 21.09.1966 – park, XIX, 681/63 z 24.06.1963, 1623/66 z 21.09.1966, 223/50 z 8.05.1950 – budynek mieszkalny w zespole pałacowym, ul. Wiejska 22, pocz. XX, 2243/90 z 22.11.1990 – budynek stacji pomp w zespole pałacowo-parkowym, ul. Zamkowa, 2251/90 z 6.03.1991
		Pisarzowice	<ul style="list-style-type: none"> – kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła, XV/XVI, 835/64 z 5.05.1964, 562/59 z 24.02.1959 – pałac, XVIII, 843/64 z 7.05.1964, 316/58 z 1.03.1958
		Raławiczki	<ul style="list-style-type: none"> – kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny, 1802, 1066/66 z 18.01.1966 – plebania, 1836, 1624/66 z 21.09.1966

			– mogiła zbiorowa powstańców śląskich na cmentarzu przykościelnym, 199/88 z 20.12.1988
		Strzeleczki	– kościół parafialny pw. św. Marcina, II poł. XVIII, 1068/66 z 20.01.1966 – plebania, XIX, 1625/66 z 21.09.1966 – trzy mogiły zbiorowe żołnierzy z II wojny światowej na cmentarzu parafialnym, 217/89 z 15.09.1989
17.	Tarnów Opolski	Raszowa	– kościół parafialny pw. Opatrzności Bożej, 1791, 1938, 1130/66 z 9.02.1966
		Tarnów Opolski	– kościół parafialny pw. św. Marcina, 1 poł. XV, 1653-64, 1913-14, 1989/73 z 15.01.1973
18.	Tułowice	Ligota Tułowicka	– dom nr 21, dawny młyn wodny, XIX, 1653/66 z 22.09.1966
		Skarbiszowice	– zabudowania folwarczne, XIX, 1661/66 z 23.09.1966
		Szydłów	– zespół obiektów stacji kolejowej: budynek dworca, budynek nastawni wykonawczej, budynek parowozowni, wiadukt kolejowy przy nastawni wykonawczej wraz z infrastrukturą, 1887, 48/2006 z 29.05.2006
		Tułowice	– zespół pałacowy: pałac, 1879, dawny młyn wodny, 1763, czworak, XVIII, XIX/XX, stajnia, 1 poł. XIX, 1018/65 z 8.05.1965 – park, II poł. XIX, 1018/65 z 8.05.1965, 108/84 z 28.05.1984, 225/52 z 3.05.1952 – dom, ul. Poczтовая 6, I poł. XIX, 1662/66 z 23.09.1966 – budynek administracyjny w zespole Fabryki Porcelany „RS Tilowitz”, ul. Świerczewskiego 2E, 1904, 2374/97 z 10.12.1997 – willa dzierżawcy fabryki porcelany, tzw. „Stara Willa”, ul. Parkowa 7, lata 90-te XIX, 2/2001 z 11.05.2001
19.	Turawa	Bierdzany	– kościół parafialny pw. św. Jadwigi, 1711, 103/54 z 28.05.1954 – dawny zajazd, ob. dom, ul. Opolska 15, 2 poł. XIX, 2172/87 z 11.09.1987
		Kotórz Wielki	– kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła, XVIII, XIX, 631/59 z 13.11.1959
		Turawa	– pałac, ob. Dom Dziecka były zamek wraz z wnętrzem, 1728-30, XIX, 194/56 z 12.04.1956 – budynek gospodarczy: stajnia i wozownia, poł. XIX, 1957/72 z 18.03.1972 – park, poł. XIX, 109/84 z 12.06.1984
		Węgry	– kościół pw. św. Józefa Robotnika, 156/2011 z 4.03.2011
		Zakrzów Turawski	– kościół filialny pw. św. Piotra i Pawła, 1759, 58/53 z 26.11.1953
20.	Walce	Brozec	– kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych, XVIII w., 585/59 z 1.07.1959, 1064/66 z 18.01.1966 – kapliczka, 71/2008 z 6.08.2008 – spichlerz folwarczny, poł. XIX w., 29/2004 z 24.08.2004
		Dobieszowice	– kapliczka (w centrum wsi), XIX, 2329/94 z 5.04.1994

			<ul style="list-style-type: none"> – dom, ul. Kozielska 10-12, budynek administracyjny folwarku, poł. XIX, 1619/66 z 20.09.1966 – spichlerz folwarczny, XIX, 1620/66 z 20.09.1966
		Kromołów	– kapliczka dzwonnica, 64/2008 z 28.04.2008
		Rozkochów	<ul style="list-style-type: none"> – kościół parafialny pw. św. Katarzyny, XVIII, 593/59 z 16.10.1959, 1067/66 z 18.01.1966 – pałac, 1734, 1784-92, 596/59 z 16.10.1959, 836/64 z 5.05.1964 – park, XIX, 184/88 z 7.11.1988
		Walce	<ul style="list-style-type: none"> – kościół pw. św. Walentego, 158/2011 z 11.04.2011 – dwór nr 249, XVIII, XX, 1009/65 z 7.05.1965
21.	Zdzieszowice	Januszkowice	– kościół parafialny pw. św. Błażeja 104/2009 z 24.09.2009
		Jasiona	<ul style="list-style-type: none"> – kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny, XIV, 833/64 z 5.05.1964, 118/2010 z 7.05.2010 – mogiły powstańców śląskich na cmentarzu katolickim, 196/88 z 10.10.1988
		Rozwadza	<ul style="list-style-type: none"> – pałac, 1007/65 z 7.05.1965 – park, I poł. XIX, 127/85 z 3.07.1985
		Zdzieszowice	<ul style="list-style-type: none"> – mogiła zbiorowa powstańców śląskich na cmentarzu wyznaniowym, ul. Solownia, 162/87 z 17.09.1987 – park z budynkiem pałacowym, 4 ćw. XIX, 188/88 z 7.11.1988
		Żyrowa	<ul style="list-style-type: none"> – kościół filialny pw. św. Mikołaja, 1300, 1 poł. XVIII, 844/64 z 7.05.1964 – pałac, XVII-XIX, 404/58 z 15.06.1958 – zespół pałacowy: park, 1840-1850, 117/85 z 14.02.1985, 837/64 z 6.05.1964, folwark (budynki mieszkalne i gospodarcze, brama wjazdowa z 2 furtami), 1 poł. XIX, czworak, 2 poł. XVIII, 837/64 z 6.05.1964 – kuźnia, k. XIX, 2019/76 z 23.08.1976

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków

Zaprezentowane powyżej obiekty wymagają w różnym stopniu renowacji oraz ochrony, której ustawowo podlegają. Zasady ochrony zabytków określone są w art. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami⁸. Zgodnie z tym przepisem ochrona zabytków polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu m.in.:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków poprzez odpowiednie zagospodarowanie i utrzymanie,
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,
- uwzględnianie działań ochronnych w planowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Opiekę nad zabytkami sprawują ich właściciele lub posiadacze i polega ona w szczególności na zapewnieniu warunków do zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie. Potrzeby w tym zakresie są w Aglomeracji Opolskiej spore i nie jest to tylko problem lokalny.

Odnosząc się do ogólnej charakterystyki stanu zachowania dziedzictwa kulturowego w Aglomeracji Opolskiej należy wskazać na dwa zasadnicze przełomy warunkujące to zagadnienie. Pierwszy z nich dotyczy przemian wynikłych z sytuacji po roku 1945 i sytuacji społeczno-gospodarczej oraz politycznych wyznaczników dotyczących działań ochronnych różnych grup obiektów, drugi zaś odnosi się do współczesnych zjawisk społeczno-gospodarczych. Szereg obiektów uległo częściowym zniszczeniom w wyniku działań wojennych oraz w skutek gospodarki i działań planistycznych w okresie powojennym. Istotnym problemem związanym z odbudową były kłopoty ekonomiczne, w wyniku czego część obiektów zaczęła popadać w ruinę, a także zapotrzebowanie na lokale mieszkalne, na które adaptowano cenne obiekty. Działania administracyjne doprowadziły też do destrukcji sporej części założeń miejskich np. poprzez wybieranie projektów zabudowy typowej, nie mającej wiele wspólnego z wcześniejszą zabudową historyczną. Obecnie dobry stan przedstawia spora grupa obiektów użyteczności publicznej (pełniących obecnie funkcję urzędów miejskich, gmachów szkolnych czy instytucji kultury). Wieloletnie zaniedbania

⁸ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2003 nr 162 poz. 1568).

w obrębie profilaktyki sprawiły jednak, że wiele ze wskazanych w zestawieniu zabytków znajduje się w złym stanie. Zaobserwować można działania ukierunkowane na zmianę stanu zachowania zabytków, połączone z tymi mającymi na celu ich popularyzację, w postaci organizowania w ich obrębie imprez kulturalnych, konferencji naukowych czy działań edukacyjnych. Wśród współczesnych zagrożeń należy jednak wskazać na zjawiska modernizacyjne, które nierzadko ingerują w architekturę obiektów zabytkowych, takie jak nieprawidłowo przeprowadzone remonty fasad, dachów czy niekontrolowana wymiana stolarki okiennej. W konsekwencji te doraźne działania powodują negatywny wpływ na stan techniczny oraz walory estetyczne cennych obiektów historycznych.

Do najczęstszych potrzeb należy konieczność wykonania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych. Obiekty, mimo że cenne, są często zaniedbane, zawilgocone (nieogrzewane wilgotne mury zimą zamarzają, kruszą się, a na ścianach pojawia się grzyb), brak im izolacji zapobiegającej wciekaniu wody do wnętrza i zawilgacaniu murów, nie są oświetlane lub ich oświetlenie jest prymitywne. Na przestrzeni lat nierzadko dosięgały je też pożary lub podejmowano próby wyremontowania obiektów nie respektując wzorców historycznych – niezgodnie z ich pierwotną formą, poważnie naruszając ich bryłę, usuwając unikatowe zdobienia elewacji, gzymsy i pozbawiając je wartościowych detali. Posesje na których znajdują się obiekty są częstokroć zarośnięte, a zabytkowe założenia parkowe niepielęgnowane. Większość z zachowanych parków dworskich i pałacowych pozostawionych zostało własnemu losowi, stąd zatraciły swój pierwotny charakter mający tworzyć w naturalnym krajobrazie tło dla zespołów rezydencjonalno-folwarcznych. Podobnie jest z dawnymi cmentarzami, na których z powodu braku pielęgnacji roślinność rozrosła się w sposób niekontrolowany, a nieczyszczone nagrobki są dziś nieczytelne. Część obiektów, których stan techniczny jest zadowalający, nie posiada z kolei wyposażenia (mebli, gablot z cennymi przedmiotami), które można by, po odpowiednim zabezpieczeniu, udostępniać zwiedzającym. Na przestrzeni lat traciły one swoją świetność – wyposażenie zostało rozkradzione bądź wyprzedane. Tylko mała część obiektów jest także systematycznie wykorzystywana np. na cele kulturalne (galerie, wystawy, muzea, sale koncertowe) lub chociażby udostępniona do zwiedzania.

Zasadniczo stwierdzić można następujący stan zachowania obiektów dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej:

- budynki/miejsca w dobrym stanie zachowania, nie wymagające przeprowadzenia prac,
- budynki/miejsca w złym stanie zachowania, wymagające interwencji konserwatorskich lub budowlanych (których jest najwięcej),
- budynki/miejsca w bardzo złym stanie zachowania, zagrożone nieodwracalną destrukcją zabytkowej substancji lub katastrofą budowlaną, wymagające natychmiastowego podjęcia prac remontowych, a także
- budynki zachowane w formie zabytkowej ruiny, co do których należy podjąć prace konserwujące i uatrakcyjniające ekspozycję obiektu (np. iluminacja) oraz prace porządkowe najbliższego otoczenia ruin.

Tymi obiektami, które znajdują się we względnie dobrym stanie, są w większości kościoły i inne obiekty sakralne. Zróznicowany pozostaje stan zachowania obiektów ruchomych – najliczniejsze zasoby pozostające w gestii kościołów poddawane są w ostatnich latach licznym zabiegom konserwatorskim. W znacznie gorszej kondycji są zamki, pałace i dworki, których większa część znajduje się w ruinie. Współczesnym problemem w ich ochronie, obok najczęściej podkreślanych kwestii ekonomicznych, pozostają złożone stosunki prawnego-własnościowe. Samorządy sprzedają wybrane zabytki prywatnym inwestorom, gdyż nie stać ich na utrzymywanie i remont niszczących kamienic, pałaców czy dworów. Te wykupione przez prywatnych właścicieli spotyka różny los: od renowacji i zagospodarowania np. na cele usługowe – hotele, restauracje itd. (Pałac w Mosznej, Pałac Izbicko), po dalszą, postępującą dewastację (Pałac w Dąbrówce Górnej, Zespół Pałacowy w Turawie).

Obiektów w złym stanie zachowania, wymagających podjęcia interwencji, ale jeszcze nie na tyle zdegradowanych, żeby zagrażało to ich całkowitą dewastacją, jest na tym terenie i w zaprezentowanym zestawieniu najwięcej. Zły stan zachowania zabytków nieruchomości wynika z braku działań profilaktycznych i zapobiegawczych. Problemem są oczywiście środki finansowe, których w przypadku starych podniszczonych budowli, z nałożonymi restrykcyjnymi wymaganiami konserwatorskimi co do tkanki zabytkowej, potrzeba sporo, aby przywrócić obiekt do stanu użytkowania lub przynajmniej zabezpieczyć ruiny przed

dalszą degradacją. Środki finansowe, które można pozyskać w formie dotacji, w tym z Funduszy Europejskich, przeznaczane są ponadto głównie na te zabytki, których właściciele złożyli najpierw odpowiedni wniosek. W ten sposób niszczeję te nierzadko bardzo cenne dla regionu obiekty, których właściciele nie są zainteresowani podejmowaniem prac renowacyjnych (często nawet nie wywiązują się z zapowiadanych remontów konserwatorskich) lub nie posiadają odpowiednio dużego wkładu własnego na tego typu inwestycje. Z brakiem środków na zapewnienie wkładu własnego borykają się także podmioty publiczne z terenu Aglomeracji, co skutkuje albo zaniechaniem realizacji projektów, albo znacznym okrojeniem ich zakresu i ograniczeniem do wykonania najpilniejszych prac. Tymczasem bardzo ważne jest, aby przede wszystkim ratować istniejące jeszcze zabytki, tj. zabezpieczać te, które są w najgorszym stanie, zagrożone nieodwracalną destrukcją – nie tyle te wymagające upiększenia, ale zachowania ich dla kolejnych pokoleń chociażby w postaci zabezpieczonych ruin.

Należy podjąć działania szersze niż zapobieganie fizycznej degradacji omawianych obiektów, tak aby wskazane dziedzictwo kulturowe nie stanowiło jedynie przedmiotu ochrony, lecz aby wykorzystany został jego niewątpliwy potencjał dla przyszłego rozwoju Aglomeracji Opolskiej. Najbardziej popularną formą wykorzystania dziedzictwa kulturowego jest szeroko pojęta turystyka, która rozwija się dzięki sięganiu po atrakcje danego terenu (tak dzieje się np. w śląskim Podzamczu, gdzie dzięki pracom konserwatorskim, zmierzającym do zachowania zamku w formie trwałej ruiny i udostępnienia go dla zwiedzających, rozwinęła się infrastruktura okołoturystyczna). Tylko umiejętne korzystanie z dóbr kultury i harmonijne ich włączanie do zachodzących obecnie przemian daje gwarancję ich skutecznej ochrony. Daje też szansę dynamicznego rozwoju turystyki kulturowej opartej o zasoby materialne.

2.2.2. Prezentacja kluczowych obiektów wraz ze wskazaniem niezbędnych działań konserwatorskich dla ich pełnego udostępnienia dla turystów.

Opolszczyzna, w tym Aglomeracja Opolska, pełna jest obiektów o dużej randze historycznej, prezentujących sztukę gotyku, renesansu czy baroku. Większa część osobliwości kulturowego dziedzictwa tej ziemi została zaprezentowana w zestawieniu obiektów nieruchomych, wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego. Mimo

niewątpliwej wartości tych budynków, przedmiotów, a nierzadko całych zespołów i zabytkowych założeń, nie każdy obiekt dziedzictwa kulturowego może być automatycznie sklasyfikowany jako potencjalny cel turystyki kulturowej. Dla wyodrębnienia czterdziestu kluczowych obiektów, które ze względu na uwarunkowania historyczne i swą wartość architektoniczną mogłyby stanowić niejako wizytówkę Aglomeracji Opolskiej, poddano je analizie ze względu na elementy, które decydują o turystyczno-kulturowym popycie na dany obiekt.

Do kryteriów tych możemy zaliczyć:

Stan zachowania i estetyka obiektu. Istotny jest wizualny odbiór danego miejsca, na który wpływa stan techniczny i stopień zadbania danej budowli i jej otoczenia. Wygląd zewnętrzny, który wywołuje pozytywne wrażenie, naturalne i wypracowane piękno oraz staranna konserwacja przyciąga turystów oraz pasjonatów historii i architektury. Następnie poprzez docieranie entuzjastycznych opinii do ich znajomych czy opisywanie swych wrażeń w literaturze, prasie czy Internecie, generowane są następne grupy zainteresowanych.

Estetyka części obiektów oraz stan ich zachowania, w tym gwarantujący bezpieczeństwo zwiedzania, pozwoliły wytypować na wstępie część obiektów, które spełniają te kryteria. Są tym samym częściej odwiedzane i znane również poza granicami Aglomeracji Opolskiej. Co do niektórych, z pewnością konieczne będzie wykonanie poważniejszych prac renowatorskich dla wydobycia ich pełnego blasku. Nastąpiła w ich przypadku destrukcja substancji zabytkowej, przez co te historyczne obiekty niewystarczająco przyczyniają się do wzrostu atrakcyjności Opola i otaczających go gmin. Zły stan tych cennych obiektów znacząco ogranicza możliwość wykorzystania ich jako lokalnej atrakcji turystycznej i promocji miejsca. W świetle niejednokrotnie dużej destrukcji substancji zabytkowej oraz wieloletniego niedoinwestowania, niezbędne będzie wykonanie kompleksowych prac remontowo-konserwatorskich, aby zahamować proces ich degradacji. Ze względu na swą wartość architektoniczną i historyczną spełniają one jednakże warunki, aby po przywróceniu ich zabytkowego charakteru (odpowiedniej konserwacji czy rewitalizacji obiektu wraz z przyległą infrastrukturą), znów zachwycały swym pięknem. Przeprowadzenie rekomendowanych dla każdego obiektu działań pozwoli na zabezpieczenie tych cennych pamiątek przed utratą wartości (i zachowanie ich dla przyszłych pokoleń) oraz poprawi stan techniczny bezpieczeństwa zabytków.

Popularność obiektu. Istotny jest stopień jego powszechnej znajomości, zarówno w kręgach potencjalnych turystów, jak i organizatorów podróży – ci bowiem kreują popyt na dany obiekt, umieszczając go w swojej ofercie imprez turystycznych. Jest wiele możliwości zwiększenia zainteresowania danym obiektem. Może w tym pomóc podejmowanie działań mających na celu podniesienie jego rangi m.in. poprzez umieszczenie go na prestiżowej liście, jak na przykład lista obiektów Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO, lista Dziedzictwa Europejskiego lub lista polskich Pomników Historii. Miejsca wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa wyróżnia „najwyższa powszechna wartość” uznana w rozumieniu Konwencji UNESCO z 1972 r. dotyczącej Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego. Warunkiem wpisu zabytku na Listę Światowego Dziedzictwa jest spełnienie jednego lub kilku kryteriów stanowiących o jego wyjątkowości w skali światowej. Lista Dziedzictwa Europejskiego została z kolei zainicjowana podczas Europejskich Spotkań Kulturalnych 2006 roku i stworzona jest na wzór słynnej na świecie listy UNESCO. Służy ona tworzeniu mapy miejsc i obiektów istotnych *stricte* dla tożsamości europejskiej i przez to wzmacniających tę tożsamość. Znak Dziedzictwa Europejskiego otrzymują te obiekty (zarówno materialne jak i niematerialne), które posiadają zasadnicze znaczenie dla historii i dziedzictwa kulturowego Europy.

Z uwagi na uznaną przez fakt wpisu na listę wartość kulturową, obiekty obecne w takich prestiżowych zestawieniach bardzo szybko zyskują popularność i są o wiele częściej uwzględniane jako elementy programu zorganizowanych podróży kulturowych. Są również silniej obecne w powszechnej świadomości turystów indywidualnych, dzięki czemu są brane pod uwagę w rozważaniach na temat celu podróży turystyczno-kulturowych. Wpisanie obiektu na taką listę to bardzo duże wyróżnienie i nobilitacja, której konsekwencją jest zwykle zwiększenie ruchu turystycznego. Obecność danego obiektu na Liście Światowego Dziedzictwa, to dla turysty najwyższa gwarancja, że jest ono godne zainteresowania. Takie obiekty mają również pierwszeństwo w przyznawaniu wszelkiego rodzaju funduszy i dotacji.

Bardzo duży wpływ na stopień znajomości obiektu ma także jego promocja, głównie regularna obecność w mediach. Przede wszystkim odnosi się to do środków masowego przekazu – telewizji, radia, powszechnej prasy, ale również specjalistycznych czasopism, z których korzystają kręgi zainteresowanych zabytkami i podróżowaniem. Nie bez znaczenia

jest zamieszczenie danego obiektu w folderach promocyjnych, przewodnikach i jego reklama w Internecie, który obecnie stanowi często pierwsze źródło informacji. Promocja danego obiektu realizowana jest także przez wydarzenia towarzyszące pewnego rodzaju imprezie tematycznej (np. cykl koncertów w obiektach sakralnych).

Wybierając główne obiekty do zestawienia zawartego w niniejszym opracowaniu wzięto więc pod uwagę ich obecną popularność, jak i potencjał do stania się rozpoznawalnym powszechnie celem wypraw, wynikający z cech i historii danego obiektu. Przy tym stworzenie Listy kluczowych minimum 40 reprezentantów dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej w formie zwanego katalogu i promowanie ich jako całości poprzez wspólne działania, niewątpliwie lepiej wpłynie na wzrost ich popularności, niż gdyby poszczególne dobra kultury miały być popularyzowane w oderwaniu od reszty.

Oryginalność i unikalność obiektu. Współcześnie, gdy zwiedzanie i podróżowanie jest ułatwione ze względu na łatwość przemieszczania się, to właśnie niebanalność danego obiektu jest prawdziwym magnesem przyciągającym zwiedzających. Obiekt taki wyróżnia się czymś na tle ogromnej liczby potencjalnych celów turystyczno-kulturowych, prezentowanych w mediach i literaturze, przez co przyciąga uwagę. Powodem wyboru takiego obiektu jest również fakt, iż bardzo ważną rolę w oczach konsumenta odgrywa efekt niepowtarzalności odbytej przez niego podróży, osiągnięty przez pobyt w takich, jedynych w swoim rodzaju, rzadkich obiektach.

Obecnie, za sprawą szerokiej możliwości prezentacji wszelkiego rodzaju atrakcji turystycznych i dóbr kulturowych chociażby w Internecie, oryginalna forma albo sposób wykorzystania miejsca lub budowli jest tym, co wzbudza zainteresowanie. Niektóre z obiektów zabytkowych pełnią już w tej chwili usługowe funkcje użytkowe (są zaadaptowane np. na hotel), funkcjonalność innych może zaś zostać dostosowana pod konkretny cel – wykraczający poza możliwość biernego zwiedzania (np. jako interaktywne muzeum lub miejsce koncertów). Unikalny potencjał historycznych obiektów może zapewnić dodatkowo specyficzną oprawę ważnych uroczystości – oryginalną scenografię dla wszelkiego rodzaju gal, konferencji, jubileuszy czy koncertów. Współcześnie takie niekonwencjonalne, a zarazem niepowtarzalne wykorzystanie obiektów zabytkowych jest też często jedyną możliwością ich finansowania, a ich komercjalizacja jest konieczna, by przetrwały i ocalały

od całkowitego zniszczenia. Oczywiście należy zachować granice, poza którymi obiekt zupełnie zatracą swój zabytkowy charakter.

Bogactwo zasobów dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej, mimo iż gromadzące w większości obiekty sakralne, zamki i budynki składające się na historyczny układ urbanistyczny, obejmuje także osobliwości wyróżniające się oryginalnością co najmniej w skali regionalnej. Fakt ten należałoby wykorzystać, mając na uwadze stworzenie w przyszłości produktu turystycznego w obszarze spuścizny kulturowej AO.

Odniesienie obiektu do wydarzeń i postaci historycznych. Powiązanie miejsca lub obiektu z ważnym zdarzeniem lub osobą, z pewnością powoduje wzrost zainteresowania potencjalnych turystów. Powinno to być brane pod uwagę przy wskazywaniu obiektów, które przy swej wartości kulturowej, mogą także stać się atrakcją turystyczną. Naturalnie im bardziej znane jest dane wydarzenie, postać, a czasem legenda, tym więcej potencjalnych zwiedzających jest w stanie zainteresować się takim obiektem. Odniesienie to wydaje się być wyznacznikiem popularności miejsc historycznych, zwłaszcza dla osób pasjonujących się przeszłością np. dla turystów poszukujących odniesień militarnych. Skojarzenia z dawnymi czasami i wydarzeniami można podtrzymywać i rozwijać w tego typu obiektach (np. poprzez próby ożywiania historii – organizowanie rekonstrukcji bitew czy pojedynków rycerskich), co dodatkowo uatrakcyjnią go w oczach zwiedzających.

W przypadku pewnych obszarów, w tym na terenie Aglomeracji Opolskiej, spotkać można licznych reprezentantów pewnych zespołów obiektów: jak zamki i pałace oraz kościoły, które – powiązane pewnym nurtem – razem mogą tworzyć charakterystyczną wizytówkę regionu. Tworząc listę kluczowych obiektów wzięto więc pod uwagę możliwość kreatywnego łączenia ich walorów w celu wypromowania jako atrakcji nawiązującej do pewnych wydarzeń, epoki (np. śladami Opolskich Piastów). Poza stworzeniem warunków powszechnej dostępności do obiektów i dóbr kultury, poprawą stanu technicznego zabytków (a co za tym idzie polepszenia bezpieczeństwa użytkowników i dóbr kultury), a także rozwojem kompleksowego systemu informacji i promocji kulturalnej, ważną jest ich w miarę spójna oferta tematyczna.

Renowacja obiektów zabytkowych czyni z nich często modną destynację turystyczną, pozwalając przy tym ocalić ich historyczny, nawiązujący do dawnych czasów i postaci,

charakter. Przy odpowiedniej promocji remont obiektów z danej epoki czy prezentujących podobny styl daje możliwość stworzenia wspólnej oferty produktów turystycznych, w tym na analizowanym terenie Aglomeracji Opolskiej.

Dostępność obiektu. Chodzi tu zarówno o bezproblemowość dojazdu (i dalej – pieszego dojścia bezpośrednio do danego obiektu), w tym jego oznaczenie na szlakach komunikacyjnych i w folderach informacyjno-promocyjnych, ale również o nieskrępowany dostęp do samego obiektu.

Osiągalność danego obiektu jest istotnym czynnikiem wpływającym na jego wybór jako celu wyprawy z punktu widzenia większości turystów indywidualnych i niemal wszystkich zarządców turystycznych. Zwrócić więc należy uwagę na właściwe oznakowanie dróg dojazdowych oraz powszechnie dostępną informację o zabytkach i innych obiektach dziedzictwa kulturowego, znajdujących się w oddali od głównego ośrodka Aglomeracji, a także centrów poszczególnych gmin. Z punktu widzenia zwiedzającego, niewątpliwym mankamentem może być brak opisu obiektów – niejednokrotnie nie można ich odnaleźć, a jeżeli już się to uda, to często nie ma przy nich żadnej tablicy informacyjnej. Odpowiednia informacja powinna się także znaleźć w informatorach dystrybuowanych przez gminy czy na jej stronach internetowych, gdyż jej brak uniemożliwia właściwie dotarcie do obiektu osobom spoza regionu. Współcześnie przybywa turystów zmotoryzowanych, więc nieco mniejsze znaczenie ma dziś zapewnienie możliwości dostania się do obiektu przy pomocy transportu masowego (komunikacji publicznej), jednakże im mniejszego wysiłku (a czasem także kosztów) wymaga dotarcie do obiektu, tym więcej osób zdecyduje się do niego wybrać. Dlatego wzięto również pod uwagę perspektywę zapewnienia odwiedzającym dogodnego przybycia do miejsca docelowego (np. położenie przy szlaku drogowym o jakości umożliwiającej bezproblemowy dojazd, dostęp poprzez istniejące lub możliwe do wytyczenia szlaki rowerowe).

Nie bez znaczenia przy wyborze obiektów ma kwestia możliwości bezpośredniego dostępu do danego miejsca – nie tylko podziwiania obiektu z zewnątrz, ale także zwiedzania jego wnętrza. Tymczasem w przypadku części budowli, które są obecnie własnością prywatną (w szczególności wybranych zamków i pałaców), niejednokrotnie brak nawet możliwości wejścia na posesję, na której się znajdują, a kontakt z jego właścicielem jest utrudniony.

Niektóre obiekty pełnią zaś funkcję zwykłych domów mieszkalnych. W takiej sytuacji zabytek nie może być uznany za dostępny dla odwiedzających w najbliższej przyszłości.

Ważna jest także dostępność do obiektu mierzona jego stanem technicznym (czy pozwala on na jego zwiedzanie przez społeczność lokalną i turystów, czy też wejście na jego teren stanowi zagrożenie i zostało zakazane) i stanem dotychczasowego zaawansowania prac renowacyjnych (konieczności kontynuowania rozpoczętych już robót, w tym również tych dofinansowanych z dotacji, aby nie zaprzepaścić wykonanych zadań).

Niemniej istotne jest zapewnienie możliwości dotarcia do obiektu osobom mniej sprawnym ruchowo. Tam gdzie to możliwe, należałoby rozpatrzyć przystosowanie obiektów zabytkowych dla osób niesprawnych motorycznie. Problem dostępności budynków, obiektów i przestrzeni historycznych zawsze stanowił dylemat ingerencji w strukturę zabytkową. Ze względu na różnorodność form i wymogów konserwatorskich nie ma jednego sposobu, według którego można dostosować te budowle czy miejsca – w każdym przypadku problem ten trzeba rozważyć indywidualnie.

Jakość infrastruktury turystycznej i usług pośrednio z nią związanych. Jako że nie są to czynniki bezpośrednio związane z danym obiektem dziedzictwa kulturowego, jawią się one jako te mniej ważne. Są jednak istotnymi elementami składającymi się na całość oferty turystyczno-kulturowej dla odwiedzających. W pierwszym rzędzie chodzi tu o obecność lokali gastronomicznych (restauracje, kawiarnie) oraz możliwość noclegu w bezpośredniej bliskości celu wycieczki (baza noclegowa: hotele, pensjonaty, pokoje gościnne, gospodarstwa agroturystyczne, schroniska turystyczne, domy wycieczkowe, domki wczasowe, kempingi, itp.) – w obu przypadkach na odpowiednim, zgodnym z oczekiwaniami różnych grup turystów poziomie. Na atrakcyjność obiektów zabytkowych wpływają także dodatkowe atrakcje kulturalne czy ciekawa oferta spędzenia czasu wolnego, a także baza transportowa: środki transportu, szlaki turystyczne (piesze, narciarskie, konne, rowerowe). Udogodnienia te szeroko określane są jako infrastruktura okołoturystyczna. Jest ona szczególnie ważna na obszarach wiejskich, które nie są tak wyposażone w obiekty noclegowe czy gastronomiczne, jak ośrodki miejskie.

Infrastruktura okołoturystyczna służy również rozwojowi usług turystycznych i stymuluje do rozszerzania oferty produktów turystycznych. Zabytkowym wnętrzom coraz częściej

nadawane są nowe, usługowe funkcje (np. uruchomienie działalności hotelowo-gastronomicznej w zabytkowym budynku, adaptacja zabytkowej kamienicy na pokoje gościnne itd.). W przypadku części obiektów wybranych do zestawienia nadanie im podobnego przeznaczenia jest również możliwe, przy tym pozwoli ocalić je od zniszczenia.

Dzięki zastosowaniu powyższego klucza, a także biorąc pod uwagę specyficzne uwarunkowania prawne wskazane przez ich właścicieli (w tym przede wszystkim gminy członkowskie AO), wyselekcjonowano kluczowe obiekty z terenu Aglomeracji Opolskiej. We współpracy z ich posiadaczami wskazano dla każdego z nich niezbędne prace renowacyjne, konserwatorskie i związane z ogólną ochroną poszczególnych zabytków i obiektów dziedzictwa kulturowego.

W stosunku do wytypowanych poniżej obiektów z całą pewnością można stwierdzić, że – podobnie jak w przypadku wszystkich wskazanych w poprzednim zestawieniu obiektów zabytkowych – cechuje je wysoka wartość architektoniczna oraz potwierdzone jest ich istotne znaczenie kulturowe dla obszaru Aglomeracji. Zaprezentowane obiekty posiadają dodatkowo cechy decydujące o zainteresowaniu odwiedzających, dzięki którym mogą stać się atrakcjami turystycznymi o randze pozwalającej na stworzenie w przyszłości produktu turystycznego w obszarze dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej. W związku z tym przeanalizowano dodatkowo dostępność tych obiektów dla turystów oraz wskazano zakres koniecznych inwestycji, które umożliwią faktyczne ich udostępnienie dla zwiedzających.

Tabela 2 Wyselekcjonowane obiekty kluczowe AO

Lp.	Dane podstawowe	Informacje zebrane w ramach badań własnych
Gmina Chrzastowice		
1	<p><u>Dworek oraz park pałacowy w Zbicku</u> Lędziny-Zbicko ul. Leśna 2 zbickodworek@poczta.onet.pl zbicko@monar.org http://www.zbicko.monar.org Tel. 77 402 75 90, 77 402 75 91 - dworek, nr rej.: A-2012/74 z 23.11.1974 park z aleją dojazdową, nr rej.: 296/94 z 9.12.1994</p>	<p>Zespół folwarczny z 2 ćw. XIX wieku wraz z parkiem pałacowym z aleją dojazdową.</p> <p>Dworek w Zbicku jest obecnie zaadaptowany na działalność rehabilitacyjno-adaptacyjną (MONAR). Poza tym na jego terenie odbywają się konferencje, spotkania. Ośrodek pełni również funkcję hotelową dla zorganizowanych wycieczek. Dworek wymaga drobnych remontów – naprawy wymaga elewacja – nie znane są jednak koszty remontu. Zarządca obiektu zakłada możliwość włączenia zabytku do sieci turystycznej, jednak ze względu na specyfikę prowadzonej działalności, rola jaką miałby pełnić obiekt musiałaby zostać dokładnie przemyślana. Obiekt jest udostępniony z zewnątrz – jednak ingerencja w realizację zadań ośrodka wymaga szczegółowych ustaleń.</p>
Gmina Dąbrowa		
2	<p><u>Zamek w Dąbrowie</u> Uniwersytet Opolski Plac Mikołaja Kopernika 11a, Opole Tel. 77 452 70 00 - zamek, nr rej.: 159/55 z 11.07.1955 - park, nr rej.: 169 z 29.04.1949 oraz 71/83 z 1.08.1983 - aleja dojazdowa, nr rej.: 211/89 z 28.07.1989</p>	<p>Zespół zamkowy z pocz. XVII wieku przebudowany w XIX wieku w stylu neorenesansowym.</p> <p>Obecnie jest własnością Uniwersytetu Opolskiego.</p> <p>Przez wiele lat odbywały się w nim zajęcia dla studentów Wydziału Zaocznego i seminaria naukowe. Część pomieszczeń przeznaczona była na akademik, w pozostałych salach odbywały się wykłady, ćwiczenia i seminaria. Zamek posiadał bufet, stołówkę, czytelnię. Na początku lat 90. XX w. Uniwersytet dokonał naprawy dachu i częściowych napraw instalacji, jednak remont ten nie wpłynął znacząco na stan zamku i od tego czasu budynek popada w ruinę.</p> <p>Obecnie obiekt jest niefunkcjonalny. Zgodnie z informacjami UO, uczelnia stara się o pozyskanie środków na remont i adaptację obiektu na cele hotelowo-konferencyjne. Koszt generalnego remontu ma wynosić ok 50 mln zł. Obiekt w tym stanie technicznym udostępniony jest jedynie z zewnątrz. Plany</p>

		restauracji obiektu zakładają jego szeroką funkcjonalność: od kulturalnych przez naukowe, po gastronomiczno-hotelowe. Ośrodek może być ciekawym punktem na mapie turystycznej Opolszczyzny.
Gmina Dobrzeń Wielki		
3	<p><u>Ponorbertański zespół klasztorny w Czarnowasach</u> Czarnowąsy ul. Plac Klasztorny 3 - zespół klasztorny Norbertanek, nr rej.: 762/64 (A-B) z 02.04.1964: - kościół par. p.w. św. Norberta, k. XIII, 1654, 1777 - klasztor, 1682 - cmentarz par., nr rej.: 219/89 z 28.09.1989</p>	<p>Klasztor, położony w dorzeczu Odry i Małej Panwi, wybudowano w 1228 r. ze środków księcia opolskiego Kazimierza dla Sióstr Norbertanek. Średniowieczny kościół i klasztor otoczono fortyfikacjami ok. 1600 r. Opuszczony podczas wojny trzydziestoletniej, spalony przez wojska szwedzkie w 1643 r. Obecny zespół budynków wybudowany powtórnie na miejscu średniowiecznego w 1648 r. - obejmuje kościół, klasztor i tzw. Prałaturę, otoczony częściowo zachowanymi fortyfikacjami. Wybitne dzieło barokowe o rezydencjonalnej okazałości oraz bogactwie form architektonicznych elewacji i wnętrza. Na terenie obiektu znajdują się klasztor oraz prowadzony przez siostry Dom Pomocy Społecznej. Obiekt dopuszczony do użytku wymaga jednak pogłębionego remontu elewacji – koszt prac budowlanych wynosi ok 26 mln zł. Obiekt jest otwarty na zwiedzających szczególnie jego otoczenie oraz wnętrze – jednakże ze względu na specyfikę prowadzonej działalności wymaga to wcześniejszego kontaktu z Przeoryszą. Projektowane jest przez zakon otwarcie izby pamięci wraz z możliwością ekspozycji dóbr zebranych przez klasztor. Jest to ciekawy obiekt, który mógłby zostać wpisany w sieć turystyczną. Specyfika działalności wymagałaby szczególnych ustaleń z właścicielami obiektu.</p>
Gmina Gogolin		
4	<p><u>Zamek (Pałac) w Kamieniu Śląskim Sanktuarium św. Jacka, Centrum Kultury i Nauki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego</u> ul. Parkowa 1a 47-325 Kamień Śląski</p>	<p>Pierwsze udokumentowane wzmianki o Kamieniu Śląskim pochodzą z początku XII w. Późnobarokowy pałac z przełomu XVII i XVIII wieku był siedzibą kilku szlacheckich rodów śląskich. Obecnie mieści się Centrum Kultury i Nauki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego. W latach 90-tych XX wieku</p>

	<p>zespół pałacowy i folwarczny, XVII/XVIII, XIX:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pałac, nr rej.: 838/64 z 7.05.1964 - park, nr rej.: j.w. oraz 135/86 z 3.04.1986 - dom, nr rej.: 2236 z 10.07.1990 - wozownia, nr rej.: 2233 z 8.08.1990 - stajnia, nr rej.: 2234 z 8.08.1990 - stodoła, nr rej.: 2235 z 10.08.1990 	<p>został odbudowany i oddany do użytku. Jako Sanktuarium św. Jacka jest miejscem pielgrzymkowym. W sąsiedztwie znajduje się park krajobrazowy i sanatorium „Sebastianeum Silesiacum” w dawnych zabudowaniach folwarcznych (przebudowanych i zmodernizowanych). Obiekt pełni funkcje edukacyjne, kulturalne, uzdrowiskowe oraz sakralne.</p> <p>Obecnie obiekt jest w pełni funkcjonalny, nie wymaga remontów, a jedynie stałej opieki. Obiekt może stanowić ciekawy element na szlaku sakralnym, ze względu na funkcję sanktuarium św. Jacka.</p>
Gmina Izbicko		
5	<p><u>Pałac w Izbicku</u> ul. Stawowa 3</p> <p>zespół pałacowy, XVIII, XIX, XX:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pałac, nr rej.: 1044/65 z 25.06.1965 oraz 1044/67 z 25.06.1967 - park, nr rej.: 113/84 z 31.08.1984 	<p>Pałac z XVIII w. spalony w czasie III powstania śląskiego, odbudowany w 1923 roku dla Heinza von Strachwitza. Przetrwiał II wojnę światową. W dokumentach po raz pierwszy występuje jako wiano panny z rodu Frankenbergów, właścicieli wioski. W wyniku koligacji małżeńskich właścicielem posiadłości stał się ród śląskiej szlachty Strachwitzów. Po II wojnie światowej w pałacu mieściło się technikum handlowe. Najstarsze wzmianki o zamku datowane są na XVI wiek, jednak dopiero w połowie XVIII wieku pojawił się pierwszy szkic, który unaocznia wygląd pałacu. Trzypiętrowy fronton posiadał wtedy dwie, narożne zwieńczone blankami wieże. Pałac otoczony był pięknym ogrodem francuskim, a podjazd prowadził między dwoma stawami. Za rezydencją rozpościerał się ogromny ogród rezydencyjny bujnie porośnięty kwiatami. Na słupach przy bramie wjazdowej umieszczono dwa kamienne dziki, będące częścią herbu zasłużonego dla gminy rodu Strachwitz. Po drugiej stronie bramy rozpościera się ogromny, 11 hektarowy ogród. W 2003 roku zniszczony pałac został odkupiony od Starostwa Powiatowego w Strzelcach Opolskich i przywrócony do dawnej świetności przez obecnego właściciela. Obiekt jest utrzymywany na bieżąco w dobrym stanie. Obecnie na terenie obiektu prowadzona jest działalność</p>

		hotelowa – właściciel obiektu zakłada włączenie obiektu do sieci turystycznej regionu.
Gmina Komprachcice		
6	<p><u>Kościół pw. św. Marcina</u> Ochodze ul. Myśliwska 10 http://www.parafia.ochodze.pl Tel. 77 46 46 838 - kościół par. p.w. św. Marcina, drewn., 1702, 1940, nr rej.: 108/54 z 5.06.1954 (wypis z księgi rejestru).</p>	<p>Kościół wybudowano w 1702 roku w Komprachcicach. Jest konstrukcji zrębowej, z wieżą budowaną na słup. Wnętrze stanowi trójboczne, zamknięte prezbiterium, do którego przylega zakrystia oraz szersza, prostokątna nawa z kruchtą. Nad częścią nawy znajduje się chór organowy, który podtrzymują dwa filary. Wnętrze nakryte jest płaskimi stropami. Od zewnątrz ściany obite są gontem, podobnie jak dachy siodłowe. Nad nawą znajduje się wieżyczka z sygnaturką, zakończona cebulastym hełmem. Po przeniesieniu kościoła w 1941 roku do Ochódz kościół został umieszczony na podmurówce.</p> <p>Wnętrze kościoła zawiera wiele cennych obiektów. Na belce tęczowej znajduje się późnogotycki krucyfiks z XVI wieku z manierystycznymi rzeźbami świętych Piotra i Pawła z XVII wieku. Prawdopodobnie rzeźby pochodzą z poprzedniego kościoła. Główny ołtarz jest barokowy - powstał na początku XVIII wieku na potrzeby obecnej świątyni. W części środkowej umieszczono rzeźbę patrona kościoła - św. Marcina, a po bokach świętych Grzegorza i Mikołaja. W bocznych bramkach znajdują się rzeźby świętego Floriana oraz Jana Nepomucena. Z tego samego okresu pochodzą ołtarze boczne - świętego Józefa i Matki Boskiej Nieustającej Pomocy. Zabytkami są również ambona i chrzcielnica z XVIII wieku oraz barokowa szafka na oleje, znajdująca się w zakrystii.</p> <p>Obiekt jest sprawny jednak wymaga kilku bieżących remontów: restauracji wymagają zabytkowe figury. Koszt remontu to ok. 300 tys. zł. Zarządca obiektu zakłada włączenie kościoła do sieci turystycznej: udostępnianie dla zwiedzających otoczenia oraz wnętrza kościoła, a także profilowanych spotkań oraz prezentacji kulturalnych.</p>

Gmina Krapkowice		
7	<p><u>Mury miejskie z XIV-wieczną wieżą Bramy Górnej</u> ul. Prudnicka 7 47-300 Krapkowice Tel. 77 44 60 312 - mury obronne (fragment), 2 poł. XIV – XVI, nr rej.: 840/64 z 7.05.1964 - wieża bramy Górnej, nr rej.: 834/64 z 5.05.1964</p>	<p>Mury wzniesione w XIV w., z kamienia łamanego były wielokrotnie przekształcane i odnawiane. Na początku XIX wieku zburzono Bramę Odrzańską, a potem Górną. W latach 1840-1860 nastąpiła niwelacja fosy miejskiej i rozbiórka kolejnych dwóch bram: Kozielskiej i Opolskiej. Około 1895 roku wyburzono znaczną część murów. Z obwarowań do czasów współczesnych zachowały się: XIV-wieczna wieża Bramy Górnej z przyległą partią murów obronnych na ulicy Basztowej, fragmenty murów w północno-wschodnim narożniku miasta oraz obniżony ciąg murów w części południowo-zachodniej. Najbardziej atrakcyjnym elementem tych zabudowań jest wieża Bramy Górnej, czyli Krapkowicka Baszta. W latach 2005-2006 obiekt poddany został gruntownej konserwacji, polegającej na remoncie attyki, renowacji ścian oraz wymianie grzebienia. Nowe sterczyzny i gzymsy wykonano z kamienia wapiennego i piaskowego. Na terenie obiektu sezonowo organizowane są wystawy. Zarządca obiektu zakłada rozszerzenie działalności w ramach planowanej sieci turystycznej o ekspozycje, spotkania oraz wydarzenia kulturalne.</p>
8	<p><u>Zamek w Krapkowicach (Krapkowicki zamek z białą damą)</u> Zespół Szkół Zawodowych im. Piastów Opolskich ul. Zamkowa 5, 47-300 Krapkowice, Tel. 77 4661 338, fax: 77 4661 728, - zamek, 1678, XVIII-XX, nr rej.: 324/51 z 8.02.1951</p>	<p>Zbudowany w 1678 roku na miejscu wcześniejszego zamku, przebudowany po pożarze w 1772 roku. Usytuowany na skarpie rzeki Osobłogi, z tarasami wzmocnionymi obmurowaniem. Obecny pałac barokowy w wyniku przebudów został częściowo pozbawiony cech stylowych. Piętrowy, czteroskrzydłowy, z dziedzińcem krążankowym. Od roku 1947 przeznaczony na cele edukacyjne. Obiekt jest dopuszczony do użytkowania. Obecnie prowadzony jest remont dachu i poddasza, planowane są dalsze remonty. Ich pełne koszty nie są znane. W ramach sieci turystycznej możliwe jest wykorzystanie obiektu: zwiedzanie otoczenia i bryły budynku oraz w niewielkim zakresie wystawienniczym i kulturalnym.</p>

<p>9</p>	<p><u>Kościół św. Mikołaja w Krapkowicach</u> Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Mikołaja w Krapkowicach Krapkowice ul. Kościelna 8 47-300 Krapkowice Tel. 77 466 14 63</p>	<p>Budowla kościelna powstała w końcu XIV wieku i mimo gruntownej przebudowy zachowała wiele elementów gotyckiej architektury. Należą do nich sklepienia żebrowe w prezbiterium, skarpy gotyckie na zewnątrz oraz rzeźbiarskie elementy w fasadzie, przedstawiające ludzkie twarze. Wewnątrz można zobaczyć wiele cennych obrazów i przedmiotów sztuki sakralnej z XVIII wieku. Obiekt jest w dobrym stanie i wymaga jedynie stałej opieki. Zarządzający obiektem zakłada możliwość wejścia w sieć turystyczną Aglomeracji Opolskiej – w zakresie zwiedzania obiektu, czasowych ekspozycji dostosowanych do specyfiki obiektu.</p>
<p>10</p>	<p><u>Cmentarz żydowski w Krapkowicach</u> Krapkowice ul. Kolejowa Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, Projekt Wirtualny Sztetl, ul. Mordechaja Anielewicza 6, 00-157 Warszawa Tel. 22 471 03 83 Fax 22 471 03 98 - cmentarz żydowski, ul. Kolejowa, pocz. XIX, nr rej.: 230/89 z 4.12.1989</p>	<p>Na powierzchni 0,29 ha cmentarza zachowało się 48 dziewiętnastowiecznych nagrobków, wykonanych z piaskowca i kamienia wapiennego. Na płaskich kamiennych tablicach nagrobnych zachowały się typowe zdobienia oraz inskrypcje w językach hebrajskim i niemieckim. Brak jest informacji o jakichkolwiek masowych grobach na cmentarzu. Teren jest w całości ogrodzony ceglany murem. Granice nekropolii są zachowane i zgodne z granicami z 1939 r. Wejście przez zamkniętą bramę prowadzi na cmentarz od strony drogi publicznej. Obiekt wymaga rewitalizacji – utrzymania zieleni, renowacji macew – jednak koszty nie są znane. Obiekt może być wykorzystany do zwiedzania. Ze względu na rodzaj funkcji nekropolitalnej nie przewiduje się prowadzenia innych działań</p>
<p>11</p>	<p><u>Ruiny zamku rycerskiego w Otmęcie</u> Własność JST: Gmina Krapkowice – dzierzawiony wraz z parkiem Kościołowi Katolickiemu. - ruiny zamku, nr rej.: 729/64 z 14.03.1964 - park: nr rej.: 729/64 z 14.03.1964</p>	<p>Obecnie są to ruiny zamku, niezamieszkałego od II połowy XIX wieku. Zamek otmęcki powstał prawdopodobnie już w XII wieku. Do naszych czasów zachowały się jedynie niewielkie fragmenty pomieszczeń mieszkalnych, ruiny baszty południowo – wschodniej oraz mur obwodowy z półkolistą basteją w południowo – zachodnim narożniku. Najstarsze fragmenty murów pochodzą z XVI wieku.</p>

		<p>Wraz z parkiem przyległym do sąsiadującej parafii NMP Krapkowice-Otmęt stanowi jeden kompleks. Na terenie parku prowadzone są działania kulturalne: spotkania grup, wystawy, koncerty religijne. Proboszcz parafii NMP, jako zarządzający obiektem wyraża zainteresowanie włączeniem w sieć turystyczną całego kompleksu w ramach okresowych lub stałych działań kulturalnych, ekspozycji oraz udostępniania obiektu na potrzeby zwiedzających. Ruiny są zabezpieczone nie wymagają dodatkowych prac, poza ogrodniczymi. Prawdopodobnie walor atrakcyjności ruin podniosłaby iluminacja obiektu.</p>
<p>12</p>	<p><u>Zamek i park w Rogowie Opolskim</u> Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smołki w Opolu ul. Piastowska 18-19-20 45-081 Opole Tel. 77 40 66 430 – sekretariat e-mail: sekretariat(at)wbp.opole.pl - zespół zamkowy, XV-XIX/XX, nr rej.: 4/50 (R/321) z 17.11.1950: - zamek - park, nr rej.: 202/89 z 9.01.1989 - most, nr rej.: j.w. - tarasy z murami oporowymi, nr rej.: j.w. - kaplica grobowa, 2 poł. XIX, nr rej.: j.w. - pawilon ogrodowy „Kavallerhaus”, nr rej.: 27/2004 z 27.04.2004 - ogrodzenie z glorieta, XIX/XX, nr rej.: j.w.</p>	<p>Zamek w Rogowie Opolskim (obok krapkowickiej baszty) stanowi największą atrakcję turystyczną na terenie gminy. Jest on jedną z najstarszych rezydencji na Opolszczyźnie. Początkami sięga średniowiecza. Rogowski Zamek usytuowany jest na skarpie dawnego koryta Odry. Przeprowadzone badania archeologiczne dowodzą, że budowla - najpierw obronna - istniała już w XIV wieku. Od 1965 roku obiekt należy do Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smołki w Opolu. W zamku znajdują się najcenniejsze zbiory biblioteczne. Na terenie zamku mieści się centrum konferencyjne. Goście mogą skorzystać również z bazy hotelowej. Zespół parkowo-zamkowy w Rogowie Opolskim dysponuje 17 miejscami noclegowymi w „Domu pod Kogutkiem” oraz 11 miejscami noclegowymi w zamku. Renesansowo - klasycystyczny zamek oraz neogotycki „Dom pod Kogutkiem” zlokalizowane są w pięknym parku utrzymanym w stylu angielskim ze starodrzewiem i roślinami chronionymi. W parku jest też glorieta - altana ogrodowa na planie koła z siedmioma kolumnkami przykrytymi kopułkowym, płasko ściętym daszkiem. W głębi parku, na wzgórzu znajduje się zbudowany w XIX wieku grobowiec Haugwitzów. Stan obiektu dobry – remontu wymaga elewacja. Obecnie koszty nie są określone.</p>

		<p>Obiekt jest wykorzystywany w różnorodny sposób: od koncertów i wystaw po konferencje i wycieczki. Może stanowić ciekawy i atrakcyjny przystanek dla turystów korzystających z sieci turystycznej Aglomeracji Opolskiej.</p>
Gmina Lewin Brzeski		
13	<p><u>Ratusz w Lewinie Brzeskim wraz ze średniowieczną zabudową miasta</u> Lewin Brzeski ul. Rynek 1 Tel. 77 42 46 600 układ urbanistyczny miasta, nr rej.: 147/54 z 29.12.1954 (wypis z księgi rejestru).</p>	<p>Zbudowany około 1500 r. Obecny kształt pochodzi z 1837r. Ratusz przebudowywano kilkakrotnie. Styl budowli jest klasycystyczny, prostokątny z ryzalitami wzdłuż dłuższych elewacji. Obecnie w budynku mieści się siedziba Urzędu Miejskiego. Do dziś zachował się średniowieczny układ rynku z dwiema uliczkami odchodzącymi z każdego rogu. Kształt zabudowy uliczek otaczających rynek jest kolisty. Sam obiekt Ratusza pełni funkcję administracyjną i nie posiada możliwości wykorzystania go w celach turystycznych – stanowi jedynie punkt centralny układu urbanistycznego miasta. Możliwe jest wykorzystanie najbliższego otoczenia obiektu.</p>
14	<p><u>Pałac w Lewinie Brzeskim</u> Gimnazjum im. Polskich Olimpijczyków w Lewinie Brzeskim ul. Zamkowa 3, 49-340 Lewin Brzeski Tel. 77 415-01-49, fax 77 404-20-20 - pałac, ok. 1600, XIX, nr rej.: 697/64 z 10.01.1964 - zespół folwarczny, XVIII/XIX: - spichrz, szach., nr rej.: 769/64 z 7.04.1964 - stodoła I, nr rej.: 979/65 z 10.03.1965 - stodoła II, nr rej.: 978/65 z 10.03.1965</p>	<p>Barokowy pałac zbudowany w 1722 roku, odnowiony w 1860 roku i ponownie zniszczony w 1955 roku. Jest to budynek piętrowy na piwnicach sklepionych kolebkowo. Wzniesiony na rzucie prostokąta, z dwoma prostopadłymi skrzydłami. Przed frontem pałacu znajduje się prostokątny dziedziniec otoczony murem z XVIII wieku z trzema bramami i półkoliście zamkniętymi arkadami. Obecnie pałac odrestaurowano i mieści się tam Gimnazjum. Możliwe jest zwiedzanie parku i otoczenia budynku. Obiekt pełni funkcje edukacyjne. W 2007 roku zabytkowy spichlerz został zaadoptowany na halę sportową wraz z zapleczem szatniowo-sanitarnym i od tego czasu użytkowany jest przez Gimnazjum w Lewinie Brzeskim.</p> <p>Ingerencja w funkcje obiektu (możliwość zwiedzania bądź udostępnienia pomieszczeń na taką funkcję) musiałaby być poprzedzona dokładną analizą możliwości.</p>

		Możliwa jest stała ekspozycja na zewnątrz zabudowań (np. foto-plansze z historią obiektu itp.).
15	<p><u>Kościół ewangelicki w Lewinie Brzeskim</u> Urząd Miejski Lewin Brzeski 49-340 Lewin Brzeski, ul. Rynek 1 Tel. 77 424 66 00, fax 77 424 66 38 e-mail: lb@lewin-brzeski.pl - kościół ewangelicki p.w. św. Piotra i Pawła, ul. Wojska Polskiego 5, (XIV) XVI w., 1660, nr rej.: 602/59 z 22.10.1959</p>	<p>Gotycko-renesansowy kościół pw. św. Piotra i Pawła w Lewinie Brzeskim. Kościół posiada relikty z XIII w. – mur o układzie wedyjskim w ścianie wschodniej prezbiterium – oraz XIV w. – portal zachodni i północny nawy. Kościół w głównym zrębie pochodzi z XIV w. Budowla wzniesiona została z muru ceglanego, otynkowanego. Obiekt jest w złym stanie technicznym: obecnie można zwiedzać jedynie otoczenia budynku. Nie jest określona wysokość środków umożliwiających rewitalizację obiektu i oddania go na potrzeby społeczności. Obiekt po remoncie mógłby pełnić funkcje sakralne oraz turystyczne – zwiedzanie obiektu, ekspozycje oraz wydarzenia kulturalne.</p>
16	<p><u>Budynek wozowni</u> <u>Skorogoszcz</u> Urząd Miasta w Lewinie Brzeskim Obiekt w zarządzie Szkoły Podstawowej ul. Zamkowa 6 49-345 Skorogoszcz - park, 1 poł. XVIII, XIX, nr rej.: 190/88 z 10.11.1988</p>	<p>Wozownia to pozostałość zabudowy XVI w. pałacu, który po wojnie został rozebrany. Obecnie pozostały: 6 hektarowy park krajobrazowy otaczający rezydencję oraz budynki towarzyszące pałacowi: wozownia, stajnia koni wyjazdowych, dom ogrodnika i neorenesansowa oficyna, w której znajduje się szkoła a także fragmenty architektoniczne pałacu. Planowany jest remont i adaptacja wozowni na cele edukacyjne. Istnieje możliwość zwiedzania parku oraz zabudowań.</p>
Gmina Łubiany		
17	<p><u>Kościół pw. św. Barbary w Kolanowicach</u> Kolanowice http://www.kolanowice.com.pl Tel. 77 42 12 484 Kościół Św. Barbary jest filią parafii Osowiec-Węgry. Tel. 77 421 24 84 Opolska 6, 46-023, Osowiec</p>	<p>Obiekt przeniesiony z Opola w roku 1811. W dniu 19 grudnia 1812 roku odbyło się uroczyste poświęcenie przeniesionego Kościoła Św. Barbary w Kolanowicach. W 1978 roku dobudowano dzwonicę obok Kościoła, w 1989 staraniem mieszkańców, został wymieniony gontowy dach i ogrodzenie. A w roku 1997 wybudowano kaplicę - Dom Przedpogrzebowy. Obiekt jest wpisany do szlaku drewnianego budownictwa sakralnego. Możliwe jest zwiedzanie zewnętrznej struktury obiektu jak i wnętrza. Zarządzający obiektem zakłada możliwość wpisania kościoła do sieci turystycznej AO, jednak</p>

	<p>- kościół fil. p.w. św. Barbary, drewn., 1678, 1812, nr rej.: 759/64 z 1.04.1964</p>	<p>ze względu na niewielkie rozmiary kościoła jego funkcje muszą być dokładnie przemyślane i przeanalizowane (np. stałe zewnątrz wystawy, bądź niewielkie grupy zwiedzających itp.).</p>
<p>Gmina Murów</p>		
<p>18</p>	<p><u>Huta żelaza wraz z kanałami i przepustami w Zagwizdzu</u> <u>Regionalna Sala Muzealna - Huta Kluczborska w Zagwizdzu</u> ug@murow.pl http://www.zagwizdzie.pl http://www.mlotownia.republika.pl Tel. 501 256 378 / 77 421 40 34 - zespół huty żelaza, XVIII, XIX-XX, nr rej.: 1879/67 z 26.05.1967: - odlewnia - magazyn przy odlewni - młotownia - przycinarnia - urządzenia hydrotechniczne</p>	<p>Jest to odrestaurowany obiekt XVIII-wiecznej huty. W latach 1754-1755 król pruski Fryderyk II Wielki wydał osobiście rozkazy o utworzeniu w dzisiejszym Zagwizdzu huty zwanej również na jego polecenie Hutą Kluczborską (Creutzburgerhutte - wg pierwszych zapisów). Stopniowo powstał w najbliższej okolicy cały kompleks zakładów hutniczych produkujących w pierwszym okresie głównie wyroby na potrzeby pruskiego przemysłu zbrojeniowego. Ponieważ huta powstała w kompleksie rozległych lasów, gdzie brakowało siły roboczej, podjęto już w 1754 roku decyzję o utworzeniu obok zakładu kolonii o nazwie Friedrichstal. Do dzisiaj zachowały się obiekty: – odlewnia z 1839 roku, rozbudowana w XIX i XX wieku, z wielkim piecem i wieżą gichtową, – młotownia z 1806 roku – częściowo zachowało się wyposażenie: drewniany młot oraz pozostałości pieców, – magazyny – w jednym z nich, pochodzącym z 1802 roku została utworzona Regionalna Sala Muzealna, – kanały robocze – częściowo zniwelowane, – dwa zbiorniki retencyjne na rzece Budkowiczance – obiekty pełnią funkcję kulturalną (muzeum), odbywają się tu także imprezy dla lokalnej społeczności. Część budynków po byłej Hucie Kluczborskiej była do niedawna zajmowana przez odlewnię żeliwa. Na obiektach tzw. młotowni (dawna Huta Karola - Karlshutte) istnieje w tej chwili udostępniony do zwiedzania kompleks zabytkowy budownictwa przemysłowego z XIX wieku, gdzie urządzono również</p>

		<p>salę muzealną z eksponatami związanymi z historią lokalną oraz pamiątkami po dawnej hucie. Ponadto w 2011 roku przeprowadzono dzięki wsparciu unijnych środków adaptację budynku Małej Młotowni, która wykorzystywana jest jako sala konferencyjna oraz biesiadna. Kompleks zabytkowej Huty Żelaza stanowi dla mieszkańców Gminy Murów centrum kulturalno-społeczne, gdzie systematycznie organizowane są m.in. obchody Europejskich Dni Dziedzictwa, również na szczeblu wojewódzkim, jak i imprezy o charakterze popularyzującym ochronę materialnego dziedzictwa kulturowego Opolszczyzny. Cyklicznie odbywa się tutaj Wojewódzki Bieg Przełajowy o Puchar Borsuka oraz gminne imprezy natury kulturalno-rekreacyjnej (Noc Świętojańska, Dzień Matki, Dzień Dziecka). Nowatorskim przedsięwzięciem jest współpraca z Wydziałem Matematyki, Fizyki i Informatyki Uniwersytetu Opolskiego w ramach Wirtualnej Akademii Astronomii. Gmina Murów w ramach tejże współpracy udostępnia na cele projektu pt. „Internetowy odkrywca światów – i Ty możesz zostać Kopernikiem” kompleks zabytkowej Huty Żelaza w celu przeprowadzenia obserwacji astronomicznych, powiązanych serią wykładów w sali konferencyjnej.</p> <p>Nie ma pełnej wiedzy nt. kosztów ewentualnych renowacji i adaptacji obiektu. Huta może być wpisana w sieć turystyczną i we współpracy z urzędem gminy wykorzystywana jako baza stałych i okresowych imprez, wystaw i wydarzeń kulturalnych.</p>
19	<p><u>Kościół filialny pw. Wniebowzięcia NMP w Radomierowicach</u> Parafia Matki Bożej Śnieżnej Dąbrówka Łubiańska Domaradzka Kuźnia, ul. Szkolna 7 Kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. p.w. św. Wniebowzięcia NMP, - szach., 1786, 1866, nr rej.: 760/64 z 1.04.1964</p>	<p>W 1786 r. na koszt państwa wybudowano kościół ewangelicki i plebanię, które zostały urządzone w stylu fryderykańskim. W roku 1860 odnowiono kościół. Od jesieni 1945 r. reorganizacją kościoła i przystosowaniem go do liturgii kościoła rzymsko – katolickiego zajął się przybyły z parafii ormiańskiej z Łyśca ks. Józef Magierowski. Przywiózł ze sobą ornaty, sztandary i obraz M. B. Częstochowskiej z jednego z kościołów w Stanisławowie. Od 1987 r. należą</p>

		do parafii Dąbrówka Dolna. Restauracji wymagają: dach, obrazy oraz organy na łączną kwotę 600 tys. zł. Obiekt, poza funkcją sakralną jest także otwarty dla zwiedzających. Brak przeciwwskazań do włączenia go do sieci obiektów sakralnych Aglomeracji Opolskiej. Po zakończeniu renowacji organów będą możliwe koncerty.
Gmina Niemodlin		
20	<p><u>Zamek w Niemodlinie</u> Zespół: zamkowy, XIV/XV, XVI, XVIII w. - Obiekt: zamek, nr rej.: 20/50 (R/315) z 22.05.1950 - Park: nr rej.: 87/83 z 13.10.1983 oraz nr rej.: 852/64 z 8.05.1964</p>	Późnorenesansowa budowla, rezydencja książąt opolskich, niemodlińskich i strzeleckich. Po 1740 r. późnobarokowy pałac. W 1990 r. zrujnowany obiekt kupił prywatny inwestor. Obiekt sprzedany przez IPT – brak danych i dostępu do nowego właściciela, co uniemożliwia planowanie działań turystycznych innych niż możliwość oglądania obiektu z zewnątrz.
21	<p><u>Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny</u> Rzymskokatolicka parafia p.w. Wniebowzięcia N.M.P. 49-100 Niemodlin, Rynek 29 Tel. 77 460-62-25 kom. 600 015 987 - kościół par. p.w. Wniebowzięcia NMP, 2 poł. XIII-XIX, nr rej.: 300/58 z 20.02.1958 - zespół plebani, nr rej.: 856/64 z 8.05.1964: - plebania, XV, 1803 - organistówka, 1 poł. XIX</p>	<p>Kościół gotycki, z poł. XIII-XIX w. z przekształceniami barokowymi, zbudowany na początku XIII w. (prezbiterium), rozbudowany w wieku XV o nawę i wieżę. Część wyposażenia wewnątrz kościoła (ambona, ołtarze i rzeźby) pochodzi z XVII i XVIII wieku. Renesansowy dzwon z 1522 roku. Ogrójec znajduje się w południowej ścianie prezbiterium kościoła z rzeźbami pochodzącymi z XVIII w. Kościół jest siedzibą parafii. Obiekt w dobrym stanie - renowacji wymagają polichromie - koszt ok. 300 tys. zł. Kościół poza funkcją sakralną pełni funkcję gospodarza spotkań pielgrzymów, grup modlitewnych i okazjonalnych koncertów muzyki sakralnej. Istnieje możliwość włączenia go do turystycznej sieci obiektów sakralnych (wraz z chatką pustelnika oraz kościołem filialnym). Charakter pełnionych funkcji musi być zgodny z przeznaczeniem obiektu.</p>
22	<p><u>Chatka pustelnika</u> Lipno ul. Działka nr 281</p>	Leży na terenie Parku w Lipnie - zespołu przyrodniczo-krajobrazowego (zespół parkowy o charakterze parku dendrologicznego). Ogród dendrologiczny

	<p>Kościół filialny Rzymskokatolickiej parafii p.w. Wniebowzięcia N.M.P. 49-100 Niemodlin Rynek 29 - kaplica leśna, drewn., XVIII, nr rej.: 1654/66 z 22.09.1966</p>	<p>zajmuje obszar 4,18 ha. Miejsce to wiąże się z działalnością Jana Nepomucena Karola Praschmy i jego ogrodnika z Wirtembergii. Rośnie tu wiele okazów drzew, także egzotycznych. Odbywają się polowe msze oraz spotkania piknikowe – możliwość utworzenia stałego kalendarza mszy i spotkań oraz rozszerzenie pełnionych funkcji o inne.</p>
23	<p><u>Kościół im. Najświętszej Maryi Panny w Szydłowcu Śląskim</u> działka nr 149 Kościół filialny Rzymskokatolickiej parafii p.w. Wniebowzięcia N.M.P. 49-100 Niemodlin, Rynek 29 Szydłowiec Śląski - kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP, II poł. XIII-XIX, 300/58 z 20.02.1958</p>	<p>Obecny kościół zbudowany w latach 1616–1617 jako świątynia protestancka, został ufundowany przez właścicieli Szydłowca-Hansa Pucklera z Grodzca. W kościele zachowało się jego pierwotne, manierystyczne wyposażenie: ołtarz główny, krucyfiks, ambona i chrzcielnica, dzieło artystów z Nisy, rzeźbiarza - Hermana Fischera i malarza polichromii – Caspra Wincklera, ustawione symetrycznie w prezbiterium. Sprzęty te, o formie inspirowanej pośrednio sztuką Saksonii, tworzą tzw. liturgiczny trójdzźwięk luteranckiego kościoła, odpowiadający dwóm zachowanym przez zwolenników Lutera sakramentom (ołtarza i chrztu) oraz randze Słowa Bożego. Kościół otwarty jest dla zwiedzających, indywidualnych i małych grup. Zarządzający zakłada wciągnięcie obiektu w sieć turystyczną Aglomeracji Opolskiej.</p>
24	<p><u>Zabytkowy park i Dąb w Szydłowcu Śląskim</u> ul. Szydłowiec Śląski 168/3 promocja.ife@niemodlin.pl http://www.znanenieznane.pl/zaplanuj-sam/rekreacja/dab-p-cklera Tel. 77 460 62 95 pozostałości zespołu dworskiego, XVII, XIX: - ruina dworu, nr rej.: 1017/65 z 8.05.1965 - park, nr rej.: 106/84 z 5.03.1984 - ruina kaplicy grobowej, nr rej.: 1017/65 z 8.05.1965</p>	<p>W Szydłowcu Śląskim rośnie najstarsze drzewo na Opolszczyźnie (i jedno z największych w Polsce) - dąb szypułkowy, liczący sobie około 440 lat, nazywany dębem Pücklera. Drzewo rozrasta się do dziś, osiągając ogromne rozmiary. Kiedyś miejsce to przynależne było do parku zamkowego, a niedaleko stąd, przy grobli stawu zwanego Wiejskim, biegła granica pomiędzy włościami Pücklerów i Praschmów. Na terenie parku odbywają się różne imprezy, których organizatorem jest urząd gminy. Planowane jest budowanie stałego kalendarza imprez, co zostało uznane za możliwy wkład w budowanie sieci atrakcji turystycznych Aglomeracji Opolskiej przez Urząd Gminy w Szydłowcu.</p>

Miasto Opole		
25	<p><u>Opolska Wenecja</u> Opole ul. Szpitalna Wpisane do rejestru zabytków: - synagoga, ul. Szpitalna 1, 1840-41, rej. zab. 2154/87 z 6.03.1987 - ul. Szpitalna 3, rej. zab. 2229/90 z 20.07.1990 - ul. Szpitalna 5, rej. zab. 2163/87 z 28.05.1987 - ul. Szpitalna 9, rej. zab. 2156/87 z 05.03.1987 - ul. Szpitalna 17a, rej. zab. 2187/88 z 19.12.1988 - kaplica św. Aleksego, 1421, k. XVII, XVIII w., ul. Szpitalna 17, rej. zab. 765/64 z 3.04.1964 - szpital św. Aleksego, rej. zab. 2007/74 z 24.04.1974</p>	<p>To część trasy miejskiej Opola od Mostu Katedralnego do Zamkowego. Składa się z kilku budowli o różnym stanie własności (miejski, prywatny, dobra kościelne), m.in. z kamienic, mostów, pierwszej miejskiej manufaktury, małej synagogi, spichlerza, pierwszego miejskiego szpitala, zbudowanych na fundamentach dawnych murów obronnych. Domy leżące tuż nad Młynówką, praktycznie wchodzące do wody, nasuwają skojarzenie z włoską Wenecją. Poszczególne elementy Opolskiej Wenecji są wpisane do rejestru zabytków. Mieści się tu m.in. gotycka kaplica św. Aleksego (Orientowana, trójprzęsłowa z trójbocznym zamknięciem absydy) i szpital św. Aleksego z 1421 roku. Kaplica została odbudowana po pożarze w XVII w. Jej wnętrze wzbogaca późnobarokowy ołtarz, wykonany po 1740 r., przeniesiony tu w 1812 r. z kościoła franciszkanów. W części centralnej ołtarza umieszczony obraz przedstawiający męczeńską śmierć św. Aleksego z rzeźbami dwóch biskupów i aniołów po bokach oraz z popiersiem Boga Ojca w zwieńczeniu. W kaplicy zachowany chór muzyczny z organami z 3. ćw. XIX w. Późno klasycystyczny budynek szpitalny odbudowano po pożarze w latach 1865-1866 na miejscu dawnego szpitala gotyckiego wg projektu mistrza murarskiego Schwartza. Synagoga została zbudowana w 1842 roku na planie prostokąta o wymiarach 14,7 na 20 m, w stylu neoklasycystycznym, a w 1893 r. przebudowana. Dobudowano do południowego zachodu dwa skrajne ryzality według projektu Felixa Henry'ego. Do dziś zachowały się resztki witraży w wysokich, półokrągłe zakończonych oknach od strony północno-zachodniej. Obecnie mieści się w niej siedziba TVP Opole.</p> <p>10 czerwca 2007 r. uruchomiona została iluminacja – podświetlenie budynków kolorowymi światłami. Iluminacje w kolorach tęczy podkreślają piękne detale architektoniczne obiektów Opolskiej Wenecji.</p>

<p>26</p>	<p><u>Kościół p.w. św. Trójcy wraz z klasztorem o. franciszkanów w Opolu</u> Opole ul. Plac Wolności 2 furta@opole.franciszkanie.pl http://www.opole.franciszkanie.pl Tel. 77 45 31 382 zespół klasztorny franciszkanów, ul. Zamkowa / pl. Wolności, nr rej.: 764/64 z 5.04.1964: - kościół p.w. Świętej Trójcy, 1287-1329, XV, XIX - klasztor, 1 poł. XIV-XX</p>	<p>Kościół p.w. św. Trójcy, należący do zespołu klasztornego braci mniejszych, nazywany kościołem franciszkanów, jest miejscem spoczynku książąt opolskich. Obiekt gotycki, z elementami wczesnogotyckimi, późnorenesansowymi i barokowymi. Halowy, trójnawowy, otoczony pięcioma kaplicami, z których najstarsza jest kaplica św. Anny pochodząca z 1309 roku, przywrócona do funkcji mauzoleum piastowskiego w latach 1952-1959. Obiekt poddany został barokizacji wewnątrz w XVII i XVIII w. Wieża nadbudowana w 1899 roku. W krypcie pod prezbiterium znajdują się trumny książąt opolskich i najstarsza polichromia gotycka z grupą Ukrzyżowania z lat 20-30 XIV w. Do kościoła przylega klasztor o. franciszkanów. Zespół klasztorny jest miejscem spotkań, wydarzeń kulturalnych i sakralnych oraz innych (np. Jarmark Franciszkański). Zakon planuje adaptacje poddasza na cele hostelowe – koszt ok. 2 mln zł. Władze klasztoru zainteresowane są wciągnięciem obiektu, w szerokim zakresie, do sieci turystyki (sakralnej) regionu. Obiekt leży na szlaku Via Regia.</p>
<p>27</p>	<p><u>Wieża Piastowska w Opolu</u> ul. Piastowska 14 Tel. 77 441 50 20 Kontakt: Miejska Informacja Turystyczna ul. Rynek 23 mit@um.opole.pl Tel.: +48 77 45 11 987 - wieża zamku piastowskiego Na Ostrówku, 1300, XX, nr rej.: 188/56 z 20.01.1956 (wypis z księgi rejestru)</p>	<p>Wieża usytuowana jest na wyspie Pasiece w części zwanej Ostrówkiem, w miejscu wczesnośredniowiecznej osady i stanowi pozostałość dawnego zamku książęcego z początku XIII wieku, zburzonego w latach 1928-1930. Cylindryczny 35-metrowy masywny, murowany, gotycki donżon z końca XIII wieku. Pomieszczenie przyziemia sklepione kolebkowo, schody częściowo w grubości murów. W zwieńczeniu przekształconym w 1934 roku wysmukła iglica z 1962 roku ze współczesnym wiatrowskazem. Obiekt odrestaurowany w latach 2011-2013 – obecnie udostępniony do zwiedzania. Pełni rolę turystyczno-kulturalną. Jej włączenie w sieć Aglomeracji Opolskiej jest możliwe i wskazane.</p>

<p>28</p>	<p><u>„Opolski Akropol” - Wzgórze Uniwersyteckie</u> Uniwersytet Opolski 45-040 Opole, pl. M. Kopernika 11a Tel. 77 541 6070</p>	<p>Wzgórze Uniwersyteckie, czyli Opolski Akropol to najwyższe wzniesienie Opola, znajdujące się w obrębie Starego Miasta. Jego wysokość wynosi 165 m n.p.m. Na wzgórzu znajduje się Uniwersytet Opolski, czyli dawny klasztor dominikanów - zespół obiektów, który przez kilka pokoleń znany był na Śląsku jako słynny Sanct Adalbert Hospital, czyli szpital św. Wojciecha oraz Kościół p.w. Matki Boskiej Bolesnej i Św. Wojciecha „na Górcie”. Kościół pochodzi z X wieku, który według legendy wybudowano w miejscu żarliwych kazań św. Wojciecha. We wschodniej części wzgórza można podziwiać współczesne pomniki polskich artystów i twórców, a od strony Małego Rynku ekspozycję zabytkowych rzeźb jak np. Cztery Pory Roku H. Hartmana z XVII wieku, kolumnę maryjną, pomnik św. Krzysztofa.</p> <p>Obiekty i otoczenie udostępnione są dla zwiedzających z zewnątrz oraz wewnątrz. Obiekty są odrestaurowane i pełnią swoją funkcję. Collegium Maius to obiekt, w którym odbywają się spotkania i wystawy – obiekty te mogą stać się elementem produktu turystycznego, w ramach uniwersyteckich działań oraz wspólnie planowanych z Aglomeracji Opolskiej.</p>
<p>29</p>	<p><u>Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu-Bierkowicach</u> (park etnograficzny) ul. Wrocławska 174, Opole Wpisany do rej. zabytków pod nr 284/92 z 28.01.1992</p>	<p>Muzeum stanowi 9 zagród z regionu oleskiego i opolskiego. Do zwiedzania udostępnione są 24 obiekty. Ekspozycja na wolnym powietrzu składa się z prawie 50 wiejskich zabytkowych budowli drewnianych, które są wyposażone i urządzone wewnątrz w oryginalne sprzęty, narzędzia i meble. Może zostać włączona do szlaku zabudowy drewnianej. Pełni funkcje edukacyjne i kulturowe, szczególnie w kultywowaniu regionalności Opolszczyzny.</p>
<p>30</p>	<p><u>Ratusz w Opolu</u> Opole Urząd Miasta Opola Rynek-Ratusz 45-015 Opole</p>	<p>Ratusz opolski to założenie o dwuskrzydłowym korpusie z podcieniami i czworoboczną wieżą w stylu florenckiego Palazzo Vecchio. Usytuowany na miejscu drewnianego domu kupieckiego z XIII wieku, przekształconego w murowany w połowie XIV wieku. Obecna forma nadana w wyniku przebudów</p>

	<p>Tel. 77 45 11 800</p> <p>- układ urbanistyczny, nr rej.: 149/55 z 19.01.1955 (wypis z księgi rejestru)</p>	<p>w XIX i XX wieku. W połowie lat 90-tych Ratusz został poddany renowacji elewacji i wnętrza.</p> <p>Budynek jest zabytkiem ewidencyjnym oraz częścią układu urbanistycznego wpisanego na listę rejestru zabytków.</p> <p>Poza funkcjami administracyjnymi obiekt może służyć jako miejsce stałych i okresowych wystaw oraz spotkań i wydarzeń kulturalnych.</p>
31	<p><u>Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu</u></p> <p>Muzeum Śląska Opolskiego</p> <p>ul. Św. Wojciecha 13</p> <p>45-023 Opole</p> <p>Tel. 77 45 36 677, 77 45 44 611</p> <p>e-mail: sekretariat@muzeum.opole.pl</p> <p>www.muzeum.opole.pl</p>	<p>Muzeum Śląska Opolskiego to placówka o bogatych zbiorach z dziedzin: archeologii, etnografii, historii, historii sztuki i przyrody. Muzeum prowadzi szeroką działalność muzealno-wystawienniczą i edukacyjną, dysponuje także pracownią konserwacji zabytków. Posiada w swoich zasobach obiekty, takie jak kamienica czynszowa z roku 1818.</p> <p>Muzeum posiada bogatą ofertę zarówno wystawienniczą jak i kulturalną oraz edukacyjną. Włączenie do sieci turystycznej i wzbogacenie oferty jest możliwe w ramach sieci AO.</p>
32	<p><u>Cmentarz żydowski w Opolu</u></p> <p>ul. Graniczna</p> <p>- 1822, nr rej.: 223/89 z 6.11.1989</p>	<p>Nekropolia sakralna. Na powierzchni 0,398 ha zachowało się ok. 150 nagrobków, z których najstarszy pochodzi z 1821 r. (<i>Gimpel, syn Abrahama Poznera, zmarły 2 Cheszwan 5581 – 2 października 1821</i>). Dowodzi to, że cmentarz był użytkowany już w 1821 r. Cmentarz obecnie wpisuje się w charakter sakralny (ekumeniczny) propozycji turystycznych AO.</p>
33	<p><u>Cmentarz wielokulturowy w Opolu</u></p> <p>przy ul. Wrocławskiej</p>	<p>Teren cmentarza jest utrzymywany i sukcesywnie poddawany pracom pielęgnacyjnym, a Kaplica stanowi własność prywatną (brak danych o właścicielu). Wartość kulturowa obiektu pozwala przypuszczać, iż po udostępnieniu go zwiedzającym w charakterze parku mógłby stanowić ciekawy element ścieżki sakralnej Aglomeracji Opolskiej.</p>
34	<p><u>Cementownia Opole</u></p> <p>ul. Budowlanych 9, 45-005 Opole</p>	<p>Cementownia "ODRA" S.A. to najstarsza czynna cementownia w Polsce. Istnieje na rynku budowlanym już 100 lat i łączy w swojej działalności tradycję z nowoczesnością. Jedyna z dziewięciu istniejących przed laty w Opolu</p>

		<p>cementowni, która przetrwała do dziś. W 2011 roku obchodziła Jubileusz Stulecia.</p> <p>Istnieje możliwość włączenia w sieć i udostępniania na potrzeby zwiedzania (jednak w ograniczonej formie) zabudowań zakładu.</p>
35	<p><u>Mury obronne Opole</u> Rynek-Ratusz 45-015 Opole mury obronne, 1300, XVI, XIX, ul. Nadbrzeźna, - nr rej.: 755/64 z 31.03.1964: - baszta „Wilcza”, ul. Mały Rynek, nr rej.: 753/64 z 31.03.1964</p>	<p>Zachowały się niewielkie fragmenty murów obronnych z XIII-XVI wieku z basztą łupinową modernizowaną w 1578 roku i basztą Wilczą. Obecnie odrestaurowane i udostępnione mury stanowią część szlaku miejskiego. Stanowią miejsce wystaw oraz inscenizacji rycerskich. Mury wraz z zapleczem kulturalnym mogą stać się częścią sieci turystycznej Aglomeracji Opolskiej.</p>
36	<p><u>Zespół budynków Dworca PKP oraz poczty Głównej</u> zespół budynków dworca PKP, ul. Krakowska, - nr rej.: 2227/90 z 11.09.1990: - budynek główny z przejściem podziemnym - budynek hallu kasowego - budynek zaplecza - budynek pocztowo-telegraficzny - tunele do peronów - wiaty peronowe - budynek komisariatu - poczta, ul. Krakowska 46, 1854, nr rej.: 2036/78 z 13.07.1978</p>	<p>Odrestaurowany i oddany do użytku 04.12.2014 r. obiekt dworca PKP oraz budynek poczty głównej stanowią jeden z ciekawszych w Opolu zabytków użyteczności publicznej i industrialnej. Włączenie obiektów do sieci turystycznej możliwe jest na poziomie zwiedzania z zewnątrz i z wewnątrz, a także okresowych ekspozycji sztuki (np. wystawa fotografii, plakatu itp.). Obiekty są czynnymi instytucjami i funkcje turystyczne nie mogą wpłynąć na ich czynności podstawowe (obsługa podróżnych czy klientów poczty).</p>
Gmina Ozimek		
37	<p><u>Żeliwny most wiszący</u>, nad rzeką Mała Panew w Ozimku ul. Hutnicza 1 - most żelazny nad rz. Mała Panew, 1827, 1940/69 z 30.01.1969</p>	<p>Most powstał w 1827 roku w Hucie Małapanew w Ozimku i był pierwszym żelaznym mostem wiszącym w Europie. Jego wizerunek znajduje się w herbie miasta. W 2009 roku most przeszedł generalny remont, po którym otrzymał w 2012 roku prestiżową nagrodę „Zabytek Zadbany”, a w 2014r. nagrodę w międzynarodowym konkursie „FOOTBRIDGE AWARD 2014”. Obecnie most</p>

		jest atrakcją turystyczną gminy, w jego pobliżu znajduje się również Muzeum Hutnictwa Doliny Małej Panwi.
38	<u>Kościół Ewangelicko Augsburski w Ozimku</u> - kościół ewangelicki, XIX, 1177/66 z 1.03.1960	Kościół filialny Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Opolu oddany do użytku w roku 1821. Obiekt znajduje się w linii prostej z mostem, w alei im. Karla Friedricha Schinkla (projektanta kościoła) tworząc specyficzny trakt turystyczny.
39	<u>Park Nauki i Rozrywki Krasiejów - JuraPark</u> ul. 1 Maja 10 46-040 Krasiejów k. Opola	Teren wykopaliisk archeologicznych oraz muzeum paleontologiczne połączone z parkiem rozrywki doskonale łączący funkcję rozrywkową z naukową. Jura Park stale poszerza swoją ofertę turystyczną poprzez budowę nowych atrakcji (np. Oceanarium, Park Nauki i Ewolucji Człowieka) oraz prowadzi warsztaty paleontologiczne i lekcje muzealne. W pawilonie paleontologicznym, który jest miejscem wystawienniczo-badawczym, można zobaczyć pod szklaną podłogą, największe w Europie skupisko szczątków gadów i płazów z okresu mezozoicznego, tj. sprzed 230 ml lat.
Gmina Prószków		
40	<u>Zamek w Prószkowie</u> Prószków ul. Zamkowa 8 Tel. 77 46 48 092 - zamek, ob. DPS - były zamek Książąt Prószkowskich, XVI/XVII, XVIII/XIX, 114/54 z 12.07.1954	Renesansowy zamek, rodowa siedziba Prószkowskich, zbudowany w 1563 roku z udziałem architektów włoskich, przebudowany barokowo w latach 1677-1683. Czteroskrzydłowy z prostokątnym dziedzińcem, narożami-bastionami i dwiema wieżami w elewacji frontowej. Zachowane są renesansowe detale z 1563 roku, m.in. portale. Dekoracja wnętrz barokowa (z XVII-XVIII wieku) z bogatymi sztukateriami, zwłaszcza w Sali Rycerskiej i kaplicy. Na dziedzińcu znajduje się fontanna z XVIII wieku. Park krajobrazowy w otoczeniu zamku założony został na przełomie XVIII i XIX w. Obecnie obiekt stanowi siedzibę Domu Pomocy Społecznej. Został wyremontowany w roku 2012 – ze względu na specyfikę, dostępność turystyczna jest ograniczona i wymaga każdorazowego pozwolenia Starosty.

		Dostępność zamku w sieci turystycznej jest możliwa: udostępnienie otoczenia obiektu, stałej zewnętrznej ekspozycji oraz w ograniczonym zakresie samego obiektu.
41	<p><u>Park - arboretum w Prószkowie (Pomologia)</u> Prószków ul. Parkowa - zajazd, ul. Opolska 9, pocz. XX, nr rej.: 2097/84 z 28.09.1984 - park – arboretum, nr rej.: 81/83 z 15.09.1983</p>	<p>Park znajduje się w północnej części miasta Prószkowa na niewielkim wzniesieniu. Popularnie zwany jest Pomologią. W roku 1868 założono tam Królewski Instytut Pomologiczny. Do najciekawszych gatunków drzew należą m.in.: cypryśnik błotny, jodła olbrzymia, sosna rumelijska, dąb omszony, dąb czarny, śniegowiec wirginijski, miłorząb dwuklapowy, magnolia drzewiasta (jedna z najokazalszych w Polsce). Występuje tu także wiele interesujących gatunków roślin zielnych, głównie ozdobnych, m.in. cebulica syberyjska, epimedium alpejskie, rannik zimowy, szafirek armeński i bardzo rzadko spotykany w parkach zawilec niebieski.</p> <p>W maju 2006 roku radni powiatu opolskiego podjęli uchwałę o przekazaniu Uniwersytetowi Opolskiemu terenów przy dawnej szkole ogrodniczej, w tym także zabytkowego parku (są podjęte uchwały wrażliwe zgodę, jednak nie doszło jeszcze do faktycznego przeniesienia prawa własności).</p> <p>Obecnie trwają działania związane z przekazaniem Uniwersytetowi Opolskiemu innych budynków. Obiekt należy włączyć w sieć turystyczną Aglomeracji jako obiekt parkowy, jednak konkretne działania będą możliwe do planowania w momencie zakończenia prac nad przekazywaniem własności obiektu.</p>
Gmina Strzeleccki		
42	<p><u>Zamek w Mosznej</u> Zamek Sp. z o.o. Moszna ul. Zamkowa 1, 47-370 Zielina, gmina Strzeleccki - zespół romantyczny pałacowo-parkowy: pałac, XIX-XX, 681/63 z 24.06.1963, 1623/66 z 21.09.1966</p>	<p>Od roku 1679 właścicielami Mosznej była rodzina von Skall. W 1723 roku po śmierci właścicielki Urszuli Marii von Skall, wieś przeszła w ręce jej kuzyna nadmarszałka dworu Fryderyka Wielkiego - Georga Wilhelma von Reisewitz. Z tego okresu pochodzi pałac - środkowa część dzisiejszego zamku. Od 1866 do 1945 roku był rezydencją śląskiego rodu Tiele-Wincklerów, potentatów przemysłowych. Zamek posiada 365 pomieszczeń oraz 99 wież i wieżyczek.</p>

	<p>- park, XIX, 681/63 z 24.06.1963, 1623/66 z 21.09.1966, 223/50 z 8.05.1950</p>	<p>Od 2013 r. obiekt w Mosznej pełni rolę obiektu noclegowego i posiada rozbudowaną ofertę konferencyjną oraz gastronomiczną. W bezpośrednim otoczeniu zamku znajduje się dwustuhektarowy zabytkowy park oraz ośrodek hodowli koni sportowych. Obiekt jest w pełni funkcjonalny, na terenie realizuje się wiele różnego rodzaju działań edukacyjnych kulturalnych oraz medycznych i rehabilitacyjnych. Można planować je jako atrakcyjną dla rodzin i grup bazę wypadową do wycieczek i eksploracji szlaków turystycznych AO.</p>
43	<p><u>Wiatrak w Łowkowicach</u> Łowkowice gm. Strzeleczyki ul. Wiatrakowa 14 - wiatrak, 1868, 1622/66 z 21.09.1966</p>	<p>Murowany wiatrak z 1868 roku z dachem krytym gontem. Wiatrak funkcjonował do II wojny światowej. W latach 90-tych znalazł się inwestor, który przywrócił dawny wygląd zewnętrzny młyna. Został zaadaptowany na restaurację. Stoi na wzgórzu przy polnej drodze do Strzeleczyk, gdzie jest dobrze widoczny. Jest odrestaurowany dopuszczony do użytku. Jako element sieci turystycznej Aglomeracji łączy ze sobą funkcje turystyczne i kulinarne, a także kulturalne – architektura drewniana.</p>
Gmina Tułowice		
44	<p><u>Zespół Pałacowo-Parkowy w Tułowicach</u> ul. Zamkowa 15 Technikum Leśne - zespół pałacowy: pałac, 1879, dawny młyn wodny, 1763 , czworak, XVIII, XIX/XX , stajnia, 1 poł. XIX, 1018/65 z 8.05.1965 - park, II poł. XIX, 1018/65 z 8.05.1965, 108/84 z 28.05.1984, 225/52 z 3.05.1952</p>	<p>Pałac pochodzi z XVIII i XIX w., pierwotnie klasycystyczny, został przebudowany i rozbudowany pod koniec XIX wieku w stylu neorenesansowym. Założenie jednopiętrowe na rzucie litery "U" z portykiem i wieżą akcentującą główne wejście. Bryła pałacu o wysokich dachach, z dwiema narożnymi basztami. Przed pałacem znajduje się rozległy taras ze schodami prowadzącymi do parku. Obecnie pałac jest siedzibą Technikum Leśnego w Tułowicach wraz z internatem. W budynku największy problem stanowią instalacje (elektryczna, wodno-kanalizacyjna) oraz elewacja. Na ten cel należy przeznaczyć ok 350 tys. zł. Obiekt poza funkcją edukacyjną pełni rolę kulturalną – odbywają się konkursy sygnalistów leśnych, lokalny konkurs piosenki. Obiekt jest udostępniony do zwiedzania – jego otoczenie bez ograniczeń, a wewnątrz po uzgodnieniach z dyrekcją.</p>

		Włączając go do sieci turystycznej można położyć nacisk na promocję imprez już istniejących oraz projektować ich rozszerzenie we współpracy ze szkołą i organem prowadzącym.
45	<p><u>Kościół św. Rocha Tułowice</u> ul. Szkolna 5 49-130 Tułowice</p>	<p>Wybudowany w latach 1829-1840 w neoklasycystycznym stylu bazylikowym. Obiekt jest w dobrym stanie jednak remontu wymagają polichromie oraz organy – łączna suma nakładów na remont to ok 110 tys. zł. Kościół obok funkcji sakralnej jest otwarty dla zwiedzających. Możliwe jest włączenie go do szlaku obiektów sakralnych. Po uzgodnieniach z zarządzającym obiektem, możliwa jest organizacja czasowych lub stałych imprez kulturalnych.</p>
Gmina Turawa		
46	<p><u>Kościół pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Zakrzowie Turawskim</u> Tel. 77 42 13 020 Kościół filialny Św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Ligocie Turawskiej ul. Główna 34 46-046 Ligota Turawska - kościół filialny pw. św. Piotra i Pawła, 1759, 58/53 z 26.11.1953</p>	<p>Zabytkowy kościół z 1759 roku jest filią parafii w Ligocie Turawskiej. Kościół jest budowlą o konstrukcji zrębowej i obejmuje prostokątną nawę i wyodrębnione prezbiterium. Kwadratowa wieża łączy się z korpusem kościoła od zachodu i jest zwieńczona cebulastym hełmem. Wokół kościoła są niskie podcienie tzw. soboty.</p> <p>Wewnątrz znajduje się zabytkowe wyposażenie, w tym barokowa chrzcielnica z XVIII w., gotycka figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem z XIV w.</p> <p>Obecnie planowany jest remont dachu gontem łupkowym, którego koszt wyniesie ponad 300 tys. zł. Obiekt jest udostępniany dla zwiedzających indywidualnych i małych grup (np. wycieczki parafialne). Możliwe jest włączenie go w sieć turystyczną. Zarówno w zakresie zwiedzania, jak i cyklicznych ekspozycji i wydarzeń kulturalnych.</p>

Gmina Zdzeszowice		
47	<p><u>Prom międzybrzegowy w Zdzeszowicach</u> Starostwo Powiatowe w Krapkowicach ul. Kilińskiego 1</p>	<p>Jedyna w Europie czynna przeprawa promowa napędzana siłą ludzkich mięśni. Zbudowana została w 1903 r.</p> <p>Ręczny prom znajduje się w nadodrzańskiej części Zdzeszowic nazywanej Solownią - był tu niegdyś port, w którym przeładowywano transportowaną rzeką sól. Od 160 lat działa tu prom. Dawniej, dzięki przywilejowi nadanemu przez pana okolicznych ziem, hrabiego von Gaschin, przeprawę obsługiwała rodzina Gachów. Jednostka o nazwie „Józef” została zbudowana w 1987 r. w stoczni w Koźlu.</p> <p>Jest to kolejny punkt na szlaku zabytków industrialnych, wyremontowany generalnie w roku 2013.</p> <p>Pełniąc obecną rolę stanowi dużą atrakcję dla turystów indywidualnych oraz grup wycieczkowych.</p>
48	<p><u>Kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny w Jasionie</u> ul. Fr. Myśliwca 4 kościół par. p.w. św. Marii Magdaleny, 1910-11, - nr rej.: A-118/2010 z 7.05.2010 z kaplicą (prezbiterium starego kościoła), poł. XIV, 1911, nr rej.: 833/64 z 5.05.1964</p>	<p>Zabytkowy, neobarokowy kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny, jest najcenniejszym obiektem zabytkowym architektury gotyckiej na Śląsku Opolskim i w gminie Zdzeszowice. W kaplicy bocznej znajduje się bogata polichromia gotycka z 2 poł. XIV w., odsłonięta spod późniejszych warstw w 1912 roku, przedstawiająca cykl pasyjny.</p> <p>W obecnym kształcie jasiońska świątynia została wzniesiona w 1911 roku przez parafian i właściciela żyrowskiego pałacu Johanna von Francken-Sierstorff. Jednak jej początki datuje się na wiek XIV. Świadczy o tym ocalały fragment poprzedniej świątyni, zbudowanej z kamienia łamanego.</p> <p>Obiekt jest po remoncie elewacji z roku 2011. Możliwe jest zwiedzanie obiektu – w planowanej sieci dopuszcza się prezentację stałych bądź czasowych ekspozycji oraz wydarzeń kulturalnych.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań CATI

W poniższej tabeli, ze względu na wysoką liczebność materialnych zabytków dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej, dodatkowo zestawiono łącznie: obiekty podlegające badaniu CATI (tabela nr 2 niniejszego opracowania), jak również te zgłoszone przez gminy AO. Podmioty tworzące AO w ramach konsultowania i opiniowania katalogu zabytków kluczowych dokonały zgłoszeń obiektów definiowanych jako szczególnie istotne dla lokalnej społeczności. Ze względu na możliwie kompleksowy charakter przeprowadzonej inwentaryzacji, zdecydowano o umieszczeniu tych obiektów w zbiorczym, tabelarycznym ujęciu, zaprezentowanym poniżej.

Tabela 3 Obiekty kluczowe Aglomeracji Opolskiej wymagające szczególnych nakładów finansowych

Lista obiektów kluczowych – rozszerzona	
Gmina Chrzastowice	
1.	Kościół pod wezwaniem Narodzenia Najświętsza Maria Panna w Dębju. Obecny kościół zbudowano w latach 1909-10, w stylu neobarokowym, konsekrowany w 1916 r. Od wieków ma miejsce kult NMP skoncentrowany wokół rzeźby Matki Bożej z Dzieciątkiem (Matka Boża Dębska) i kult św. Rocha.
2.	Dworek oraz park pałacowy w Zbicku. Zespół folwarczny z 2 ćw. XIX wieku wraz z parkiem pałacowym z aleją dojazdową.
Gmina Dąbrowa	
3.	Barokowy dwór w Karczowie. Barokowy dwór w Karczowie został zbudowany z murowanej cegły, wniesiony na planie prostokąta na przełomie XVII i XVIII w. Obiekt dwukondygnacyjny pokryty wysokim dachem mansardowym. Na północ od dworu przetrwał niewielki 3 hektarowy park. Zabytek często zmieniał właścicieli i ulegał licznym przebudowom. Na dzień dzisiejszy właścicielem jest Politechnika Opolska.
4.	Zamek w Dąbrowie. Zespół zamkowy z pocz. XVII wieku przebudowany w XIX wieku w stylu neorenesansowym.
Gmina Dobrzeń Wielki	
5.	Ponorbertański zespół klasztorny w Czarnowąsach. Klasztor, położony w dorzeczu Odry i Małej Panwi, wybudowano w 1228 r. ze środków księcia opolskiego Kazimierza dla Sióstr Norbertanek.
Gmina Gogolin	
6.	Piece wapiennicze-objekty zabytkowe z końca XIX wieku. Powstałe w 1874r. trzy piece szybowe usytuowane w centrum Gogolina, są pozostałością po funkcjonujących przez ponad 120 lat zakładach przemysłu wapienniczego oraz nawiązują do lokalnego dziedzictwa i lokalnej historii przemysłu wapienniczego. W 2014 r. powstało Muzeum Wapiennictwa, gdzie zwiedzający przy pomocy tablic informacyjnych opisujących historię wapiennictwa, mogą poznać dawne technologie produkcji wapna stosowane na terenie gminy Gogolin.
7.	Kościół parafialny pw. Św. Jacka w Kamieniu Śląskim. Zaliczany do 50 najstarszych na Górnym Śląsku. Wewnątrz świątyni znajdują się ołtarze: główny z obrazem św. Jacka i boczne: Najświętszej Marii Panny Różańcowej, Św. Rodziny i Serca Pana Jezusa

8.	Kościół pw. Podwyższenia Krzyża św. (z górnym kościołem drewnianym pw. św. Franciszka z Asyżu przeniesionym z Kostowa) w Malni. Świątynia stanowi dwupoziomowy zespół dwóch obiektów położonych jeden na drugim, tzw. kościół na kościele. Kościół dolny wybudowany w latach 1976-1978. Kościół górny stanowi drewniany kościółek poprotestancki pw. św. Franciszka, wzniesiony w latach 1801-1804 w Kostowie koło Kluczborka. W 1977 roku rozebrany i przeniesiony do Malni.
9.	Zamek (Pałac) w Kamieniu Śląskim Sanktuarium św. Jacka, Centrum Kultury i Nauki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego. Pierwsze udokumentowane wzmianki o Kamieniu Śląskim pochodzą z początku XII w. Późnobarokowy pałac z przełomu XVII i XVIII wieku był siedzibą kilku szlacheckich rodów śląskich.
Gmina Izbicko	
10.	Pałac w Izbicku. Pałac z XVIII w. spalony w czasie III powstania śląskiego, odbudowany w 1923 roku dla Heinza von Strachwitza. Przetrwał II wojnę światową.
Gmina Komprachcice	
11.	Kościół pw. św. Marcina. Kościół wybudowano w 1702 roku w Komprachcicach. Jest konstrukcji zrębowej, z wieżą budowaną na słup.
Gmina Krapkowice	
12.	Mury miejskie z XIV-wieczną wieżą Bramy Górnej. Mury wzniesione w XIV w., z kamienia łamanego były wielokrotnie przekształcane i odnawiane.
13.	Zamek w Krapkowicach (Krapkowicki zamek z <i>białą damą</i>). Zbudowany w 1678 roku na miejscu wcześniejszego zamku, przebudowany po pożarze w 1772 roku. Usytuowany na skarpie rzeki Osobłogi, z tarasami wzmocnionymi obmurowaniem.
14.	Kościół św. Mikołaja w Krapkowicach. Budowla kościelna powstała w końcu XIV wieku i mimo gruntownej przebudowy zachowała wiele elementów gotyckiej architektury.
15.	Cmentarz żydowski w Krapkowicach. Na powierzchni cmentarza zachowało się 48 dziewiętnastowiecznych nagrobków, wykonanych z piaskowca i kamienia wapiennego.
16.	Ruiny zamku rycerskiego w Otmęcie. Zamek otmęcki powstał prawdopodobnie już w XII wieku. Do naszych czasów zachowały się jedynie niewielkie fragmenty pomieszczeń mieszkalnych, ruiny baszty południowo - wschodniej oraz mur obwodowy z półkolistą basteją w południowo – zachodnim narożniku.
17.	Zamek i park w Rogowie Opolskim. Zamek w Rogowie Opolskim jest on jedną z najstarszych rezydencji na Opolszczyźnie. Początkami sięga średniowiecza. Rogowski Zamek usytuowany jest na skarpie dawnego koryta Odry.
18.	Zabytkowa wieża zegarowa na terenie dawnych zakładów papierniczych łącznie z trzema zegarami. Wieża ciśnię zbudowana została w konstrukcji betonowej, szkieletowej, wypełnionej betonem, złożona na planie kwadratu, dołem elewacje licowane cegłą. Zbudowana na początku XX wieku (obiekt datowany jest na lata 1911/1912) w stylu historyzującym. Wielokondygnacyjna, zwieńczona dachem namiotowym. Wieża zachowana jest w stanie dobrym, jednakże umieszczone na niej zegary wymagają renowacji
19.	Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Krapkowicach Otmęcie. Wzmiankowany w 1223r. Według dokumentu z 1202r. był pod patronem OO. Cystersów z Jemielnicy do 1810 r. Pierwszy kościół był prawdopodobnie drewniany. W początku XIV w. zbudowano kościół murowany, gotycki,

	połączony z zamkiem.. Przy kościele znajduje się kaplica z połowy XIX w. murowana, neogotycka. W kruchcie po cztery słuźki ze wspornikami, gotyckie z pierwszej połowy XIV wieku z dekoracją roślinną wsporników, jeden z nich z maską. Kościół otoczony murem z XVI w.
Gmina Lewin Brzeski	
20.	Kościół rzymskokatolicki p.w. NMP w Lewinie Brzeskim. Zbudowany w 1312 roku w stylu gotyckim. W XVI wieku przeszedł w ręce ewangelików, jednak w 1854 powstała tu szkoła katolicka, sierociniec i tymczasowy Kościół. W 1866 podniesiony do rangi Parafii.
21.	Kościół św. Antoniego w Strzelnikach leżący na szlaku polichromii brzeskich. Gotycki kościół z ok. 1300 r. pw. św. Antoniego (dawniej św. Wawrzyńca). Wzmiankowany w 1376 r. Obecna wieża pochodzi 1688 r., w 1853 r. remontowany, wówczas przekształcono ostrołukowe okna. W 1958 roku przypadkowo, przy okazji remontu, odkryto w nim pod tynkiem średniowieczne polichromie. Odsłonięte i wyeksponowane przez konserwatorów w latach 1966-79 zachowały niemal wszystkie swoje walory. Malowidła pokrywają każdą wewnętrzną ścianę kościoła.
22.	Ratusz w Lewinie Brzeskim wraz ze średniowieczną zabudową miasta. Styl budowli jest klasycystyczny, prostokątny z ryzalitami wzdłuż dłuższych elewacji. Zbudowany około 1500 r.
23.	Pałac w Lewinie Brzeskim. Barokowy pałac zbudowany w 1722 roku, odnowiony w 1860 roku i ponownie zniszczony w 1955 roku. Jest to budynek piętrowy na piwnicach sklepionych kolebkowo.
24.	Kościół ewangelicki w Lewinie Brzeskim. Kościół posiada relikty z XIII w. – mur o układzie wedyjskim w ścianie wschodniej prezbiterium – oraz XIV w. – portal zachodni i północny nawy. Kościół w głównym zrębie pochodzi z XIV w.
25.	Budynek wozowni Skorogoszcz. Wozownia to pozostałość zabudowy XVI w. pałacu, który po wojnie został rozebrany. Obecnie pozostały: 6 hektarowy park krajobrazowy otaczający rezydencję oraz budynki towarzyszące pałacowi.
Gmina Łubiany	
26.	Kościół pw. św. Barbary w Kolanowicach. Obiekt jest wpisany do szlaku drewnianego budownictwa sakralnego. W 1812 roku odbyło się uroczyste poświęcenie przeniesionego z Opola Kościoła Św. Barbary w Kolanowicach.
Gmina Murów	
27.	Kościół filialny pw. Wniebowzięcia NMP w Radomierowicach. Orientowany, drewniany kościół o konstrukcji szkieletowej, wypełnionej murem ceglanym, otynkowany, zbudowany został w latach 1786-1790. Halowy, z czterospadowym dachem, krytym gontem. Od strony zachodniej znajduje się prostokątna wieża, również konstrukcji szkieletowej, nieco wyższa od budynku świątyni, nakryta hełmem dzwonowatego kształtu, nad którym wspiera się ośmioboczna latarnia. Nad latarnią wznosi się również dzwonowaty, wysoki hełm zakończony chorągiewką z datą 1790. Przy kościele znajduje się cmentarz, na którym rosną rozłożyste, wielowiekowe dęby.
28.	Huta żelaza wraz z kanałami i przepustami w Zagwizdzu Regionalna Sala Muzealna - Huta Kluczborska w Zagwizdzu. Jest to odrestaurowany obiekt XVIII-wiecznej huty.
29.	Dworzec kolejowy przy ul. Dworcowej 3 w Murowie, gm. Murów. Budynek z 1889 r. Wolno stojący, murowany z cegły, nieotynkowany. Gmina Murów w związku z reaktywacją linii kolejowej nr 301 relacji Opole Główne-Namysłów planuje przeprowadzenie remontu niezagospodarowanych pomieszczeń budynku kolejowego Murów. Przedmiotem adaptacji będzie utworzenie Punktu Informacji Turystycznej (PIT), obsługującego w sposób kompleksowy

	natężający się z roku na rok ruch turystyczny na terenach Gminy Murów, poczekalni dla pasażerów transportu zbiorowego (jakim jest obecnie ruch związany z komunikacją PKS) oraz dla turystów. Wzmiankowana poczekalnia będzie ponadto utrzymana w charakterze izby regionalnej, odnoszącej się zarówno do historii ruchu kolejowego PKP, nieczynnej linii kolejowej 301 Opole Główne-Namysłów oraz dziejów Huty Szkła, założonej w 1736 r. przez klasztor w Czarnowasach, któremu ówczesna miejscowość Murów zawdzięcza rozwój cywilizacyjny przełomu XIX i XX w.
Gmina Niemodlin	
30.	Rynek. Rynek w Niemodlinie charakteryzuje się średniowiecznym układem urbanistycznym, wrzecionowatym, unikatowym w Polsce. Rynek jest prawnie chroniony.
31.	Mury miejskie. Prawdopodobnie wybudowane w XIII wieku przez Templariuszy. Jednakże dziś wiadomo, że pierwotne formy fortyfikacji - wał i fosa, w parze zwane palisadą dopiero od XIV wieku zastępowane były murami. Dlatego też można przypuszczać, że niemodlińskie mury miejskie stały w miejscu starych wałów prawdopodobnie dopiero w późnym średniowieczu.
32.	Zamek w Niemodlinie. Późnorennesansowa budowla, rezydencja książąt opolskich, niemodlińskich i strzeleckich. Po 1740 r. późnobarokowy pałac.
33.	Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny. Kościół gotycki, z poł. XIII-XIX w. z przekształceniami barokowymi, zbudowany na początku XIII w. (prezbiterium), rozbudowany w wieku XV o nawę i wieżę.
34.	Chatka pustelnika. Leży na terenie Parku w Lipnie - zespołu przyrodniczo-krajobrazowego (zespół parkowy o charakterze parku dendrologicznego).
35.	Kościół im. Najświętszej Maryi Panny w Szydłowcu Śląskim. Obecny kościół zbudowany w latach 1616–1617 jako świątynia protestancka, został ufundowany przez właścicieli Szydłowca-Hansa Pücklera z Grodzca.
36.	Zabytkowy park i Dąb w Szydłowcu Śląskim. W Szydłowcu Śląskim rośnie najstarsze drzewo na Opolszczyźnie (i jedno z największych w Polsce) - dąb szypułkowy, liczący sobie około 440 lat, nazywany dębem Pücklera.
Miasto Opole	
37.	Opolska Wenecja. To część trasy miejskiej Opola. Składa się z kilku kamienic i budowli o różnym stanie własności (miejski, prywatny, dobra kościelne) zbudowanych na fundamentach dawnych murów obronnych. Poszczególne elementy są wpisane na listę zabytków.
38.	Kościół św. Trójcy (franciszkanów) wraz z klasztorem i dziedzińcem w Opolu. Obiekt gotycki, z elementami wczesnogotyckimi, późnorennesansowymi i barokowymi. Halowy, trójnawowy, otoczony pięcioma kaplicami, z których najstarsza jest kaplica św. Anny pochodząca z 1309 roku, przywrócona do funkcji mauzoleum piastowskiego w latach 1952-1959.
39.	Wieża Piastowska w Opolu. Wieża usytuowana jest na wyspie Pasiece w części zwanej Ostrówkiem, w miejscu wczesnośredniowiecznej osady i stanowi pozostałość dawnego zamku książęcego z początku XIII wieku, zburzonego w latach 1928-1930.
40.	„Opolski Akropol” - Wzgórze Uniwersyteckie. Zbiór budynków będących zabudową wzniesienia wapiennego w miejscu legendarnego pobytu św. Wojciecha. Wzgórze Uniwersyteckie, czyli Opolski Akropol to najwyższe wzniesienie Opola, znajdujące się w obrębie Starego Miasta.
41.	Muzeum Wsi Opolskiej. Ekspozycja na wolnym powietrzu składa się z prawie 50 wiejskich zabytkowych budowli drewnianych, które są wyposażone i urządzone wewnątrz w oryginalne sprzęty, narzędzia i meble.
42.	Ratusz w Opolu. Ratusz opolski to założenie o dwuskrzydłowym korpusie z podcieniami i czworoboczną wieżą w stylu florenckiego Palazzo Vecchio.

43.	Muzeum Śląska Opolskiego. Muzeum Śląska Opolskiego to placówka wielodziałowa, o bogatych zbiorach z dziedzin: archeologii, etnografii, historii, historii sztuki i przyrody.
44.	Cmentarz żydowski w Opolu. Nekropolia parkowo – sakralna. Na powierzchni 0,398 ha zachowało się ok. 150 nagrobków, z których najstarszy pochodzi z 1821 r.
45.	Cmentarz wielokulturowy w Opolu. Teren cmentarza jest obecnie nierestaurowany, a Kaplica stanowi własność prywatną.
46.	Cementownia Opole. Cementownia "ODRA" S.A. to najstarsza czynna cementownia w Polsce. Istnieje na rynku budowlanym już 100 lat i łączy w swojej działalności tradycję z nowoczesnością.
47.	Mury obronne Opole. Obecnie odrestaurowane i udostępnione mury stanowią część szlaku miejskiego.
48.	Zespół budynków Dworca PKP oraz poczty Głównej. Odrestaurowany i oddany do użytku w 2014 r. obiekt dworca PKP oraz budynek poczty głównej stanowią jeden z ciekawszych w Opolu zabytków użyteczności publicznej i industrialnej.
49.	Kościół p.w. Św. Krzyża – katedra opolska. Początki tej świątyni jednak sięgają lat wcześniejszych. W roku 1024 Biskup Wrocławski przekazał nowemu kościołowi w Opolu relikwie Świętego Krzyża, które otrzymał w podarunku od św. Emeryka. Wtedy to miasto zmieniło swój herb: do piastowskiego orła dodano połowę krzyża. Na początku XIII stulecia powołana została kapituła, a kościół Świętego Krzyża stał się kościołem kolegiackim. W 1995 roku Parafia Świętego Krzyża w Opolu obchodziła 700-lecie swego istnienia. Na rok jubileuszu 700-lecia, staraniem ks. proboszcza prałata Stefana Baldego rozbudowano i odrestaurowano organy, zaś główne wejście kościoła zostało wyposażone w spiżowe drzwi przedstawiające dzieje zbawienia i ważniejsze wydarzenia z historii Ziemi Opolskiej.
Gmina Ozimek	
50.	Kościół Św. Małgorzaty w Krasiejowie. Neobarokowy kościół św. Małgorzaty z lat 1911-13. Obfituje w bogate zdobnictwo – malowidła i freski przedstawiające sceny biblijne oraz ornamentykę i złoceń charakterystyczne dla tego stylu architektonicznego. Równie bogaty jest ołtarz główny, którego kolumny i obramowania obrazów zdobią złożone, stylizowane motywy roślinne wykonane z drewna lipowego. Organ, ołtarze i ambona zostały wykonane w bawarskim Regensburgu.
51.	Żeliwny most wiszący. Most powstał w 1827 roku w Hucie Małapanew w Ozimku i był pierwszym żelaznym mostem wiszącym w Europie. Jego wizerunek znajduje się w herbie miasta. W 2009 roku most przeszedł generalny remont, po którym otrzymał w 2012 roku prestiżową nagrodę „Zabytek Zadbane”, a w 2014r. nagrodę w międzynarodowym konkursie „FOOTBRIDGE AWARD 2014”. Obecnie most jest atrakcją turystyczną gminy, w jego pobliżu znajduje się również Muzeum Hutnictwa Doliny Małej Panwi.
52.	Kościół Ewangelicko Augsburgski w Ozimku. Kościół filialny Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Opolu oddany do użytku w roku 1821. Obiekt znajduje się w linii prostej z mostem, w alei im. Karla Friedricha Schinkla (projektanta kościoła) tworząc specyficzny trakt turystyczny.
53.	Park Nauki i Rozrywki Krasiejów – JuraPark. Teren wykopalisk archeologicznych oraz muzeum paleontologiczne połączone z parkiem rozrywki doskonale łączący funkcję rozrywkową z nauką. Jura Park stale poszerza swoją ofertę turystyczną poprzez budowę nowych atrakcji (np. Oceanarium, Park Nauki i Ewolucji Człowieka) oraz prowadzi warsztaty paleontologiczne i lekcje muzealne. W pawilonie paleontologicznym, który jest miejscem

	wystawienniczo-badawczym, można zobaczyć pod szklaną podłogą, największe w Europie skupisko szczątków gadów i płazów z okresu mezozoicznego, tj. sprzed 230 ml lat.
Gmina Popielów	
54.	Budynek stajni i wozowni w zespole młyna w Karłowicach. Budynki z poł. XIX w. W otoczeniu budynków zachowały się elementy infrastruktury związanej z napędem młyńskich urządzeń.
55.	Zamek myśliwski wraz z założeniem parkowym w Karłowicach oraz obiektami przyzamkowymi. Gotycki zamek myśliwski z I połowy XIV w. z barokową kaplicą, zachowanymi pozostałościami fosy i parkiem krajobrazowym jest jednym z najlepiej zachowanych gotyckich zamków na Opolszczyźnie.
56.	Kościół cmentarny pw. Św. Andrzeja w Popielowie. Najstarszy kościół w Popielowie wzniesiono prawdopodobnie już w średniowieczu. W roku 1654 wzniesiono nową, drewniana świątynię, którą wyposażono w bogaty barokowy wystrój. W roku 1884 drewniany kościół został rozebrany i przeniesiony na cmentarz. Zbudowany z drewna w konstrukcji zrębowej, ściany nawy i zakrystii szalowane deskami, poszycie gontami. Orientowany, jednonawowy, z węższym i niższym prezbiterium zamkniętym trójbocznie. Otwory okienne zamknięte odcinkowo.
57.	Kościół pw. Św. Judy Tadeusza w Kurzniach. Wzniesiony u schyłku XVIII w., jako zbór ewangelicki. Klasycystyczny, remontowany w 1885 r. W latach 70 lub 80 XX w. założono na elewacjach istniejący tynk cyklinowany oraz wykonano malarski wystrój wnętrza, usytuowany w centrum wsi. Murowany z cegły, obustronnie otynkowany. Wnętrze przykryte stropem drewnianym wzmocnionym sosrębami. Poszycie dachówką karpiówką, sygnaturka o konstrukcji drewnianej obitej blachą. Stolarki drzwiowe współcześnie wymienione.
58.	Kościół pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Aniołów w Popielowie. Kościół wzmiankowany po raz pierwszy w średniowieczu r. Obecny kościół, w miejsce poprzedniego drewnianego, przeniesionego na cmentarz, wybudowano w latach 1888-1889, w stylu neogotyckim. Kościół uszkodzony w 1945 r., wnet odbudowany. W kościele znajduje się kielich barokowy z ok. 1670 r.
59.	Kościół pw. Św. Michała Archanioła w Karłowicach. Wzmiankowany w 1500 r. Obecny zbudowany jako ewangelicki u schyłku XIX w. w stylu neogotyckim, w miejscu kościoła poprzedniego. Po 1945 kościół stał się świątynią katolicką. Zbudowany z cegły prasowanej, z zewnątrz nietynkowany, wnętrza przykryte sklepieniami krzyżowo-żebrowymi, poszycie korpusu nawowego blachą falistą, prezbiterium i wieży blachą miedzianą. Do kościoła przeniesiono z kaplicy zamkowej ołtarz główny i dwa ołtarze boczne.
60.	Kościół pw. św. Michała Archanioła w Starych Siołkowicach. Kościół zbudowany został w latach 1825-1830, jako trzecia świątynia w tym miejscu, dwa poprzednie kościoły spłonęły. W 1933 roku do kościoła dobudowano po obu stronach prezbiterium zakrystie. Przebudowa kościoła z lat 60-tych XX wieku dotyczyła w znacznej mierze zmian w wystroju kościoła. Kościół zachował oryginalną bryłę i formę, W ostatnich latach odtworzono historyczny wystrój kościoła.
61.	Jaz na rzece Odrze w miejscowości Rybna. Wybudowany w 1893 roku w ramach realizowanego programu modernizacji Odry. Był jednym z trzynastu tego typu obiektów na Odrze. Obejmuje on jaz kozłowo-iglicowy systemu Poirée, początkowo z małą służą komorą, uzupełnioną w początkach XX w. o służę pociągową długości ok. 180 m, która umożliwiała przepływ barek. Obsługiwany jest ręcznie.

Gmina Prószków	
62.	Budynek mieszkalny Prószków ul. Korfantego 1. Zabytek rejestrowy z końca XVIII wieku.
63.	Cmentarz ewangelicki w Prószkowie Cmentarz powstał w 1798 roku. Zdeastrowany po 1945 roku i uporządkowany w ostatnich latach. Znajdują się tu nagrobki dawnych urzędników, lekarzy, pracowników majątku rodziny Prószkowskich, nadleśnictwa i fabryki fajansu, którzy sprowadzili się do Prószkowa w czasach jego największej świetności.
64.	Kościółek po ewangelicki. Kościół zbudowano w 1866 r. Po 1945 r. plebanię przekształcono w Ośrodek Zdrowia, ostatnie nabożeństwo w kościele odbyło się w 1978 r. Pełni funkcję Sali koncertowej w Prószkowie
65.	Zamek w Prószkowie. Renesansowy zamek, rodowa siedziba Prószkowskich, zbudowany w 1563 roku z udziałem architektów włoskich, przebudowany barokowo w latach 1677-1683.
66.	Park - arboretum w Prószkowie (Pomologia). Park znajduje się w północnej części miasta Prószkowa na niewielkim wzniesieniu. Popularnie zwany jest Pomologią.
Gmina Strzeleczyki	
67.	Pałac w Dobrej. Zbudowany w latach 50-tych XVIII wieku w stylu baroku francuskiego. Przebudowany w II poł. XIX w. w stylu neogotyckim. Pałac wzniesiony na rzucie prostokąta z trzema ryzalitami przy elewacji frontowej, jednym na elewacji ogrodowej i sześciopiętrową, cylindryczną wieżą przy wschodnim narożniku pałacu. Obecnie znajduje się w rękach prywatnego inwestora. Pałac otoczony jest parkiem krajobrazowym stworzonym w połowie XIX wieku liczne okazy starodrzewia, w tym 200 letni wiąz polny.
68.	Zamek w Mosznej. Zamek posiada 365 pomieszczeń oraz 99 wież i wieżyczek. Od 2013 r. obiekt w Mosznej pełni rolę obiektu noclegowego i posiada rozbudowaną ofertę konferencyjną oraz gastronomiczną.
69.	Wiatrak w Łowkowicach. Murowany wiatrak z 1868 roku z dachem krytym gontem. Wiatrak funkcjonował do II wojny światowej.
Gmina Tułowice	
70.	Prospekt organowy z kościoła parafialnego pw. św. Rocha w Tułowicach. Neogotyck, drewniany, polichromowany wraz z instrumentem, po 1928r. z kościoła parafialnego pw. św. Rocha w Tułowicach
71.	Zespół Pałacowo-Parkowy w Tułowicach. Pałac pochodzi z XVIII i XIX w., pierwotnie klasycystyczny, został przebudowany i rozbudowany pod koniec XIX wieku w stylu neorenesansowym.
72.	Kościół św. Rocha Tułowice. Wybudowany w latach 1829-1840 w neoklasycystycznym stylu bazylikowym.
Gmina Turawa	
73.	Kościół św. Jadwigi Śląskiej w Bierdzanach. Pierwszą drewnianą kaplicę wybudowano w Bierdzanach w roku 1410. Przyjmuje się iż stojący do dziś, drewniany kościół, ze swoim niezwykłym bogactwem ikonograficznym i artyzmem wykonanych dzieł, powstał w 1711 roku. Jest to data wyryta na jego podmurówce. Wewnątrz kościoła zachowała się cenna oryginalna polichromia, odkryta przypadkowo podczas przygotowań do remontu świątyni.

74.	Kościół św. św. Piotra i Pawła w Zakrzowie Turawskim. Malarzka, drewniana świątynia stoi na północno-zachodnim końcu wsi, na skraju pól uprawnych, w obrębie cmentarza z licznymi starymi drzewami. Powstała w 1759 r., ma konstrukcję zrębową. Nieforemna bryła z niższym, wyraźnie wyodrębnionym prezbiterium oraz z licznymi przybudówkami i prostą, kwadratową wieżą od frontu nakryta jest gontowymi dachami z 1815 r.
Gmina Walce	
75.	Spichlerz folwarczny w Broźcu. Pochodząca z około I poł. XIX wieku zabudowa zespołu folwarcznego w Broźcu z przepięknym kamiennym spichlerzem połączonym niegdyś z gorzelnią, z monumentalną oborą zdobioną dekoracją ceglana.
Gmina Zdzeszowice	
76.	Kościół parafialny pw. św. Błażeja w Januszkowicach. Zabytkowy, wybudowany w latach 1934-1936 o skromnych cechach neobarokowych w kształtowaniu bryły, dekoracji architektonicznej i wyposażenia jest interesującym przykładem architektury wiejskich kościołów Opolszczyzny tego okresu o zachowanych i nie przekształconych cechach stylowych. Kościół zachował oryginalną bryłę, formę i dekorację architektoniczną elewacji, a także wyposażenie pochodzące z czasów budowy kościoła: trzy ołtarze, ambonę, chrzcielnicę zespół rzeźb przyściennych, stacje drogi krzyżowej, zespół witraży.
77.	Kościół filialny pw. św. Mikołaja w Żyrowej. Zabytkowy, wybudowany ok. 1300 r. w stylu gotyckim, a powiększony i przekształcony w duchu barokowym w I połowie XVIII wieku. Wczesnogotyckie prezbiterium, którego struktura architektoniczna zachowała się w pierwotnym stanie, przypomina proste układy i rozwiązania stosowane w kościołach cysterskich. Jest ono nakryte sklepieniem krzyżowo - żebrowym z gładkimi zwornikami i profilowanymi żebrami, spływającymi na zworniki. Niespodzianką w żyrowskim kościele są również dwa obrazy z II połowy XVIII stulecia, zdobiące boczne ołtarze. Wyszły one spod pędzla znakomitego artysty śląskiego Franciszka Sebastiniego.
78.	Zabytkowy Pałac w Rozwadzy. Pałac w Rozwadzy z 1680 roku, zbudowany w stylu angielskiego neogotyku. Założony na planie zbliżonym do kwadratu, piętrowy z niewielkim dziedzińcem wewnętrznym. W latach 1938-1942 na jego terenie wybudowano nowe osiedle mieszkaniowe. W latach 1946 – 1967 rezydencją zarządzała służba zdrowia i urządziła w niej dom starców. Nieremontowany budynek popadał w coraz większą ruinę w konsekwencji czego placówkę przeniesiono do innej miejscowości. Aktualnie właściciel prywatny.
79.	Prom międzybrzegowy w Zdzeszowicach. Jedyna w Europie czynna przeprawa promowa napędzana siłą ludzkich mięśni. Zbudowana została w 1903 r.
80.	Kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny w Jasionie. Zabytkowy, neobarokowy kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny, jest najcenniejszym obiektem zabytkowym architektury gotyckiej na Śląsku Opolskim.

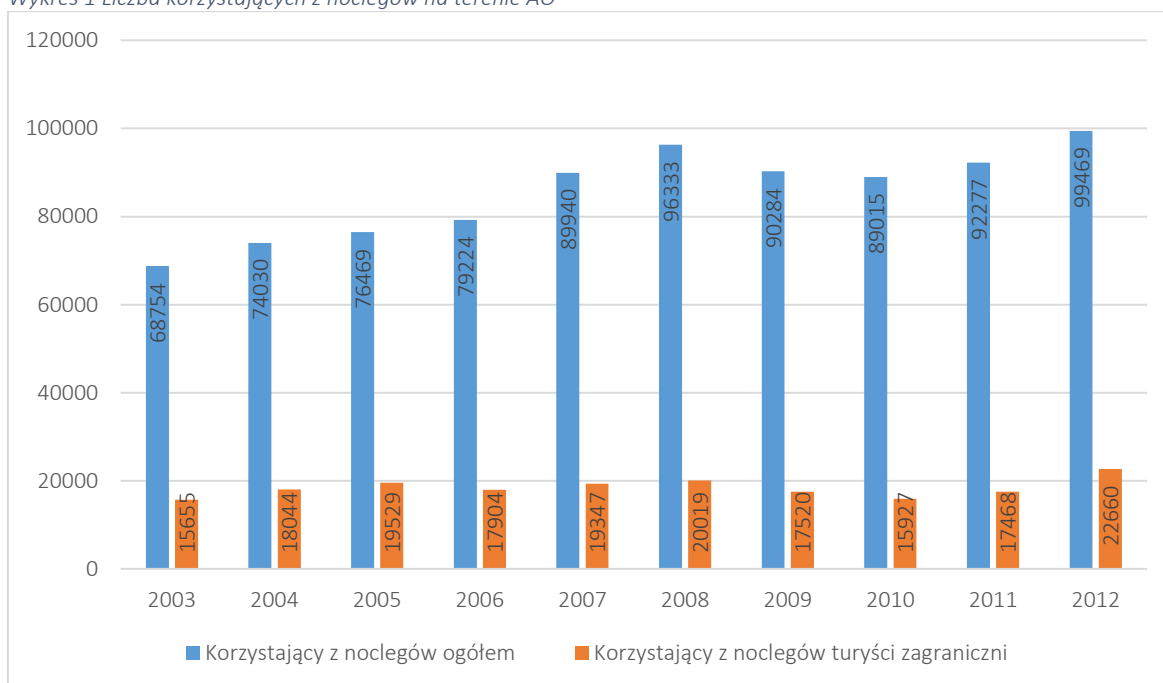
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin AO

2.3 Rynek usług opartych na dziedzictwie kulturowym Aglomeracji Opolskiej

Analizując rynek usług opartych na dziedzictwie kulturowym w Aglomeracji Opolskiej należy zaznaczyć, iż *de facto* turystyka dziedzictwa kulturowego ma charakter branży wschodzącej i potencjalnie wiodącej. Zatem, punktem wyjścia do niniejszej analizy jest przede wszystkim funkcjonująca baza turystyczna i okołoturystyczna obszaru AO. Drugim krokiem jest analiza istniejących i potencjalnych atrakcji turystycznych regionu. Dane poddane analizie w niniejszym podrozdziale zostały pozyskane z Opolskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej, strony internetowej www.visitopolskie.pl oraz Banku Danych Lokalnych GUS.

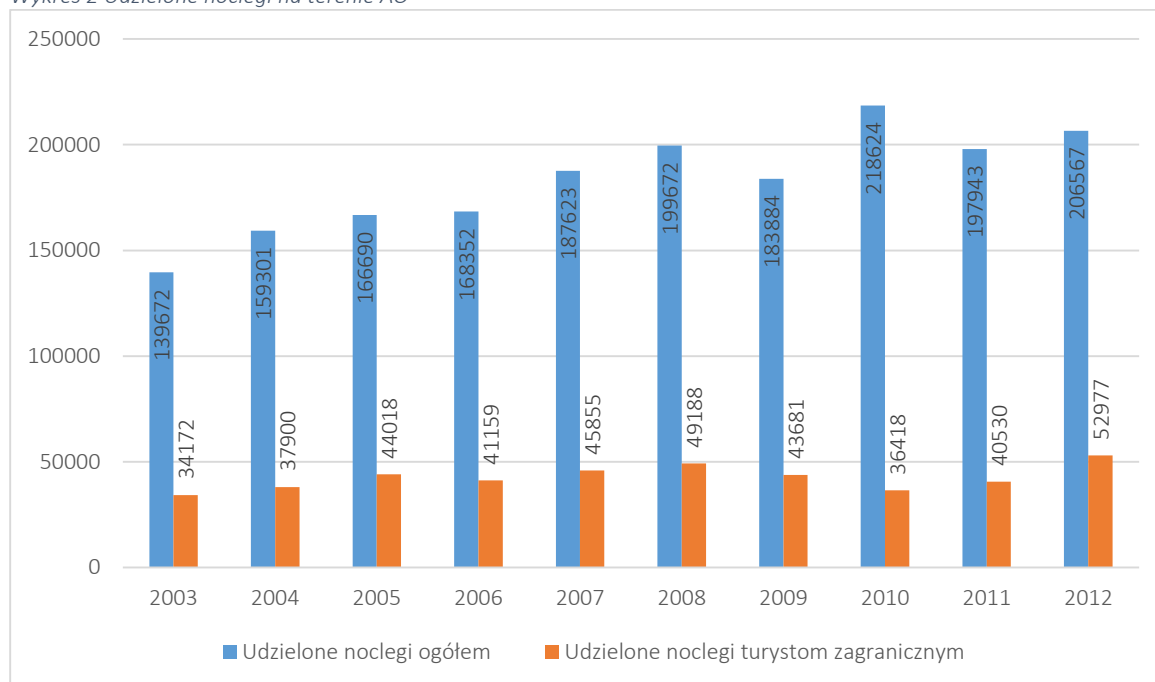
Zidentyfikowany ruch turystyczny na terenie Aglomeracji Opolskiej ma ustabilizowany charakter i nie podlegał w minionych latach radykalnym wahanom. Elementem, który potencjalnie może mieć wpływ na zwiększenie liczby turystów oraz umocnienie turystyki przyjazdowej jest unikalne dziedzictwo kulturowe regionu.

Wykres 1 Liczba korzystających z noclegów na terenie AO

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 2 Udzielone noclegi na terenie AO

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba zidentyfikowanych obiektów noclegowych na terenie Aglomeracji Opolskiej stanowi blisko 41% spośród wszystkich funkcjonujących na terenie województwa opolskiego. Niska liczba obiektów hotelarskich o najwyższym standardzie to istotny hamulec w rozwoju turystyki dziedzictwa kulturowego. W perspektywie zwiększenia roli turystyki dziedzictwa kulturowego w strukturze regionalnej gospodarki, brak bazy noclegowej odpowiadającej na rzeczywiste potrzeby turystów, stanowi barierę rozwojową uniemożliwiającą zbudowanie przewagi konkurencyjnej w oparciu o bogactwo przyrodnicze i dziedzictwo kultury. Mocną stroną bazy noclegowej funkcjonującej w AO to różnorodność działających obiektów. Poniższa tabela uwzględnia wszystkie obiekty zakwaterowania zbiorowego funkcjonujące na terenie AO i została opracowana w oparciu o informacje udostępnione przez podmioty tworzące obszar.

Tabela 4 Zidentyfikowane obiekty noclegowe na terenie Aglomeracji Opolskiej

Gmina AO	Hotele	Hotele 3***	Zajazdy	Motele	Zamki pałace, dworki	Pokoje gościnne	Ośrodki wypoczynkowo-szkol.	Agroturystyki	Schroniska	Pola namiotowe, biwakowe	Inne (pensjonaty, apartamenty)	Razem
Chrzastowice	-	-	1	-	-	2	2	2	-	-	1	8
Dąbrowa	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Dobrzeń Wlk.	2	-	1	-	-	2	-	2	-	-	2	9
Gogolin	2	-	3	-	2	3	2	2	-	-	-	13
Izbicko	1	-	-	-	1	1	-	2	-	-	-	5
Komprachcice	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Krapkowice	1	1	1	-	1	1	-	4	-	-	-	9
Lewin Brzeski	-	-	-	-	-	4	-	5	-	-	-	9
Łubniany	-	-	-	-	-	3	3	2	-	-	1	9
Murów	1	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	6
Niemodlin	-	1	-	2	-	3	1	2	-	1	-	10
Opole	4	11	4	1	-	11	1	-	6	-	5	43
Ozimek	2	-	1	-	-	1	-	15	-	-	-	19
Popielów	-	-	-	-	-	5	2	5	-	-	-	12
Prószków	-	1	-	-	-	1	-	5	-	-	-	7
Strzeleczki	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	2
Tarnów Opol.	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Turawa	-	1	-	-	-	2	15	2	-	3	-	23
Walce	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Zdzieszowice	-	-	-	-	1	2	1	2	-	1	-	7
łącznie	13	16	11	3	6	43	28	56	6	5	10	197

 Źródło: opracowanie własne na podstawie www.visitopolsie.pl oraz danych poszczególnych gmin tworzących AO, stan na 05.2013

Analiza wydatków ponoszonych przez respondentów odwiedzających Aglomerację Opolską kształtuje się na zbliżonym poziomie w odniesieniu do turystów krajowych i zagranicznych. Warto zwrócić uwagę na relatywnie niski stopień wydatków na kulturę oraz szeroko rozumianą rozrywkę. Wydatki związane z atrakcjami turystycznymi i pamiątkami stanowią istotną część budżetów turystów, niemniej w wartościach bezwzględnych deklarowane kwoty są stosunkowo niskie. Świadczy to o potrzebie zintensyfikowania działań ukierunkowanych na tworzenie nowych produktów turystycznych. Zasoby dziedzictwa kulturowego AO stanowią element o charakterze unikalnym i dotychczas niewykorzystanym.

Tabela 5 Rodzaje wydatków ponoszonych przez turystów odwiedzających Aglomerację Opolską

Rodzaj wydatku	Liczba respondentów deklarujących wydatki		[%]		Średnie wydatki deklarowane przez respondentów [zł]	
	Krajowych	Zagranicznych	Krajowych	Zagranicznych	Krajowych	Zagranicznych
Atrakcje	632	142	24,61	18,93	36	94
Pamiątki	486	126	18,93	16,80	25	35
Wyżywienie	432	109	16,82	14,53	60	59
Zakupy	417	114	16,24	15,20	48	149
Zakwaterowanie	226	65	8,80	8,67	94	114
Rozrywki	161	46	6,27	6,13	51	59
Sport	67	33	2,61	4,40	32	53
Kultura	64	101	2,49	13,47	39	50
Zabiegi lecznicze	58	10	2,26	1,33	88	72
Inne	25	4	0,97	0,53	51	56
Łącznie	-	-	100,00	100,00	524	741

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych OROT (2012 r.)

W raporcie z badań pn. „Ruch turystyczny w województwie opolskim i na pograniczu polsko-czeskim w 2012 roku” przedstawiono wyniki badania ankietowego, na podstawie którego stworzono listę rankingową 20 największych atrakcji turystycznych oraz 20 najbardziej atrakcyjnych turystycznie miejscowości województwa opolskiego. W odniesieniu do Aglomeracji Opolskiej na liście rankingowej znalazło się 10 atrakcji turystycznych oraz 7 miejscowości. Można zatem stwierdzić, iż analizowany obszar jest kluczowy w perspektywie atrakcyjności turystycznej województwa opolskiego. W perspektywie analizy dziedzictwa kulturowego warto zwrócić uwagę na istnienie w powszechnej świadomości turystów części obiektów dziedzictwa kultury materialnej, co świadczy o istniejącym potencjale.

Tabela 6 Kluczowe atrakcje turystyczne Aglomeracji Opolskiej wg. raportu OROT, n=3233

L.p.	Nazwa atrakcji turystycznej	Gmina	Lokata rankingowa	Łączna liczba wskazań w badaniu ankietowym (respondenci zagraniczni)
1.	Zamek w Mosznej	Gmina Strzeleczyki	1	516 (79)
2.	JuraPark w Krasiejowie	Gmina Ozimek	2	515 (101)
3.	Opole	Miasto Opole	4	346 (116)
4.	Kamień Śląski	Gmina Gogolin	7	168 (32)
5.	Muzeum Wsi Opolskiej	Miasto Opole	8	138 (49)
6.	Ogród zoologiczny	Miasto Opole	9	135 (32)
7.	Amfiteatr w Opolu	Miasto Opole	13	105 (24)
8.	Rynek w Opolu	Miasto Opole	14	92 (31)
9.	Pałac w Kamieniu Śląskim	Gmina Gogolin	17	65 (3)
10.	Kościół w Kamieniu Śląskim	Gmina Gogolin	20	49 (12)

Źródło: Ruch turystyczny w województwie opolskim i na pograniczu polsko-czeskim w 2012 roku

Tabela 7 Najbardziej atrakcyjne turystycznie miejscowości AO wg. raportu OROT, n=3233

L.p.	Nazwa miejscowości	Lokata rankingowa	Łączna liczba wskazań w badaniu ankietowym (respondenci zagraniczni)
1.	Opole	1	881 (289)
2.	Moszna	3	264 (70)
3.	Krasiejów	4	212 (53)
4.	Kamień Śląski	8	118 (46)
5.	Turawa	15	66 (14)
6.	Krapkowice	16	62 (22)
7.	Gogolin	19	38 (12)

Źródło: Ruch turystyczny w województwie opolskim i na pograniczu polsko-czeskim w 2012 roku

Słabością rynku usług w Aglomeracji Opolskiej jest niski poziom upowszechniania informacji na temat funkcjonujących atrakcji turystycznych (głównie obiektów dziedzictwa kulturowego) i związanej z nimi infrastruktury. Czynnikiem determinującym sprawną promocję jest funkcjonowanie zinstytucjonalizowanej sieci Informacji Turystycznych. Według danych Opolskiej Regionalnej Informacji Turystycznej, w województwie opolskim prowadzi działalności 21 certyfikowanych punktów IT. Spośród nich tylko 4 są zlokalizowane na terenie Aglomeracji Opolskiej, co stanowi tylko 19% wszystkich placówek tego typu w województwie.

Tabela 8 Zidentyfikowane punkty IT na terenie Aglomeracji Opolskiej

L.p.	Lokalizacja	Nazwa	Adres	Kontakt
1.	Opole	Opolskie Centrum Informacji Turystycznej ****	ul. Żeromskiego 3, Opole	77 441 25 22 info@ocit.pl www.visitopolskie.pl
2.	Opole	Miejska Informacja Turystyczna ****	Rynek 23, Opole	77 451-19-87 www.opole.pl mit@um.opole.pl
3.	Kamień Śląski	Centrum Informacji Turystycznej Gminy Gogolin w Kamieniu Śląskim **	Pl. Myśliwca 5, Kamień Śląski	+48-506 063 455, www.gogolin.pl, cit@kamienslaski.pl
4.	Turawa	Punkt Informacji Turystycznej w Turawie *	ul. Opolska 33 (Biblioteka Gminna), Turawa	77 42 12 044 gbpturawa@o2.pl www.turawa.pl

Źródło: opracowanie własne

2.4 Ruch turystyczny a dziedzictwo Kulturowe Aglomeracji Opolskiej

W oparciu o wybrane obiekty dziedzictwa kulturowego oraz usługi oparte na tym unikalnym dziedzictwie, Aglomeracja Opolska może generować ruch turystyczny w obrębie subregionu opolskiego. Turystyka zorientowana na obiekty dziedzictwa kulturowego cieszy się coraz większą popularnością, co wpływa także na potrzebę rozwijania usług okołoturystycznych w tym obszarze. Szczegółowo możliwości zwiększania ruchu turystycznego na terenie Aglomeracji Opolskiej w oparciu o turystykę w obszarze dziedzictwa kulturowego prezentuje rozdział 4. Plan działań. W tym miejscu zaprezentowano natomiast zależności wykorzystania potencjału materialnego dziedzictwa kulturowego dla rozwoju sektora turystyki na danym obszarze, w tym poprzez tworzenie produktów turystycznych.

Jednym z najstarszych, jeśli nie najstarszym rodzajem turystyki, jest turystyka kulturowa. Jest to ten segment turystyki, w którym cele wypraw zwracają się w pierwszej kolejności ku wartościom kulturowym i to w odniesieniu do nich ustala się koncepcje podróży. W związku z coraz bardziej rosnącym w ostatnich dziesięcioleciach zainteresowaniem podróżami kulturowymi oraz na skutek postępującej specjalizacji oferty turystycznej, turystyka kulturowa wyodrębniana jest powszechnie jako osobna grupa ofert w ramach usług turystycznych.

Jednocześnie zmienia się rozumienie turystyki kulturowej. Jeszcze do końca lat 70. XX wieku utożsamiana była ona ze zwiedzaniem niemal wyłącznie tych obiektów i uczestnictwem w takich imprezach, które kojarzyły się z tzw. kulturą wysoką (m.in. dotyczące poznawania uznanych dzieł architektury). Od lat 80. jej pojmowanie ewoluuje w kierunku uwzględnienia szerokiego rozumienia kultury, do której zalicza się także elementy materialne i niematerialne kultury popularnej/życia codziennego (w tym ludową kulturę materialną np. tradycyjne budownictwo i treści etniczne w postaci muzyki ludowej, ale także zabytki aktywności przemysłowej, obiekty militarne czy miejsca bitew). Turystyka kulturowa to już nie tylko zwiedzanie pomników historii, zabytkowych centrów miast, muzeów i wystaw, ale także reliktyw przemysłowych i turystyka eventowa – udział w imprezach tradycyjnych dla danego regionu (jak np. „Mieszani Owiec” w Beskidach), jak również świadectwa wydarzeń europejskiej historii (relikty dawnego ustroju itd.) albo turystyka korzeni (sentymentalna).

Najbliższe współczesnemu, szerokiemu ujęciu turystyki kulturowej określenie mieści pod tym pojęciem zainteresowania turystów sztuką i rękodziełem, religią, ubiorem, historią poszczególnych miejsc, zajęciami zamieszkujących je ludzi, ich językiem, zwyczajami, rzemiosłem, architekturą, a nawet odwiedzanie ogrodów zoologicznych czy obserwowanie życia zwierząt. W węższym wymiarze, ukierunkowanym na poznawanie historii (co ma szczególne znaczenie w kontekście tematyki niniejszego opracowania), będzie to taka forma turystyki, w której zainteresowania podróżujących koncentrują się na bogatej przeszłości ludzi lub obszarów, zachowanej i odzwierciedlonej w zabytkach, historycznych okolicach, tradycyjnej architekturze i rękodzielnictwie.

Same podróże kulturowe obejmują szeroki zakres aktywności: począwszy od wypraw ściśle edukacyjnych, poprzez podróże w celu spotkania z kulturą elitarną i popularne wyjazdy urlopowe z przeznaczeniem wolnego czasu na zwiedzanie. Nierzadko stanowią też połączenie tych różnych elementów, co odnosi się w szczególności do oferty kierowanej dla mieszkańców krajów z mało jeszcze rozwiniętą turystyką kulturową (w tym Polski).

Opierając pola zainteresowań turystyki kulturowej na możliwie wyraźnych kryteriach jej podziału na poszczególne typy wypraw, podróże kulturowe można więc zróżnicować na:

- turystykę kultury wysokiej (czyli typowe podróże kulturowe, w sensie ścisłym),
- turystykę edukacyjną (podróże studyjne, tematyczne, językowe, seminaryjne),
- powszechną turystykę kulturową (tzw. popularna turystyka kulturowa, z szeroką ofertą atrakcji – jeszcze nie tak masowa, jak turystyka wypoczynkowa, jednak mniej wymagająca niż turystyka elitarna, np. turystyka miejska, pielgrzymkowa).

Analizując ruch turystyczny, jaki może być generowany w oparciu o zasoby AO, pod kątem poszczególnych typów wypraw, siłę przyciągania turystów na teren Aglomeracji Opolskiej mogą posiadać w szczególności obiekty dziedzictwa kulturowego. Przegląd architektonicznej i historycznej spuścizny kulturowej subregionu opolskiego dał podstawy do stwierdzenia, że stanowi ona ten potencjał turystyczny, na bazie którego – po podjęciu działań w sferze ochrony i udostępnienia dla zwiedzających – w przyszłości stworzyć można kompleksowy produkt turystyczny. Jednym z rodzajów turystyki kultury wysokiej, która skupia się na analizowanych w niniejszym opracowaniu obiektach, jest turystyka dziedzictwa kulturowego.

Dziedzictwo kulturowe oficjalnie zdefiniowane zostało w *Konwencji o Ochronie Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego*, przyjętej 16 listopada 1972 r. w Paryżu, a powołującej do życia agendę ONZ do spraw edukacji, nauki i kultury UNESCO. Zgodnie z art.

1. tej Konwencji powszechnie za dziedzictwo kulturowe uważa się:

- **zabytki**, które obejmują: dzieła architektury, dzieła monumentalnej rzeźby lub malarstwa, elementy i budowle o charakterze archeologicznym, grotty, napisy i grupowania tych elementów oraz inne elementy, mające wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia historii, sztuki i nauki;
- **zespoły budowli** – oddzielnych lub łącznych, które ze względu na architekturę, jednolitość lub zespolenie z krajobrazem mają wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia historii, sztuki i nauki;
- **miejsca zabytkowe** – zarówno dzieła człowieka, jak i wspólne dzieła człowieka i przyrody, a także strefy oraz stanowiska archeologiczne, które mają wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia historycznego, estetycznego, etnologicznego lub antropologicznego.

Wskazane w niniejszym studium obiekty wpisują się w powyższą klasyfikację i mogą pobudzać rozwój ruchu turystycznego w obszarze turystyki kulturowej – zorientowanej na obiekty dziedzictwa kulturowego – tj. te podróże, których głównym celem jest zetknięcie się uczestników z zabytkami, zespołami i miejscami uznanymi oficjalnie i powszechnie za dziedzictwo kulturowe świata, kraju lub regionu.

Aby generować ruch turystyczny należy skupić się na typie turystyki kulturowej danego regionu, odpowiadającej jego potencjałowi. Nawiązując do poszczególnych typów zabytków obecnych na mapie Aglomeracji Opolskiej, tymi najlepiej zachowanymi ich przedstawicielami (lub będącymi w trakcie prac konserwatorskich) są np. zabytkowy układ ruralistyczny wsi Strzeleczki (historyczny układ przestrzenny); zespoły pałacowo-parkowe: w Kamieniu Śląskim, Mosznej, Lewinie Brzeskim (zaadaptowany na gimnazjum), Dobrej, Izbicku, Niewodnikach (obecnie hotele z restauracjami), Tułowicach (Technikum Leśne), Turawie i Prószkowie; zabytkowe założenia zieleni komponowanej i ogrody klasztorne: w Opolu i Czarnowąsach; zabytki sakralne (m.in. kościoły gotyckie w Opolu); zamek w Rogowie Opolskim, mieszczący zbiory specjalne Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu (jako

przykład dobrze utrzymanego i zagospodarowanego zabytku budownictwa obronnego na Opolszczyźnie) oraz zamki w Krapkowicach (zaadaptowany na Zespół Szkół Zawodowych), w Prószkowie (obecnie Dom Pomocy Społecznej) czy Wieża Piastowska w Opolu, pozostałość po zamku książęcym z XIII w.; zabytki techniki (huty w Ozimku i Zagwiździu, fabryka porcelany i porcelitu w Tułowicach, zakłady papiernicze w Krapkowicach, urządzenia hydrotechniczne – Śluza w Opolu na Młynówce, zabytki związane z transportem – most żeliwny w Ozimku z 1824 r., będący zabytkiem na skalę europejską, piece wapiennicze w Gogolinie wraz z Muzeum Wapiennictwa); ratusz w Lewinie Brzeskim i Opolu czy miejsca skupiające zabytki ruchome, głównie muzea np. Muzeum Diecezjalne, Muzeum Śląska Opolskiego.

Dobre przykłady bogatego i różnorodnego dziedzictwa subregionu opolskiego można by mnożyć, jak już jednak zauważono przy opisie kryteriów, na podstawie których dokonano wyboru obiektów kluczowych, nie każdy zabytek może automatycznie generować popyt turystyczno-kulturowy i stanowić potencjalny cel wypraw turystycznych. Ważne jest, aby na terenie, który aspiruje do roli ośrodka turystyki dziedzictwa kulturowego, wśród celów potencjalnych podróży znajdowały się w pierwszej kolejności obiekty o dużym potencjale turystycznym – uznane obiekty dziedzictwa kulturowego, spośród których najważniejsze to obiekty UNESCO i Pomniki Historii, następnie drugorzędne i pozostałe ważniejsze destynacje, takie jak pałace, zamki, cenniejsze zespoły i obiekty sakralne, znaczące pomniki lub muzea techniki, obiekty militarne, a także najważniejsze placówki muzealne.

Obecne fakty wskazują, że z różnych powodów Opolszczyzna nie charakteryzuje się znacznym udziałem popularnych oraz uznanych w skali ogólnościatowej i krajowej obiektów, stąd utrudnione jest zwrócenie uwagi i pozyskanie większego zainteresowania turystów (zwłaszcza zagranicznych), jak i odpowiednich funduszy na renowację czy ratowanie zabytków (środków pochodzących od zwiedzających, a przede wszystkim dotacji unijnych i państwowych). Na terenie regionu brak obiektów Światowego Dziedzictwa Kulturowego oraz Pomników Historii. W całym województwie nie leży żaden z najważniejszych, ani drugorzędnych celów turystyki miejskiej, a jedynie miasto Opole, w klasyfikacji potencjalnych celów turystyki kulturowej, znajduje się w grupie „celów pozostałych”. Z dostępnych turystom znaczące są rezydencje takie jak ta w Kamieniu Śląskim (obecnie centrum konferencyjne). Brak jednak licznych, pierwszorzędnych zabytków

techniki, takich jak zabytkowy, żeliwny most w Ozimku, który jednak może stanowić w najlepszym razie przystanek na trasie wycieczki tematycznej (dlatego dobrym kierunkiem promocji byłoby włączenie go np. w szlak zabytków techniki). Ciekawa na tle innych regionów jest językowa i częściowo kulturowa odrębność, jaka cechuje niemieckich Ślązaków w wielu rejonach Opolszczyzny, szczególnie w powiecie krapkowickim. Znaczący jest też prezentujący odmienność dawnej lokalnej kultury skansen w Opolu-Bierkowicach. Region stanowi też ważną destynację niemieckiej turystyki etnicznej. Brak tu jednak ważnych szlaków kulturowych o krajowym lub międzynarodowym znaczeniu, na terenie regionu nie ma też żadnego parku narodowego. Brakuje znaczących eventów kultury wysokiej, jednakże coroczny Krajowy Festiwal Piosenki Polskiej w Opolu stanowi najważniejsze wydarzenie kultury masowej. W literaturze fachowej wskazuje się również na niedostatek hoteli najwyższych kategorii, aczkolwiek baza noclegowa rozproszona jest względnie równomiernie. W regionie brak portu lotniczego obsługującego loty rejsowe, istnieje natomiast dobre połączenie autostradowe z Wrocławiem (i Berlinem) oraz Krakowem i Katowicami. Potencjał turystyczno-kulturowy nie stawia więc Aglomeracji Opolskiej na pozycji lidera, jednakże wypracowanie spójnej oferty oraz koordynacja inicjatyw podejmowanych w zakresie turystyki dziedzictwa kulturowego może uczynić z niej ważny czynnik rozwoju gospodarczego i aktywizacji zawodowej mieszkańców. AO musi jednak podjąć odpowiednio większe wysiłki, niż bogatsze w obiekty dziedzictwa kulturowego i infrastrukturę okoturystyczną (i lepiej spopularyzowane) regiony kraju, aby wypromować ten potencjał turystyczno-kulturowy, który posiada.

Sformułowanie listy minimum 40 obiektów kluczowych, podobnie jak w przypadku tworzenia innych list ważnych zabytków (np. UNESCO), służy stworzeniu mapy miejsc i obiektów istotnych dla historii i charakteru tej ziemi i przez to wzmacniających tożsamość regionu, ale też promujących ją na zewnątrz obszaru. Miejsce w zestawieniu dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej uzyskają tylko te obiekty materialne, które posiadają zasadnicze znaczenie dla historii i dziedzictwa kulturowego AO. Przy odpowiedniej jakości działań promocyjnych i marketingowych, które pozycjonują poszczególne obiekty na rynku turystycznym, będą mogły stanowić konkurencję dla bardziej znanych turystom obiektów kulturowych.

Analizując możliwości zwiększenia ruchu turystycznego na terenie AO w oparciu o dziedzictwo kulturowe nie sposób nie wspomnieć o dobrych przykładach funkcjonowania i udostępniania obiektów i miejsc zabytkowych, które już mają miejsce na tym obszarze i mogą stanowić pewien wzorzec do dalszych działań. Współczesne rozumienie ochrony dziedzictwa nie powinno się bowiem ograniczać do określania sposobów gwarantowania nienaruszalności spuścizny historycznej, ale wymaga znalezienia takich możliwości użytkowania obiektów zabytkowych, by gwarantować im stabilne materialne podstawy ich codziennego funkcjonowania, poprzez nadawanie im funkcji dobrze działających, czynnych obiektów. Turystyka, z założenia nastawiona na zysk, eksploatację istniejących zasobów społeczno-przyrodniczych i zaspokajanie potrzeb turystów, paradoksalnie nie musi zderzać się z racjami zarządzania dziedzictwem, które nastawione jest na stałość i ochronę.

Potwierdzenie dobrych praktyk w zakresie komercjalizacji obiektów zabytkowych prezentuje np. Zamek w Mosznej. Ten XVII-wieczny obiekt, który od 1866 do 1945 roku był rezydencją śląskiego rodu Tiele-Wincklerów, pełni dziś rolę obiektu noclegowego i posiada rozbudowaną ofertę konferencyjną i gastronomiczną. Jest to doskonały przykład nadania funkcji hotelowej obiektom zabytkowym. Ponadto zamek oferuje zabiegi odnowy biologicznej, organizację wesel i przyjęć, zielonych szkół i kolonii, prowadzi restaurację i kawiarnię. Organizowane są tu też koncerty oraz wystawy artystyczne w galerii, a najpiękniejsze sale zamku udostępniane są zwiedzającym. Podziw turystów wzbudza odremontowana oranżeria, zadbane zabytkowy park z dwustuletnią aleją lipową i niepowtarzalnymi olbrzymimi krzewami azalii i rododendronów, a sam zamek i park wielokrotnie był inspiracją dla producentów filmowych realizujących swe produkcje w tej eklektycznej budowli.

Ruch turystyczny znacznie wzrósł w obrębie zabytkowego miejsca, jakim jest stanowisko archeologiczne w Krasiejowie, po otwarciu w jego obrębie Juraparku - Parku Nauki i Rozrywki Krasiejów. Na terenie 44 hektarów można dziś oglądać modele dinozaurów w rzeczywistych wymiarach, zaś w pawilonie pod szkłem można zobaczyć fragment autentycznego stanowiska archeologów. Miejsce to zostało tak zaaranżowane, że można tu obejrzeć skamieliny wprost w skale, nie wydobyte przez archeologów, co jest ewenementem w skali światowej. Obszar stanowiska dokumentacyjnego „TRIAS” w Krasiejowie, jest jednym

z największych nagromadzeń elementów kostnych mezozoicznych kręgowców w Europie. W czasie wakacji turyści mogą zaś zobaczyć prace wykopaliskowe i nierzadko również jej efekty w postaci nowoodkrytych okazów sprzed 225 milionów lat. W obszarze Parku rozwinęła się infrastruktura okołoturystyczna – punkty gastronomiczne, plac zabaw utrzymany w klimacie czasów prehistorycznych, w okolicy zaś dostępne są już miejsca noclegowe.

Ciekawą formą promocji zabytkowej zabudowy wiejskiej z podopolskich terenów okazało się z kolei utworzenie Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu – Bierkowicach. Zasadniczą część ekspozycji stanowią przeniesione i odbudowane obiekty architektoniczne prezentujące warunki życia ludności wiejskiej w okresie od XVIII do początków XX wieku (budynki mieszkalne, stodoły, spichlerze, młyny i wiatraki, kuźnia, kościół, karczma i szkoła). Muzeum udostępnia do zwiedzania w sumie 24 obiekty w ramach 9 zagród z regionu oleskiego i opolskiego. Turyści mogą też podziwiać kolekcję niemal 7 tys. zabytkowych muzealiów z zakresu kultury materialnej z różnych dziedzin gospodarki rolniczej, hodowlanej, rzemiosła i życia codziennego mieszkańców wsi opolskiej. Zwiedzających przyciągają tu również imprezy propagujące kulturę ludową oraz folklor, takie jak Żniwniak Opolski czy Jarmark wielkanocny.

Elementy dziedzictwa kulturowego są wyróżnikami wizerunku regionu – pewnymi symbolami, z którymi identyfikują się mieszkańcy, ale też tym, co ze względu na swą odmienność, może zainteresować potencjalnych zwiedzających. Jeśli więc potencjał kultury i dziedzictwa przeszłości ma być efektywnie wykorzystany dla podniesienia atrakcyjności regionu w oparciu o turystykę, oferta turystyczna musi się rozwijać – z jednej strony przyciągać nowych turystów, ale też być lepiej dopasowana do profilu osób już odwiedzających obszar. Nie można nie docenić struktury i motywacji przyjeżdżających obecnie na teren Aglomeracji turystów. Informacji na ten temat dostarczają m.in. wyniki badań ruchu turystycznego przeprowadzonego przez Opolską Regionalną Organizację Turystyczną (projekt „Badania ruchu turystycznego na pograniczu polsko-czeskim szansą na profesjonalizację wspólnej oferty Regionów”), statystyki Głównego Urzędu Statystycznego i gmin członkowskich AO.

Z badań wynika, że aż 1/5 odwiedzających obszar stanowią turyści zagraniczni (głównie Niemcy, co świadczy o potencjale i rzeczywistym funkcjonowaniu turystyki sentymentalnej), którzy oczekują dodatkowych możliwości spędzania czasu wolnego, takich jak udział w wydarzeniach kulturalnych i są również zainteresowani walorami przyrodniczymi obszaru (w zainteresowania te – po odpowiednim zadbaniu o tkanę zabytkową i ofertę dodatkową – wpisują się chociażby zabytkowe zespoły parkowo-pałacowe AO). Zwraca również uwagę fakt wyższego wykorzystania usług przewodnickich przez turystów zagranicznych, co wskazuje na zainteresowanie regionalnym dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym.

Blisko 77% spośród turystów polskich zamieszkuje z kolei województwa ościennie, co stanowi o rzeczywistym potencjale turystyki tranzytowej, ale przede wszystkim weekendowej. Odwiedzającymi Aglomerację Opolską są głównie osoby młode, do 40. roku życia (ok. 65% wszystkich turystów), które spędzają czas dosyć aktywnie i należy zapewnić im atrakcyjną formę prezentacji oferty turystyczno-kulturowej (np. w formie szlaków tematycznych), popartą marketingiem i nowoczesną promocją, uwzględniającą nowoczesne technologie. W większości są to też rodziny 2+1 oraz 2+2, trzeba więc wziąć pod uwagę konieczność zaspokojenia potrzeb zarówno dzieci, jak ich rodziców w zakresie dostępu do promowanej infrastruktury i bazy okołoturystycznej. Ponadto struktura wiekowa (niemal co trzeci turysta ukończył 40 lat) świadczy również o potrzebie rozwoju turystyki sentymentalnej, senioralnej i związanej z kultem religijnym. Na terenie AO funkcjonuje 51 zabytków architektury sakralnej. W powiązaniu z coraz większą rolą turystyki senioralnej zabytkowe obiekty sakralne Aglomeracji Opolskiej stanowią potencjał przyciągający turystów krajowych oraz zagranicznych. Ponad 60% odwiedzających zarówno z zagranicy, jak i turystów krajowych, posiada z kolei wyższe wykształcenie. Potencjalnie takie osoby zainteresowane są najbardziej historią danego obiektu, wydarzeniami i osobami z nim związanymi i skłaniają się właśnie w stronę turystyki dziedzictwa kulturowego.

Baza noclegowa dedykowana klientom indywidualnym, ukierunkowanym na pobyty krótkoterminowe jest na obszarze AO relatywnie dobrze rozwinięta, co pozwala wnioskować, iż ten rodzaj turystyki ma tu najwyższy potencjał rozwojowy, jak również możliwości absorpcji tego typu turysty. Proponowany sposób prezentacji obiektów kulturowych w formie tematycznych szlaków, dla których zwiedzenia zachodzi konieczność

częstej zmiany miejsca pobytu, uwzględnia ten stan faktyczny i pozwala wykorzystać istniejący potencjał noclegowy. Ponadto stworzenie produktu turystycznego w postaci katalogu powiązanych ze sobą tematycznie obiektów dziedzictwa kulturowego pomoże budować ofertę turystyczną skupiającą się na zatrzymaniu przyjeżdżających turystów (zachęcając ich do dłuższego pobytu w celu poznania wszystkich atrakcji składających się na daną ofertę), co jest szczególnie istotne w perspektywie rozwoju turystyki weekendowej. Odwiedzający AO korzystają głównie z samochodów prywatnych, co dodatkowo ułatwia przemieszczanie się pomiędzy poszczególnymi obiektami.

Kolejnym wnioskiem, który wynika z dostępnych rezultatów badań ruchu turystycznego, jest konieczność zwiększenia promocji oferty turystycznej obszaru. Odwiedzający go turyści otrzymują informacje na jego temat zwykle od rodziny, dużo rzadziej z prasy, radia oraz telewizji, co świadczy o braku efektywnych kampanii promujących obszar i jego atrakcje. Obiekty dziedzictwa kulturowego poza pracami renowacyjnymi czy konserwatorskimi, powinny być opisywane w wydawanych publikacjach promocyjno-informacyjnych, oznaczane na tablicach informacyjnych, opisywane na stronach internetowych, a szczegółowa informacja na ich temat powinna być udzielana w gminnych centrach informacji turystycznej.

W turystyce dziedzictwa zachowane zasoby kulturowe stanowią często podstawowy element produktu turystycznego. Dla wszystkich organizacji i instytucji głównym problemem, ale też wyzwaniem związanym z wykorzystaniem tego dziedzictwa, powinno być takie określenie charakteru i nasilenia funkcji turystycznej, aby nie powodowała zubożenia walorów przyrodniczych i kulturowych, które są jej podstawową wartością w ofercie turystycznej. Turystyka może być postrzegana jako ważny sposób na wykorzystanie walorów dziedzictwa, choć w pewnych sytuacjach będzie musiała ustąpić potrzebom konserwacyjnym obiektów. Należy jednak pamiętać, że źródła dochodów generowanych przez turystykę można również reinwestować w zachowanie walorów dziedzictwa. Jest to szczególnie istotne biorąc pod uwagę sporą obniżkę w ostatnich latach wydatków budżetowych gmin Aglomeracji Opolskiej kierowanych na rozwój społeczno-kulturowy w przeliczeniu na mieszkańca, które nie należały do najwyższych w porównaniu z innymi aglomeracjami (spadek wydatków skierowanych na kulturę i ochronę dziedzictwa

narodowego o 45,3 zł na mieszkańca w 2012 r. w stosunku do roku 2011)⁹. Ważne jest tu więc wypracowanie odpowiednich relacji pomiędzy tymi obszarami, by mogły się wzajemnie uzupełniać. Kluczowe jest także zintegrowanie działań pomiędzy poszczególnymi JST tworzącymi AO dla promowania określonych miejsc i obiektów dziedzictwa kulturowego.

Wśród turystów preferujących zwiedzanie obiektów dziedzictwa kulturowego da się wyróżnić grupę osób, które podejmują regularne, często wielodniowe wyprawy do różnych krajów i regionów, koncentrując się przy tym właśnie na ofercie uwzględniającej tego typu obiekty. Ta właśnie grupa jest głównym adresatem oferty podróży o jednolitych programach, zawierających tematycznie uporządkowane serie obiektów (takie jak np. „Zamki nad Loarą”, „Zamki Renu Środkowego”, „Katedry Gotyckie w Francji”, czy „Obiekty UNESCO w Polsce”).

Należy zaznaczyć, iż podejmujący takie podróże należą zazwyczaj do osób w wieku średnim lub emerytalnym, wywodzą się z grupy osób z wyższym wykształceniem, o stabilnej sytuacji finansowej (jak wcześniej wykazano, taki typ turysty najczęściej też odwiedza teren AO). Przy wyborze destynacji tacy konsumenci nie kierują się jedynie ceną, ale przede wszystkim poziomem oferowanych usług, oryginalną koncepcją programową oraz dodatkowymi atrakcjami w sferze kultury. Wyżej wymieniona grupa klientów cechuje się dobrą znajomością listy obiektów dziedzictwa kulturowego i oferta zawierająca znane im obiekty jest chętniej przez nich akceptowana.

Warto podkreślić, iż bardziej atrakcyjne dla turystów są takie prezentacje obiektów, które łączą dodatkowe walory. Do takich możemy zaliczyć zwiedzanie fabularyzowane: np. miejskie gry, oparte na faktach historycznych, bądź na jakimś legendarnym wydarzeniu. Zaliczamy również do nich różnorodne inscenizacje przedstawiające fakty historyczne np. bitwy, scenki z życia mieszkańców obiektu, projekcje filmów, cyfryzacje obiektów oraz iluminacje wzmacniające ekspozycję i prezentacje walorów zabytków. Chętnie przez turystów konsumowane są również różnorodne wydarzenia profilowane: np. wystawy tematyczne, stałe ekspozycje, pikniki czy wydarzenia kulturalne, m.in. koncerty w obiektach zabytkowych czy spektakle teatralne „na świeżym powietrzu”. O takie dodatkowe

⁹ Strategia Rozwoju Aglomeracji Opolskiej na lata 2014-2020

wydarzenia artystyczne powinna zostać wzbogacona oferta obiektów dziedzictwa kulturowego.

Teren Aglomeracji Opolskiej, ze względu na uwarunkowania historyczne, będzie odwiedzany przez turystów indywidualnych oraz zorganizowane grupy turystów zagranicznych, szczególnie z Europy Zachodniej. Zwiedzający z reguły źle reagują na wszelkie dostrzeżone świadectwa braku opieki, zaniedbania lub postępującej dewastacji zwiedzanych obiektów, w szczególności na dostrzegane i nieusuwane ślady wandalizmu, stąd niezwykle ważne jest zadbanie o ich estetykę.

Z uwagi na powyższe informacje, w ramach projektowanej sieci produktów turystycznych opartych o dziedzictwo kulturowe Aglomeracji Opolskiej, rekomendowane jest promowanie trzech ścieżek tematycznych:

- I. **Ścieżka obiektów sakralnych:** to sieć zabytkowych kościołów i nekropolii Opolszczyzny. Ich zwiedzanie, poza funkcją eksploracyjną niesie za sobą funkcję sakralną. Połączenie ich w jedną tematyczną ścieżkę pozwoli na przygotowanie produktu przeznaczonego dla turysty zainteresowanego tego typu obiektami. Budowanie stałej oferty kulturalno-sakralnej będzie wzbogacało jej wartość i zasięg oddziaływania. W wielu z tych obiektów odbywają się koncerty, przedstawienia (pasyjne, jasełka, itp.), wystawy i inne wydarzenia kulturalne. Ich ustrukturalizowanie i wspólna promocja pozwoli na zarządzanie ruchem turystycznym na tym obszarze sieci.

Rekomendujemy poniższe objekty:

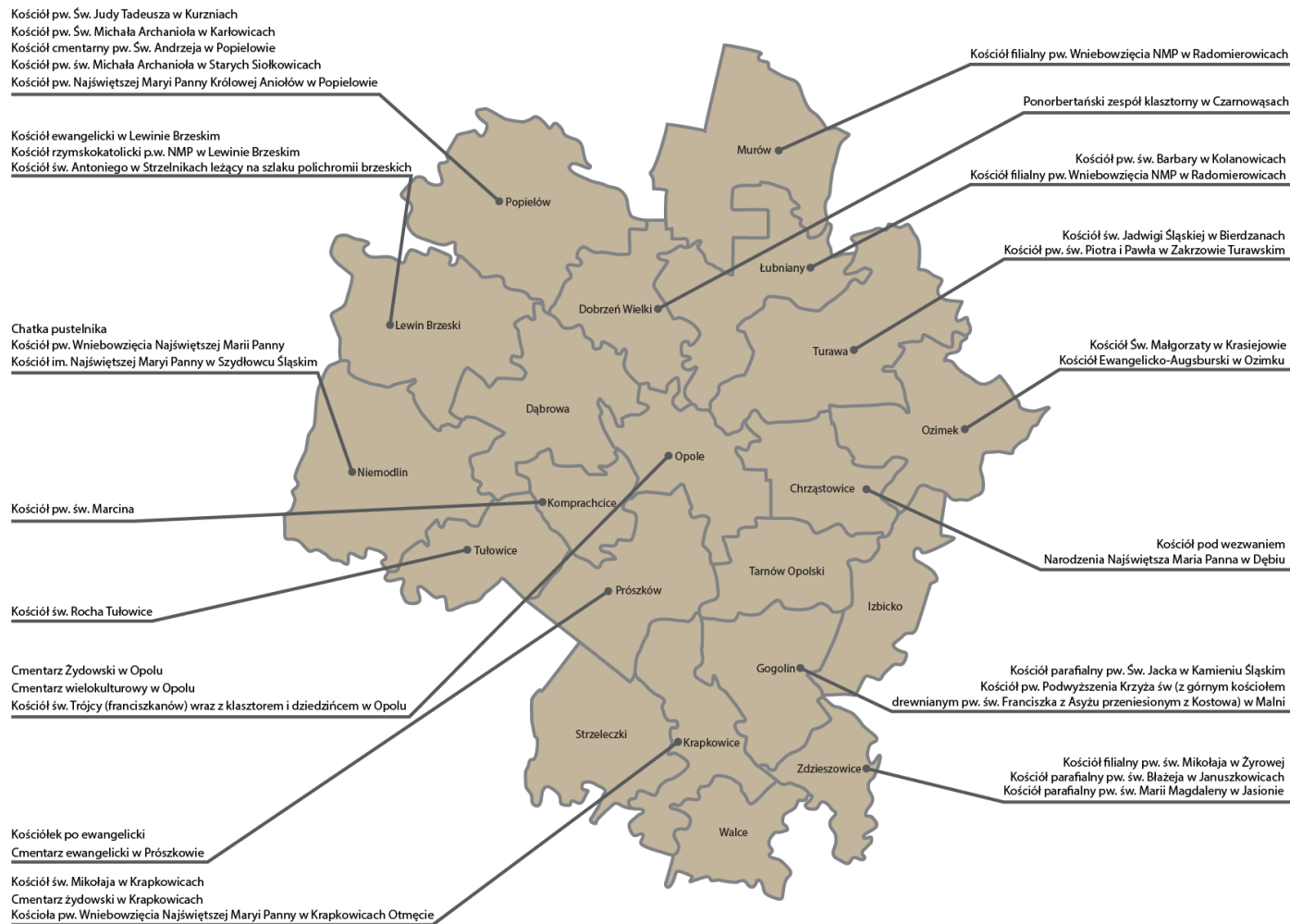
1. Ponorbertański zespół klasztorny w Czarnowąsach ul. Plac Klasztorny 3.
2. Kościół pw. św. Marcina, Ochodze, ul. Myśliwska 10.
3. Kościół św. Mikołaja w Krapkowicach, Krapkowice ul. Kościelna 8.
4. Cmentarz żydowski w Krapkowicach, Krapkowice ul. Kolejowa.
5. Kościół ewangelicki w Lewinie Brzeskim, ul. Zamkowa.
6. Kościół pw. św. Barbary w Kolanowicach, Kolanowice.
7. Kościół filialny pw. Wniebowzięcia NMP w Radomierowicach.
8. Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Niemodlinie.

9. Chatka pustelnika, Lipno, Działka nr 281 Kościół filialny.
10. Kościół im. Najświętszej Maryi Panny w Szydłowcu Śląskim, działka nr 149, Szydłowiec Śląski.
11. Kościół św. Trójcy (franciszkanów) wraz z klasztorem w Opolu, ul. Plac Wolności 2, Opole.
12. Cmentarz żydowski w Opolu, ul. Graniczna (ul. Poniatowskiego).
13. Cmentarz wielokulturowy przy ul. Wrocławskiej w Opolu.
14. Kościół Ewangelicko Augsburgski w Ozimku.
15. Kościół św. Rocha Tułowice, ul. Szkolna 5, Tułowice.
16. Kościół pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Zakrzowie Turawskim.
17. Kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny w Jasionie ul. Fr. Myśliwca 4 Jasion.
18. Kościół pod wezwaniem Narodzenia Najświętsza Maria Panna w Dębju.
19. Kościół parafialny pw. Św. Jacka w Kamieniu Śląskim.
20. Kościół pw. Podwyższenia Krzyża św (z górnym kościołem drewnianym pw. św. Franciszka z Asyżu przeniesionym z Kostowa) w Malni.
21. Kościoła pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Krapkowicach Otmęcie.
22. Kościół rzymskokatolicki p.w. NMP w Lewinie Brzeskim.
23. Kościół św. Antoniego w Strzelnikach leżący na szlaku polichromii brzeskich.
24. Kościół filialny pw. Wniebowzięcia NMP w Radomierowicach.
25. Kościół Św. Małgorzaty w Krasiejowie.
26. Kościół cmentarny pw. Św. Andrzeja w Popielowie.
27. Kościół pw. Św. Judy Tadeusza w Kurzniach.
28. Kościół pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Aniołów w Popielowie.
29. Kościół pw. Św. Michała Archanioła w Karłowicach.
30. Kościół pw. św. Michała Archanioła w Starych Siołkowicach.
31. Kościółek po ewangelicki w Prószkowie.
32. Cmentarz ewangelicki w Prószkowie.
33. Prospekt organowy z kościoła parafialnego pw. św. Rocha w Tułowicach.
34. Kościół św. Jadwigi Śląskiej w Bierdzanach.
35. Kościół św. św. Piotra i Pawła w Zakrzowie Turawskim.
36. Kościół parafialny pw. św. Błażeja w Januszkowicach.

37. Kościół filialny pw. św. Mikołaja w Żyrowej.

Poniższa mapa prezentuje umiejscowienie obiektów.

Grafika 1 Ścieżka obiektów sakralnych

Źródło: opracowanie własne

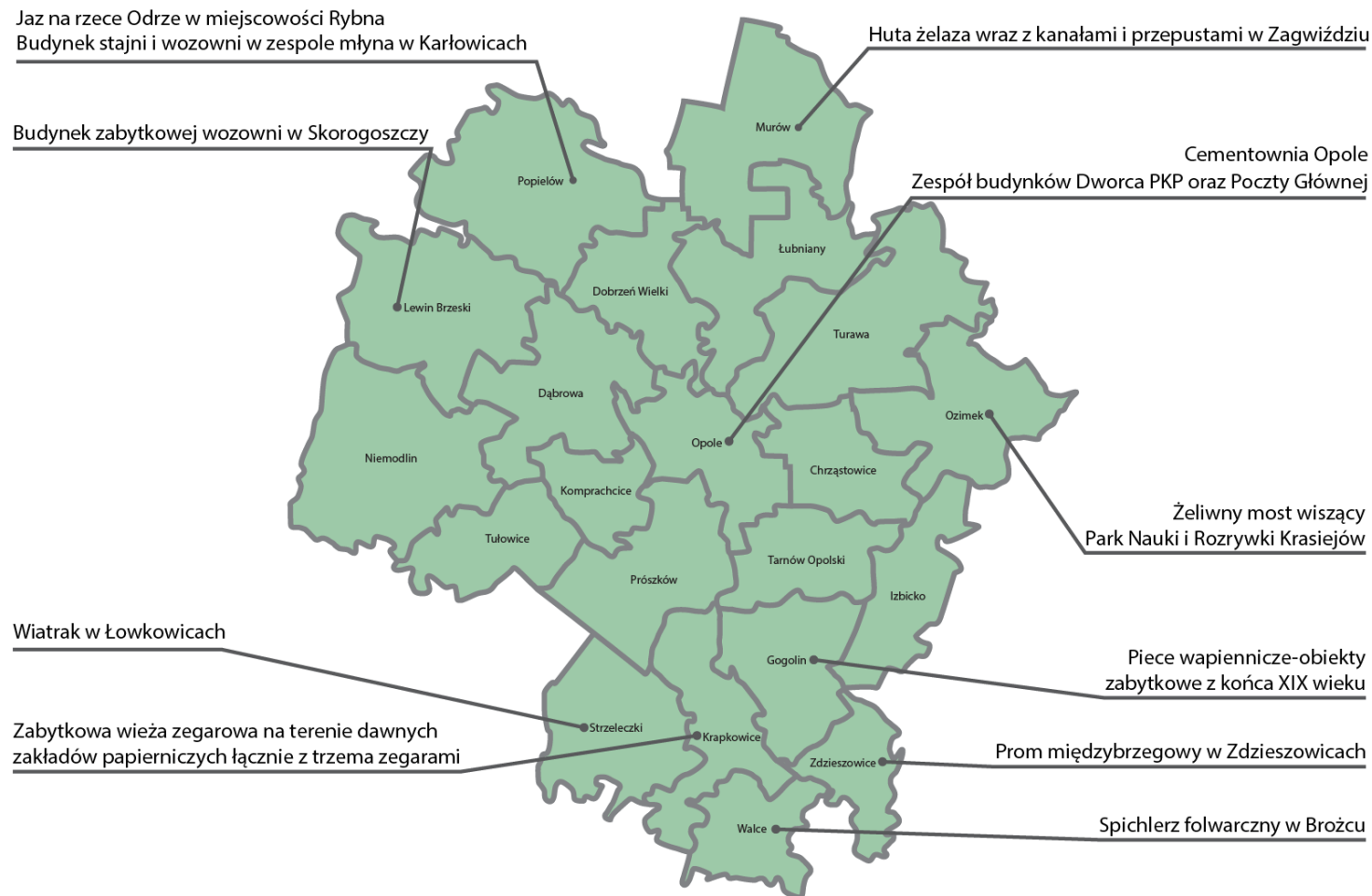
- II. **Ścieżka obiektów industrialnych:** to sieć łącząca obiekty industrialne i postindustrialne, a także ciekawe obiekty związane z tym terenem. Ich wartość historyczna oraz zainteresowanie turystów tego typu profilem zwiedzania rośnie. Do grupy osób zainteresowanych obiektami industrialnymi możemy zaliczyć młodzież szkolną, rodziny z dziećmi oraz grupy osób o wspólnych zainteresowaniach. Ze względu na specyfikę grupy odbiorców (dzieci i młodzież) należy zwrócić uwagę na różnorodne sposoby uatrakcyjniania ekspozycji tego typu obiektów. Na przykład poprzez możliwość samodzielnego podejmowania przez młodych turystów działań (maszyny, których działanie będzie można wypróbować, piaskownice w których będzie można samodzielnie prowadzić „wykopaliska”, bądź prezentowanie funkcjonalności obiektów dzięki technikom audiowizualnym – punkty badawcze, ścieżki naukowe itp.).

Rekomendujemy poniższe obiekty:

1. Huta żelaza wraz z kanałami i przepustami w Zagwizdzu.
2. Cementownia Opole, ul. Budowlanych 9, 45-005 Opole.
3. Zespół budynków Dworca PKP oraz poczty Głównej ul. Krakowska Opole.
4. Żeliwny most wiszący, nad rzeką Mała Panew w Ozimku, ul. Hutnicza 1, Ozimek.
5. Park Nauki i Rozrywki Krasiejów – JuraPark, ul. 1 Maja 10, 46-040 Krasiejów k. Opola.
6. Wiatrak w Łowkowicach, Łowkowice gm. Chojnów, ul. Wiatrakowa 14.
7. Budynek wozowni Skorogoszcz, ul. Zamkowa 6.
8. Prom międzybrzegowy w Zdieszowicach.
9. Piece wapiennicze-obiekty zabytkowe z końca XIX wieku w Gogolinie.
10. Zabytkowa wieża zegarowa na terenie dawnych zakładów papierniczych łącznie z trzema zegarami w Krapkowicach.
11. Budynek stajni i wozowni w zespole młyna w Karłowicach.
12. Jaz na rzece Odrze w miejscowości Rybna.
13. Spichlerz folwarczny w Broźcu.

Poniższa mapa prezentuje umiejscowienie obiektów.

Grafika 2 Ścieżka obiektów industrialnych

Źródło: opracowanie własne

III. **Ścieżka zamków i pałaców:** to sieć łącząca ze sobą obiekty zamkowo-pałacowe, zabudowę miejską, budowle obronne oraz tereny zielone, na których obiekty te są ulokowane. Należy czynić działania, aby obiekty, w których obecnie pełniona jest funkcja użytkowa (placówki opiekuńcze, domy pomocy społecznej, placówki edukacyjne itp.) mogły w sposób pełny prowadzić swoją działalność, a z drugiej strony prezentować swoje walory. Rekomendujemy wykorzystanie i promocję obecnych działań realizowanych w poszczególnych obiektach (np. konkursy, pikniki, spotkania, itp.) oraz poszerzenie działań o przygotowanie stałych bądź czasowych ekspozycji prezentujących np. historię obiektu, wydarzeń historycznych i mitycznych związanych z obiektami i ich najbliższym otoczeniem itp., tak aby zwiększać ich atrakcyjność dla turysty chcącego pogłębić wiedzę o obiekcie, wydarzeniach historycznych bądź ważnych ludziach i wydarzeniach związanych z danym miejscem.

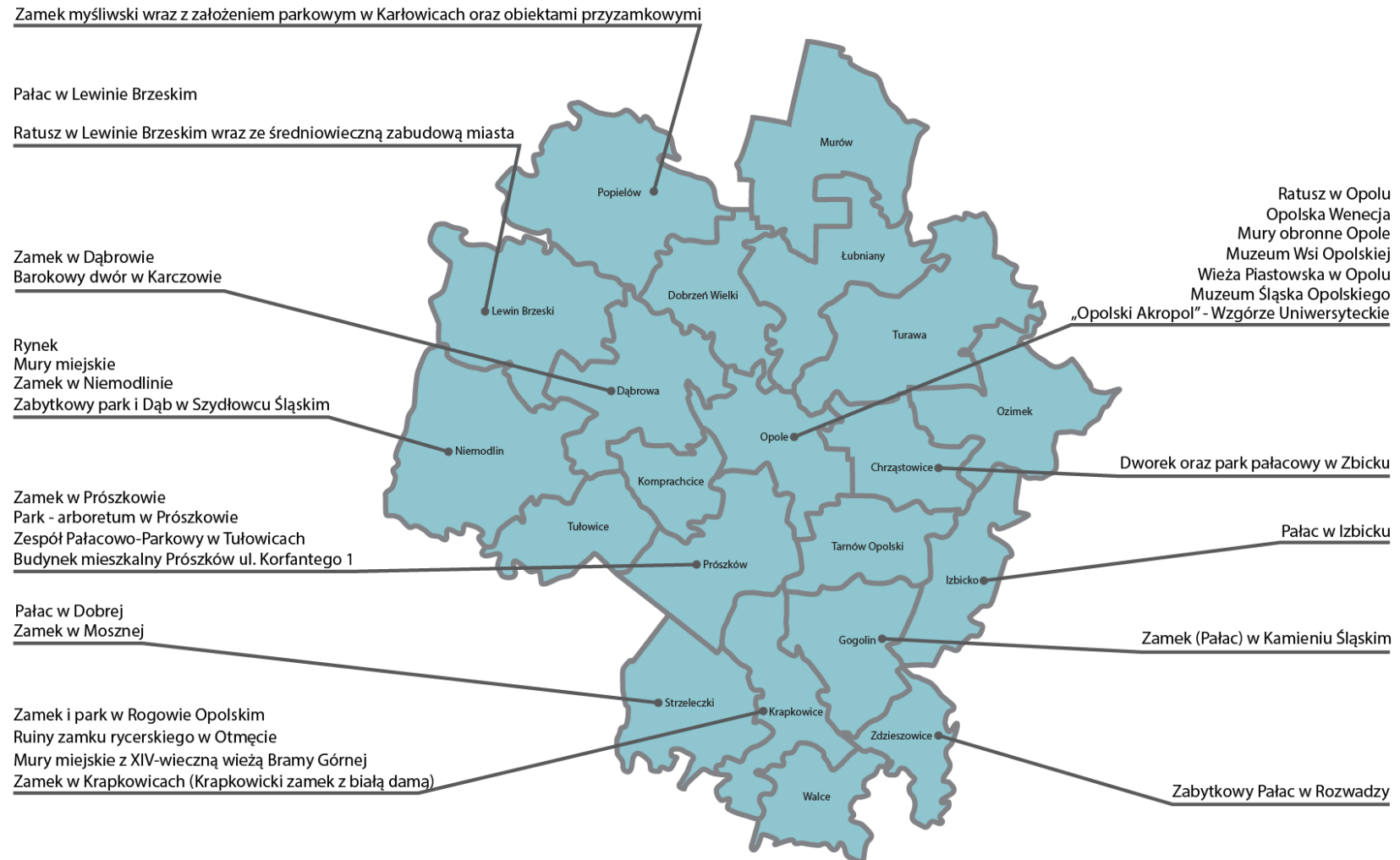
Rekomendujemy poniższe obiekty:

1. Dworek oraz park pałacowy w Zbicku, ul. Leśna 2, Łęczyny-Zbicko.
2. Zamek w Dąbrowie (kontakt: Uniwersytet Opolski, Plac Mikołaja Kopernika 11a, Opole).
3. Zamek (Pałac) w Kamieniu Śląskim Sanktuarium św. Jacka, ul. Parkowa 1a; 47-325 Kamień Śląski.
4. Pałac w Izbicku, ul. Stawowa 3 Izbicko.
5. Mury miejskie z XIV-wieczną wieżą Bramy Górnej, ul. Prudnicka 7, 47-300 Krapkowice.
6. Zamek w Krapkowicach, ul. Zamkowa 5, 47-300 Krapkowice.
7. Ruiny zamku rycerskiego w Otmęcie.
8. Zamek i park w Rogowie Opolskim.
9. Ratusz wraz ze średniowieczną zabudową miasta, Lewin Brzeski ul. Rynek 1.
10. Pałac w Lewinie Brzeskim ul. Zamkowa 3, 49-340 Lewin Brzeski.
11. Zamek w Niemodlinie, Rynek 55 Niemodlin.
12. Zabytkowy park i Dąb w Szydłowcu Śląskim, ul. Szydłowiec Śląski 168/3.
13. Opolska Wenecja, Opole, ul. Szpitalna.
14. Wieża Piastowska, ul. Piastowska 14, Opole.
15. „Opolski Akropol” - Wzgórze Uniwersyteckie 45-040 Opole, pl. Kopernika 11a.

16. Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu-Bierkowicach, ul. Wrocławska 174
17. Ratusz w Opolu Rynek 1, Opole
18. Muzeum Śląska Opolskiego, ul. Św. Wojciecha 13, Opole
19. Mury obronne Opole, 45-015 Opole.
20. Zamek w Prószkowie ul. Zamkowa 8, Prószów.
21. Park - arboretum w Prószkowie (Pomologia), Prószków ul. Parkowa.
22. Zamek w Mosznej, ul. Zamkowa 1, Moszna.
23. Zespół Pałacowo-Parkowy w Tułowicach ul. Zamkowa 15 Tułowice.
24. Barokowy dwór w Karczowie.
25. Rynek w Niemodlinie.
26. Mury miejskie w Niemodlinie.
27. Zamek myśliwski wraz z założeniem parkowym w Karłowicach oraz obiektami przyzamkowymi.
28. Budynek mieszkalny Prószków ul. Korfantego 1.
29. Pałac w Dobrej.
30. Zabytkowy Pałac w Rozwadzy.

Poniższa mapa prezentuje umiejscowienie obiektów

Grafika 3 Ścieżka zamków i pałaców

Źródło: opracowanie własne

2.5 Potencjalna atrakcyjność turystyczna dziedzictwa kulturowego AO w kontekście zidentyfikowanych problemów i potencjałów

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy stanu dziedzictwa kulturowego w Aglomeracji Opolskiej sporządzono drzewo problemów, które w formie graficznej zostało zaprezentowane w końcowej części niniejszego podrozdziału. Biorąc pod uwagę zidentyfikowane zjawiska problemowe, ich źródła oraz skutki, należy wyodrębnić trzy główne obszary szczególnie istotne dla dziedzictwa kulturowego AO. Pierwszym z nich jest szeroko rozumiana infrastruktura (obiekty zabytkowe i stopień ich dostępności), wymagająca podjęcia działań konserwatorskich i renowacyjnych. Drugi obszar to kwestia braku zintegrowanej promocji i działań marketingowych AO, ze szczególnym uwzględnieniem i ukierunkowaniem na posiadaną spuściznę o charakterze kulturowym. Trzeci aspekt to rozproszona oferta turystyczna, niewykorzystująca istniejących zabytków dziedzictwa kultury materialnej. Warto podkreślić, że przeprowadzone badania wskazują, iż znaczna liczba turystów odwiedzających AO wpisuje się w profil turysty zainteresowanego dziedzictwem kulturowym.

Kluczowymi zjawiskami – skutkami zidentyfikowanych problemów, z którymi musi się zmierzyć Aglomeracja Opolska, w kontekście posiadanego dziedzictwa kulturowego są:

1. **Niski poziom wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego w Aglomeracji Opolskiej.** U podstaw tego zjawiska leży głównie niedostatek środków na realizację kosztochłonnnych prac konserwatorskich i rewitalizacyjnych, jak również brak koordynacji w zakresie pozyskiwania dofinansowań z funduszy zewnętrznych. Wymiar terytorialny omawianego zjawiska w jednolitym stopniu dotyczy całego obszaru Aglomeracji Opolskiej. Konsekwencją obecnego, zdiagnozowanego stanu rzeczy, jest dalsze niszczenie zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego. Niewykorzystanie istniejących zasobów materialnych pozbawia region (gminy AO, instytucje kultury i podmioty turystyczne) możliwości na skuteczną promocję oraz integrację w granicach administracyjnych AO.
2. **Niski stopień upowszechnienia unikalnych zasobów kulturowych Aglomeracji Opolskiej.** Poziom wiedzy na temat obiektów zabytkowych funkcjonujących w AO i ich rozpoznawalność jest relatywnie niska. Przekłada się to na szeroko rozumianą

atrakcyjność turystyczną Aglomeracji Opolskiej, która w powszechnym odczuciu kojarzy się głównie z Krajowym Festiwałem Piosenki Polskiej w Opolu – zatem ma charakter ograniczony i jednoznacznie wyprofilowany. Jednocześnie omawiane zjawisko wprost świadczy o braku zintegrowanej promocji regionu i niewystarczającym wykorzystaniu istniejących zasobów instytucjonalnych (w tym kontekście należy podkreślić rolę Opolskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej – jej zasobów oraz posiadaną praktykę – jako potencjalnego partnera AO).

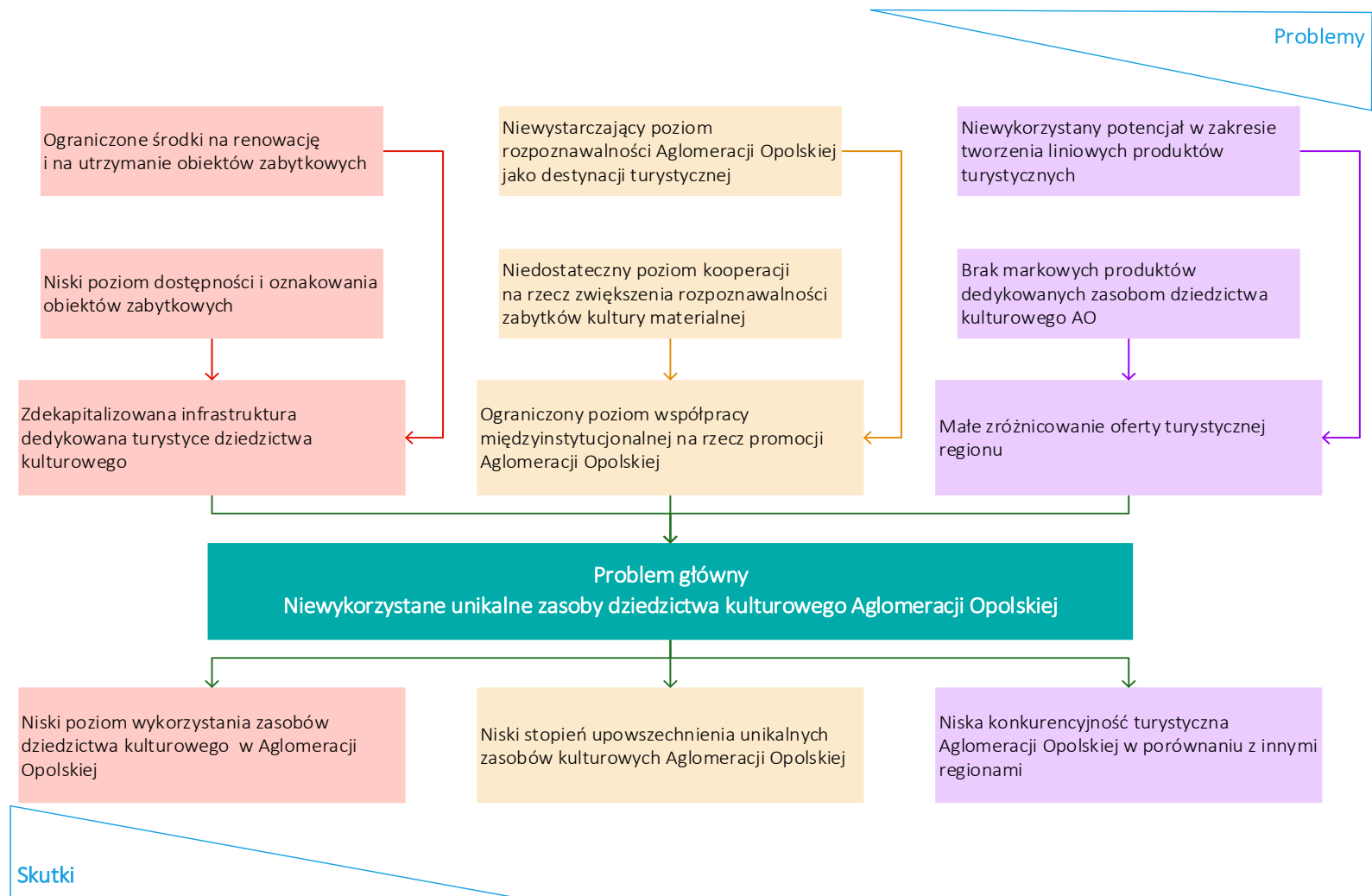
3. **Niska konkurencyjność turystyczna Aglomeracji Opolskiej w porównaniu z innymi regionami.** Turystyka przyjazdowa podlega silnym wahaniom koniunkturalnym i jest mocno warunkowana jakością i zróżnicowaniem bazy i infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej. Konkurencyjność turystyczna AO ma charakter ograniczony, w związku z powyższym eliminacja tego niekorzystnego trendu powinna być realizowana w oparciu o identyfikację niszy rynkowej i rozszerzenie oferty turystycznej. Biorąc pod uwagę specyfikę AO, uwarunkowania historyczne i naturalne oraz profil turysty odwiedzającego obszar, Aglomeracja powinna rozwijać turystykę dziedzictwa kulturowego. Nowa, sprofilowana gałąź ruchu turystycznego umożliwi zdynamizowanie regionalnej gospodarki i pozwoli na efektywne i zrównoważone zagospodarowanie istniejących zasobów.

W zakresie zjawisk o charakterze źródłowym warto wskazać na:

1. Ograniczenia w zakresie współpracy pomiędzy gminami AO, właścicielami i zarządcami obiektów zabytkowych dziedzictwa kulturowego, sektorem usług turystycznych i okołoturystycznych oraz instytucji takich jak OROT.
2. Niski stopień dostępności komunikacyjnej obiektów zabytkowych, związany m.in. z brakiem zintegrowania systemu ścieżek i tras rowerowych łączących zabytkowe obiekty. Ograniczenia infrastrukturalne są związane również z barierami architektonicznymi i niedostosowaniem „małej architektury” do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz seniorów.
3. Brak atrakcyjnych produktów turystycznych łączących w sobie liniowy charakter oraz ukierunkowanie na wykorzystanie zasobów o istotnych walorach historycznych i kulturowych.

Powyższe elementy zostaną szczegółowo poddane analizie w bilansie strategicznym (analizie SWOT). Jednocześnie stanowią punkt wyjścia do zdefiniowania koncepcji strategicznej i szczegółowego planu działań.

Grafika 4 Drzewo problemów

Źródło: opracowanie własne

3. Analiza SWOT

W niniejszym rozdziale zaprezentowano analizę dotyczącą zagadnień ochrony i wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej. Bogactwo spuścizny kulturowej obszaru może być promowane poprzez turystykę kulturową, a w szczególności turystykę dziedzictwa kulturowego, która stanowi specyficzny element turystyki kulturowej. Swoim zakresem obejmuje zabytki ruchome, nieruchome, zabytki niematerialne oraz krajobraz kulturowy. Zdiagnozowano, że przy odpowiedniej dbałości o stan ich zachowania, turystyka ta stanowi drogę do rozwoju Aglomeracji w oparciu o posiadane zasoby i umiejętne wypromowanie ich jako produktu turystycznego.

Stan obecny i perspektywy ochrony dziedzictwa kulturowego na terenie AO podsumowane zostały w układzie słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń dla tej dziedziny. Poniższe zestawienie prezentuje rozpoznane czynniki zastane (pozytywne i negatywne), a także możliwości (warunkujące zachowanie i poprawę stanu obiektów o potwierdzonej wartości architektonicznej i historycznej oraz rozwój turystyki dziedzictwa kulturowego) i zagrożenia, które mogą skutkować niepełnym wykorzystaniem, a nawet utratą znaczenia historycznego bogactwa kulturowego, a także degradacją budowli i miejsc wymagających renowacji i ochrony.

Tabela 9 Analiza SWOT

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – występowanie na terenie AO cennych, unikalnych zabytków kultury materialnej, pochodzących z różnych okresów historycznych, – interesujące, zabytkowe układy przestrzenno-architektoniczne, m.in. średniowieczne założenia miejskie, – skupienie na stosunkowo małym obszarze budowli zabytkowych o podobnym charakterze – zamków i pałaców, dworów, kościołów – zwłaszcza drewnianego budownictwa sakralnego, a także zabytków techniki (możliwość tworzenia tematycznych szlaków turystycznych), – wielokulturowe społeczeństwo AO – mieszkańcy różniący się pochodzeniem przodków, wiarą, językiem, kultywowanymi tradycjami (przenikanie się i oddziaływanie na siebie różnych kultur), – wysoka aktywność lokalnych środowisk kulturalnych, w tym mniejszości narodowych, – funkcja bogatego w obiekty dziedzictwa kulturowego miasta Opola (rdzenia AO) jako stolicy regionu, co przekłada się na zainteresowanie władz samorządowych różnych szczebli, – zasoby potencjalnie atrakcyjnych pod względem turystycznym obiektów, obszarów i miejsc chronionych, stanowiące bazę pod tworzenie produktów turystycznych, – funkcjonowanie kilku popularnych miejsc i obiektów zabytkowych chętnie odwiedzanych przez turystów – rozpoznawalnych w skali krajowej (m.in. Jurapark, Zamek w Mosznej, Zoo w Opolu), – wysoka jakość krajobrazów i zasobów kulturowych wsi opolskich, – dobre przykłady efektywnie zarządzanych obiektów dziedzictwa kulturowego (m.in. Pałac w Kamieniu Śląskim), mogące stanowić wzór właściwej komercjalizacji obiektów zabytkowych, – zasoby zaangażowanej i wykwalifikowanej kadry, skupione w instytucjach związanych z rozwojem, ochroną lub promocją obszaru AO i województwa 	<ul style="list-style-type: none"> – zły stan techniczny i popadanie w ruinę części zabytkowych obiektów historyczno-kulturowych, – zbyt wolno postępujący proces rewitalizacji budynków zabytkowych, – brak uznanych obiektów Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO i Pomników Historii, – ograniczona dostępność obiektów dziedzictwa kulturowego dla zwiedzających, w tym osób niepełnosprawnych, – zakłócenie pierwotnych układów przestrzennych, głównie zabytkowych założeń miejskich, typową zabudową okresu PRL, – niska estetyka zabytkowych założeń zieleni oraz zagospodarowania terenów w obrębie i wokół posesji zabytkowych obiektów, co obniża ich pozytywny odbiór, – braki w ofercie edukacyjno-kulturalnej opartej o bogate i oryginalne dziedzictwo kulturowe (kultura wysoka), – niewystarczające zasoby mieszkań socjalnych i komunalnych, skutkujące wykorzystywaniem w tym celu zabytkowych kamienic, – ubóstwo powodujące narastanie zjawiska wykluczenia społecznego wielu rodzin w obszarze, który powinien być objęty rewitalizacją (stopniowe niszczenie zabytkowych kamienic komunalnych), – niewystarczające zagospodarowanie atrakcyjnych kulturowo obszarów wiejskich, – nierozbudowana, w relacji z możliwościami i atrakcjami, sieć tematycznych szlaków turystycznych (np. rowerowych śladem Opolskich Piastów, zamków i pałaców itp.) – brak lub złe oznaczenie atrakcyjnych turystycznie obiektów i miejsc zabytkowych,

<p>opolskiego oraz jego dziedzictwa (pracownicy biura Stowarzyszenia AO, punktów informacji turystycznej, OROT, konserwator zabytków itd.),</p> <ul style="list-style-type: none"> – dostępne wolne i atrakcyjne tereny do inwestowania w bazę okołoturystyczną (noclegową, gastronomiczną, rekreacyjną), uzupełniającą ofertę turystyki dziedzictwa kulturowego, – bardzo atrakcyjne przyrodniczo i kulturowo tereny dla rozwoju turystyki weekendowej, – lokalizacja na historycznych traktach i szlakach tematycznych (Droga Św. Jakuba – Via Regia, szlak drewnianego budownictwa sakralnego), – potencjał turystyczno-kulturowy obszarów poindustrialnych (m.in. Fabryka Porcelany „RS Tilowitz”, huty w Ozimku i Zagwizdzu, Cementownia Odra), – unikatowe w skali europejskiej zabytkowe stanowisko archeologiczne w Krasiejowie, – dobrze funkcjonujące instytucje kultury, zdolne do rozszerzania swej oferty o dodatkowe atrakcje w sferze kulturalnej, – zwiększające się zainteresowanie mieszkańców miast województwa opolskiego krótkim, aktywnym wypoczynkiem niedaleko miejsca zamieszkania, – liczny (niemal 60%) udział turystów z wyższym wykształceniem oraz w wieku średnim i emerytalnym (ok. 35%) na terenie AO, stanowiących potencjalną grupę odbiorców oferty szlaków tematycznie uporządkowanych serii obiektów dziedzictwa kulturowego. 	<ul style="list-style-type: none"> – nie w pełni wykorzystane możliwości lokalnego systemu informacji turystycznej i promocji turystycznej zasobów AO z zastosowaniem nowoczesnych technologii, – brak wspólnych działań marketingowych oferty turystyczno-kulturowej Aglomeracji Opolskiej, – brak jednej, wspólnej dla wszystkich gmin Aglomeracji instytucji wyspecjalizowanej w zarządzaniu rozwojem turystyki opartej na dziedzictwie kulturowym AO, – niski poziom współpracy prywatnych właścicieli i inwestorów z władzami jednostek samorządowych dla ratowania i renowacji cennych obiektów (w tym stosowanie formuły partnerstwa publiczno-prywatnego), – niechęć do podejmowania działań naprawczych lub niepełna wiedza właścicieli zabytkowych obiektów o możliwościach wykorzystania różnych instrumentów finansowych dla renowacji i konserwacji obiektów, – niewystarczające możliwości finansowe gmin dla zapewnienia wkładu własnego do projektów współfinansowanych z funduszy UE, które pozwoliłyby uchronić zabytkowe obiekty przed dalszą degradacją, – wprowadzanie przypadkowych technologii i materiałów do prac konserwatorsko-budowlanych, często z użyciem tych nowoczesnych, które burzą estetykę obiektów zabytkowych i krajobrazu (plastikowa stolarka, blachodachówka itp.), – niedostateczny stan wiedzy społeczeństwa o regionie i jego dziedzictwie (co niejednokrotnie skutkuje niszczeniem zabytkowych obiektów, nierzadko dewastacją czy aktami wandalizmu), – niedobór urządzonych terenów rekreacyjnych (jako dodatkowe atrakcje dla odwiedzających obiekty zabytkowe) w obrębie wielu miejscowości AO, – brak parkingów w szeregu miejscowościach AO w pobliżu miejsc i obiektów dziedzictwa kulturowego.
---	---

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – prace renowacyjne i konserwatorskie wybranych, cennych, ale zagrożonych zniszczeniem obiektów dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej, – zważanie na kwestie ochrony obiektów zabytkowych w planowaniu przestrzennym obszarze, – uwzględnianie zagadnień z zakresu ochrony zabytków w dokumentach strategicznych poszczególnych gmin członkowskich AO, – promocja zasobów kulturowych regionu na polu turystyki – potraktowanie potencjału kulturowego regionu jako podstawy rozwoju turystyki w subregionie (rozwój markowych produktów turystycznych), – zwiększenie udziału funduszy prywatnych w pracach związanych z ochroną zabytków, w tym umożliwienie komercjalizacji obiektów z zachowaniem wymagań konserwatorskich, – dofinansowanie ze środków gmin AO prac konserwatorskich podejmowanych przez właścicieli obiektów, – możliwości pozyskiwania środków dla programów i projektów ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego z Funduszy Europejskich, – możliwości partnerstwa i współpracy pomiędzy gminami AO oraz na linii gmina-inwestor prywatny w zakresie ochrony i wykorzystania obiektów dziedzictwa kulturowego w turystyce, – wykorzystywanie stosunkowo nowych form prawnej ochrony zabytków jakie stanowią: park kulturowy i pomnik historii, – podjęcie starań o wpis najznamienitszych obiektów na listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego oraz innych prestiżowych zestawień wyróżniających i promujących te obiekty na arenie międzynarodowej, – udostępnienie w większym zakresie obiektów archeologicznych i paleontologicznych dla celów turystycznych – wykorzystanie możliwości turystycznego i edukacyjnego wykorzystania istniejących zabytków archeologicznych (na przykładzie Juraparku – Parku Nauki i Rozrywki w Krasiejowie), 	<ul style="list-style-type: none"> – znikające bezpowrotnie dziedzictwo kulturowe, niszczenie i dalsza degradacja unikalnych zabytków, – niedostatek środków publicznych na renowację i konserwację zabytków, zmniejszenie zakresu i wielkości pomocy publicznej na ich rewitalizację, – niski poziom świadomości społecznej odnośnie walorów obiektów zabytkowych i ich znaczenia dla rozwoju Aglomeracji (brak opieki nad zabytkami, dewastacja), – zagrożenia fizyczne miejsc dziedzictwa kulturowego (bagatelizowane potencjalne zagrożenia pożarowe, brak zabezpieczenia przed kradzieżą i innym niebezpieczeństwem, grożącym zniszczeniem lub utratą obiektów), – spiętrzenie wydatków związane ze złym stanem dużej liczby obiektów zabytkowych zagrożonych destrukcją, – niekontrolowane działania inwestycyjne – niewłaściwie przeprowadzone pod względem konserwatorskim remonty i modernizacje budowli oraz budowa w ich sąsiedztwie nowych, niedopasowanych stylistycznie obiektów, zakłócających krajobraz kulturowy, – zanikająca edukacja estetyczna na rzecz praktyczności, przy zastosowaniu minimalnych nakładów finansowych, – jednowymiarowe postrzeganie zasobów dziedzictwa kulturowego, bądź to poprzez pryzmat ich komercyjnego wykorzystania, lub też jedynie jako zasobu historycznego, – niezrozumienie i konflikty na linii właściciele obiektów zabytkowych – służby konserwatorskie, – skomplikowany stan prawny części zabytkowych nieruchomości, zniechęcający lub uniemożliwiający podjęcie prac renowacyjnych przez inwestorów, – brak realnych zachęt dla inwestorów prywatnych do inwestowania w zabytki,

<ul style="list-style-type: none"> – kształtowanie tożsamości lokalnej w oparciu o historię obszaru i poszanowanie spuścizny kulturową (działania edukacyjne, promowanie „małej ojczyzny”), – stałe pobudzanie świadomości kulturowo-historycznej mieszkańców i odwiedzających AO (budowa ścieżek edukacyjnych, powstanie punktów informacji turystycznej w gminach, które ich nie posiadają, ustawienie tablic informacyjnych przy zabytkach), – postępujący rozwój inicjatyw lokalnych organizacji pozarządowych mających w swym obszarze działania m.in. troskę o substancję zabytkową rejonu, – rozwój turystyki sentymentalnej („do korzeni”) oraz tranzytowej (popularna autostrada A4, zapewniająca dobrą dostępność komunikacyjną), – wzrost atrakcyjności inwestycyjnej województwa, również dla sektora turystycznego (baza noclegowa, baza gastronomiczna, baza towarzysząca służąca rekreacji), – zainteresowanie społeczeństwa turystyką historyczną (przeżywaniem kontaktu z przeszłością, noclegami w zabytkowych rezydencjach) oraz industrialną (zabytkami techniki i architektury przemysłowej), – wzrost zainteresowania turystów regionalizmem (możliwości rozwoju turystyki kulturowej obszarów wiejskich, wykorzystanie potencjału wsi historycznej, rozwój agroturystyki itp.), – korzystanie z pozytywnych doświadczeń innych regionów w zakresie tworzenia produktów turystycznych w oparciu o posiadane dziedzictwo, – nagradzanie i upublicznianie dobrych wzorców adaptacji i konserwacji obiektów zabytkowych, wprowadzający efekt pozytywnej rywalizacji. 	<ul style="list-style-type: none"> – brak inwestycji właścicieli prywatnych w tkankę zabytkową przy jednoczesnej niemożności pozyskania obiektu przez właściwą gminę, – silna konkurencyjność oferty dziedzictwa kulturowego regionów sąsiednich (np. obiekty sakralne Góry Św. Anny, Jasnej Góry w Częstochowie, północnej Czech w zakresie stopnia zadbania i wyposażenia ich zabytkowych zamków) oraz turystyczno-kulturowych wyjazdów zagranicznych w stosunku do oferty subregionu, – niepodejmowanie działań promocyjnych i marketingowych w odpowiedniej skali i dostosowanych do współczesnego turysty, – brak działań aktywizujących życie kulturalne w zabytkowych obiektach, – niedostosowanie lokalnej infrastruktury transportowej (zwłaszcza na obszarach wiejskich AO) do wymogów dzisiejszej turystyki dziedzictwa kulturowego (turystów zmotoryzowanych), – niepodjęcie działań integrujących system ścieżek i tras rowerowych łączących zabytkowe obiekty.
--	--

Źródło: opracowanie własne

4. Plan działań

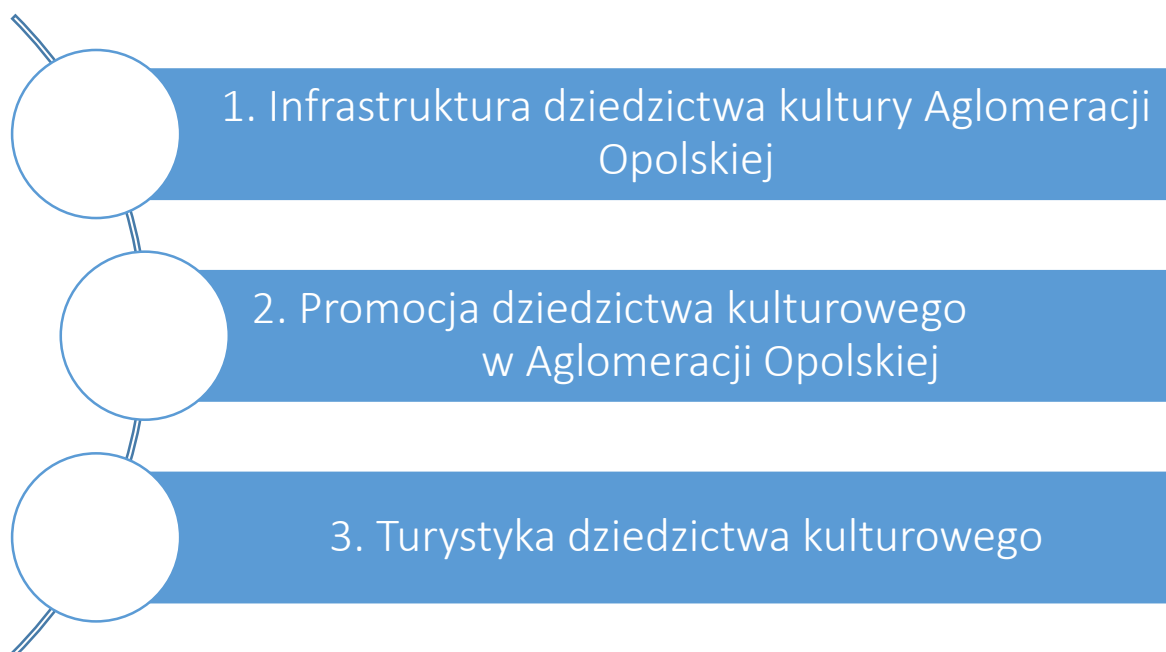
Dziedzictwo kulturowe jest wartościowym zasobem, oddziałującym na rozwój społeczny i gospodarczy. Badania przeprowadzone przez Narodowy Instytut Dziedzictwa potwierdzają tę tezę (*Spółeczno-gospodarcze oddziaływanie dziedzictwa kulturowego. Raport z badań społecznych*, Warszawa, 2013 r.). 89% respondentów twierdziło, iż dziedzictwo kulturowe pełni ważną rolę społeczną, a 54% wskazywało, iż obecność zabytków pozytywnie wpływa na jakość życia, głównie poprzez możliwości rozwoju lokalnego opartego na turystyce. W kontekście zidentyfikowanych potrzeb w zakresie renowacji i modernizacji obiektów na terenie Aglomeracji Opolskiej warto zwrócić uwagę, iż 77% ankietowanych nie zgadza się na burzenie zabytków kultury materialnej, a 82% badanych jest zdania, że należy inwestować publiczne środki w ochronę materialnej spuścizny kulturowej. Przeprowadzona diagnoza stanu dziedzictwa kulturowego w AO wskazuje na istnienie unikalnych zasobów w postaci szerokiego spektrum zabytków (obiekty sakralne, pałacowe czy też związane z industrialną przeszłością regionu). Efektywne gospodarowanie istniejącymi obiektami umożliwi uzyskanie korzystnych oddziaływań o charakterze rynkowym (rozwój branż związanych z dziedzictwem i turystyką dziedzictwa) oraz pozarynkowym (oddziaływania o charakterze ekologicznym i przestrzennym oraz podnoszenie jakości życia).

Warto podkreślić, iż zdefiniowany poniżej plan strategiczny i operacyjny wpisuje się w zapisy *Strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej na lata 2014-2020*, a w szczególności w cel strategiczny II – *Rozwój gospodarczy Aglomeracji Opolskiej* i cel szczegółowy II.4 *Rozwój gospodarki opartej na zasobach kulturowych i przyrodniczych Aglomeracji Opolskiej*.

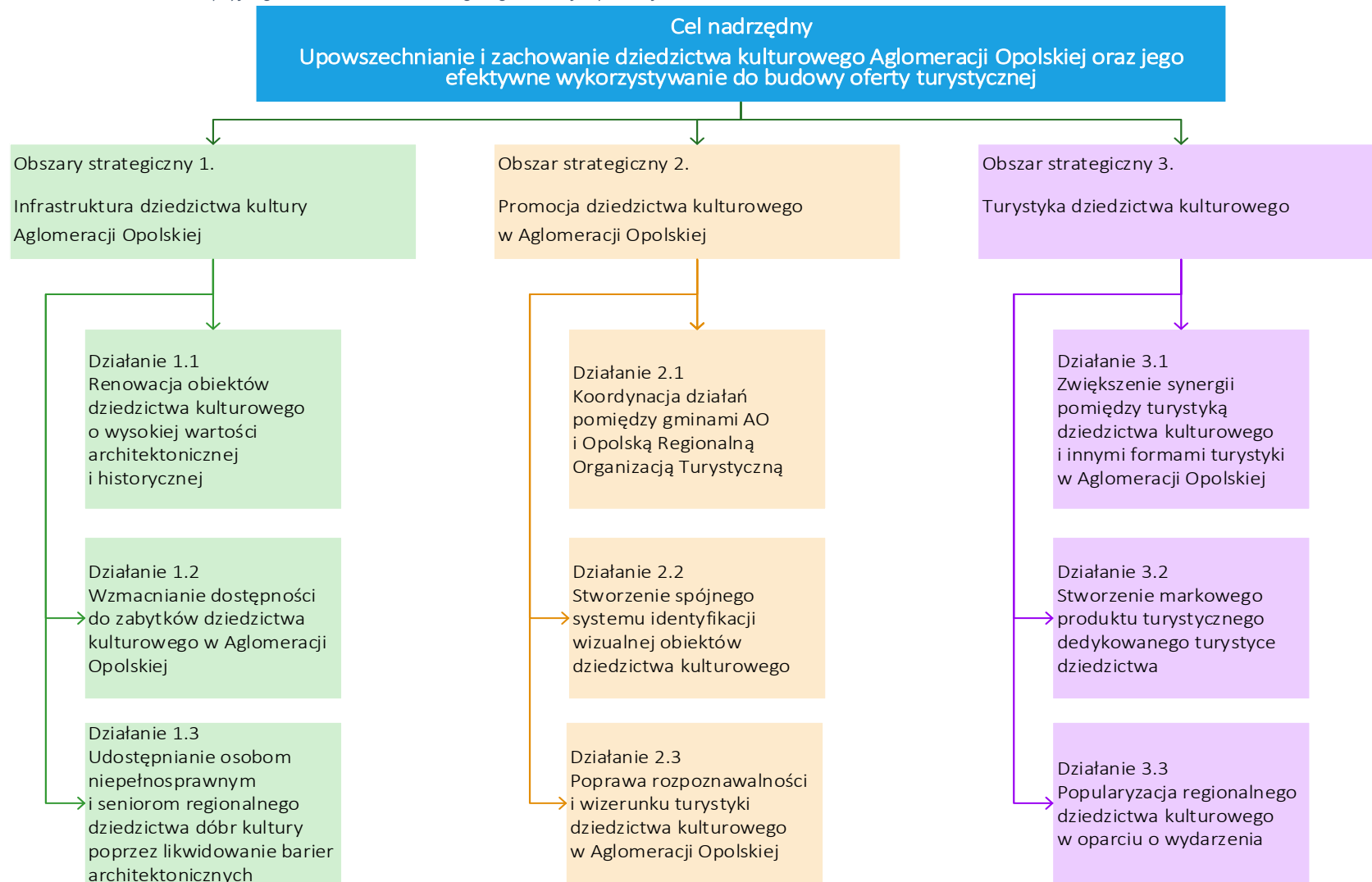
Na podstawie powyższych przesłanek celem nadrzędnym niniejszego opracowania i zdefiniowanego planu działań jest:

Upowszechnianie i zachowanie
dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej
oraz jego efektywne wykorzystywanie
do budowy oferty turystycznej

Plan działań opiera się na trzech zdefiniowanych obszarach strategicznych. Synergia wyodrębnionych dziedzin umożliwi realizację celu nadrzędnego.

Grafika 5 Plan działań studium koncepcyjnego dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej

Źródło: opracowanie własne

Obszary strategiczny 1. Infrastruktura dziedzictwa kultury Aglomeracji Opolskiej

Pierwszy ze zdefiniowanych obszarów strategicznych skupia się na zagadnieniach związanych z istniejącą infrastrukturą. Efektywne wykorzystanie funkcjonujących zasobów dziedzictwa kulturowego stawia przed samorządami Aglomeracji Opolskiej i potencjalnymi partnerami wyzwania o charakterze inwestycyjnym. Celem zaprojektowanych działań na poziomie operacyjnym jest podnoszenie konkurencyjności regionu w oparciu o wzmocnienie potencjału obiektów o charakterze zabytkowym. Jednocześnie poprawa jakości materialnych zasobów kultury korzystnie wpłynie na estetykę przestrzeni publicznej oraz wzmocni powiązania o charakterze integrującym w ramach Aglomeracji Opolskiej.

Działanie 1.1	Renowacja obiektów dziedzictwa kulturowego o wysokiej wartości architektonicznej i historycznej
Opis działań	<ul style="list-style-type: none"> – Inwentaryzacja obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie Aglomeracji Opolskiej; – Identyfikacja potrzeb inwestycyjnych obiektów warunkujących zachowanie ich unikalnych wartości historycznych; – Zabezpieczenie obiektów dziedzictwa kulturowego przed dekapitalizacją; – Stworzenie planu i harmonogramu prac rewaloryzacyjnych; – Działania konserwatorskie mające na celu przywrócenie wartości użytkowych i ekspozycję dziedzictwa kulturowego; – Publikacja raportu po realizacyjnego; – Działania remontowe, odtworzeniowe, inwestycyjne, modernizacyjne, związane z przywróceniem wartości użytkowych lub dostosowaniem do planowanego sposobu użytkowania/eksponowania.
Partnerzy	Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Opolu, samorzady gminne tworzące Aglomerację Opolską, właściciele i zarządcy obiektów zabytkowych
Harmonogram realizacji	2015-2020
Uwarunkowania wdrożenia	Skuteczna realizacja działania umożliwi wzmocnienie powiązań sieciowych istniejących pomiędzy poszczególnymi gminami i będzie stanowiło bazę dla rozszerzenia oferty i bazy dla turystyki dziedzictwa kulturowego w AO jako branży wschodzącej w skali ogółośropejskiej.

Działanie 1.2	Wzmacnianie dostępności do zabytków dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej
Opis działań	<ul style="list-style-type: none"> – Identyfikacja możliwości w zakresie wytyczenia tras rowerowych przebiegających w bezpośrednim sąsiedztwie wyselekcjonowanych zabytków dziedzictwa kulturowego AO; – Wyłonienie grupy roboczej przez Aglomerację Opolską, która wytypuje kluczowe inwestycje w infrastrukturę drogową mając na uwadze wcześniejsze działania identyfikacyjne; – Konsultacje z potencjalnymi partnerami i interesariuszami zewnętrznymi; – Rozbudowanie sieci tras rowerowych i dostosowanie ich do potrzeb ruchu turystycznego;
Partnerzy	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, samorzady gminne tworzące Aglomerację Opolską
Harmonogram realizacji	2015-2020
Uwarunkowania wdrożenia	Rekomenduje się podjęcie współpracy z samorządem wojewódzkim w zakresie zintegrowania istniejących i planowanych tras rowerowych z siecią tras rowerowych przedstawioną w „ <i>Studium komunikacyjnym Aglomeracji Opolskiej</i> ”. Jednocześnie potencjalne inwestycje w infrastrukturę rowerową powinny korespondować z działaniami ukierunkowanymi na wykorzystanie regionalnego dziedzictwa kulturowego. Możliwe jest współfinansowanie działania w ramach programów operacyjnych dedykowanych współpracy transgranicznej w perspektywie finansowej 2014 – 2020 (dla części gmin AO).

Działanie 1.3	Udostępnianie osobom niepełnosprawnym i seniorom regionalnego dziedzictwa dóbr kultury poprzez likwidowanie barier architektonicznych
Opis działań	<ul style="list-style-type: none"> – Identyfikacja potrzeb w zakresie dostosowania ich funkcjonalności do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych; – Zagospodarowanie (poprzez roboty budowlane) obiektów w celu przystosowania ich do pełnienia funkcji gospodarczych, szkoleniowych, edukacyjnych, turystycznych, kulturowych, społecznych doposażając je w niezbędne udogodnienia infrastrukturalne; – Likwidacja barier architektonicznych w towarzyszącej infrastrukturze okołoturystycznej.
Partnerzy	samorządy gminne tworzące Aglomerację Opolską, właściciele i zarządcy obiektów zabytkowych
Harmonogram realizacji	2015-2020
Uwarunkowania wdrożenia	Rekomenduje się realizację w ścisłym powiązaniu z działaniem 1.1 i 1.2 mając na uwadze potrzebę kompleksowego dostosowania infrastruktury dziedzictwa do potrzeb osób niepełnosprawnych i seniorów.

Obszar strategiczny 2. Promocja dziedzictwa kulturowego w Aglomeracji Opolskiej

Zrewaloryzowane obiekty dziedzictwa kulturowego posiadające korzystne skomunikowanie (dedykowane m. in. rowerzystom) i niezbędne ułatwienia dla osób niepełnosprawnych stanowią rzeczywisty potencjał Aglomeracji Opolskiej. Efektywność interwencji o charakterze inwestycyjnym (obszar strategiczny 1. Infrastruktura dziedzictwa kultury Aglomeracji Opolskiej) musi być uzupełniona o skoordynowane działania marketingowe. Kluczowe w zakresie niniejszego celu strategicznego jest pobudzenie współpracy instytucjonalnej na rzecz wspólnej promocji zasobów Aglomeracji Opolskiej.

Działanie 2.1	Koordinacja działań pomiędzy gminami AO i Opolską Regionalną Organizacją Turystyczną
Opis działań	<ul style="list-style-type: none"> – Organizacja konferencji roboczej z kluczowymi instytucjami zajmującymi się promocją w Aglomeracji Opolskiej i na terenie województw opolskiego; – Przedstawienie katalogu zrewaloryzowanych obiektów jako bazy do stworzenia markowego produktu turystycznego Aglomeracji Opolskiej; – Zawiązania strategicznego partnerstwa z Opolską Regionalną Organizacją Turystyczną; – Wyznaczenie koordynatora ds. kontaktów z OROT.
Partnerzy	samorządy gminne tworzące Aglomerację Opolską, Klaster Turystyczny „VisitOpolskie”, Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna
Harmonogram realizacji	2014-2020
Uwarunkowania wdrożenia	Rekomenduje się korzystanie z dobrych praktyk OROT oraz możliwie szerokie poszerzenie grupy docelowej poprzez regionalne kanały dystrybucyjne.

Działanie 2.2	Stworzenie spójnego systemu identyfikacji wizualnej obiektów dziedzictwa kulturowego
Opis działań	<ul style="list-style-type: none"> – Wypracowanie idei przewodniej korespondującej z specyfiką Aglomeracji Opolskiej; – Konsultacja z OROT w zakresie stworzenia spójnej identyfikacji wizualnej wyselekcjonowanych zabytków dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej (bazującej na zdefiniowanej idei przewodniej); – Ujednolicenie tablic informacyjnych i materiałów promocyjnych dziedzictwa kulturowego AO; – Powołanie zespołu roboczego AO weryfikującego jakość oraz merytoryczność przygotowywanych przez podmiot zewnętrzny materiałów; – Upowszechnienie materiałów w obiektach (również tablic informacyjnych) oraz dystrybucja materiałów drukowanych.
Partnerzy	samorządy gminne tworzące Aglomerację Opolską, właściciele i zarządcy obiektów zabytkowych, Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
Harmonogram realizacji	2014-2020
Uwarunkowania wdrożenia	Promocja dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej powinna korespondować ze ściśle zdefiniowanym programem promocji województwa opolskiego. Brak regionalnej strategii marketingowej na chwilę obecną pozwala na możliwe szerokie uwzględnienie potencjału i zasobów dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej w dokumentach planistycznych UMWO (np. w Strategii Rozwoju Turystyki).

Działanie 2.3	Poprawa rozpoznawalności i wizerunku turystyki dziedzictwa kulturowego w Aglomeracji Opolskiej
Opis działań	<ul style="list-style-type: none"> – Organizacja konferencji na temat mocnych i słabych stron wizerunku Aglomeracji Opolskiej; – Zorganizowanie kampanii promującej turystykę dziedzictwa kulturowego w AO w partnerstwie z OROT oraz Klastrem Turystycznym „VisitOpolskie”; – Stworzenie jednolitych materiałów i wydawnictw promocyjnych; – Tłumaczenie materiałów promocyjnych na języki obce; – Powiązanie promocji zabytków dziedzictwa kulturowego z promocją gospodarczą (np. usług senioralnych); – Udział w krajowych wydarzeniach targowych; – Tłumaczenie materiałów promocyjnych na języki obce; – Udział w międzynarodowych targach promocyjnych w partnerstwie strategicznym z OROT.
Partnerzy	samorządy gminne tworzące Aglomerację Opolską, Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska, właściciele i zarządcy obiektów zabytkowych, Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
Harmonogram realizacji	2015-2020
Uwarunkowania wdrożenia	Poprawa wizerunku i rozpoznawalności wiąże się z koniecznością realizacji kosztochłonnych kampani promocyjnych. Rekomenduje się ścisłe partnerstwo w tym zakresie z OROT. Dodatkowo szansą na efektywne wykorzystanie potencjałów kulturowych AO jest znalezienie sponsora/partnera strategicznego oraz pozyskiwanie środków zewnętrznych (RPO WO 2014-2020, POT, MTiS, MKiDN).

Obszar strategiczny 3. Turystyka dziedzictwa kulturowego

Aglomeracja jako obszar funkcjonalny o rozległym charakterze cechuje się sporym zróżnicowaniem w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego. Istniejące dziedzictwo kulturowe jest jednym ze spoiw AO, jego elementem scalającym. Biorąc pod uwagę niski poziom zróżnicowania i dostosowania oferty turystycznej do potrzeb, należy skupić się na stworzeniu produktu turystycznego (o liniowym charakterze) opierającego się na dziedzictwie kulturowym AO. Rozwój turystyki dziedzictwa kulturowego to stymulant dla pozostałych branż turystycznych i okołoturystycznych. Powstanie markowego produktu turystycznego powiązanego z atrakcyjnymi wydarzeniami o charakterze kulturalno - rozrywkowym, stanowi dopełnienie i zwieńczenie sekwencji działań inwestycyjnych i promocyjnych.

Działanie 3.1	Zwiększenie synergii pomiędzy turystyką dziedzictwa kulturowego i innymi formami turystyki w Aglomeracji Opolskiej
Opis działań	<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca z obiektami ukierunkowanymi obsługę turystów biznesowych celem wzmocnienia w świadomości obecności dziedzictwa kulturowego AO; – Promocja turystyki dziedzictwa na regionalnych wydarzeniach targowych przyciągających wystawców zajmujących się turystyką aktywną i weekendową (np. opolskie <i>Międzynarodowe Targi Turystyki „W Stronę Słońca”</i>); – Kooperacja z przedsiębiorstwami zajmującymi się turystyką przyjazdową na terenie Aglomeracji Opolskiej; – Stworzenie kampanii promocyjnej mającej na celu zachęcanie turystów biznesowych do przyjazdu do AO w celach kulturowych;
Partnerzy	samorządy gminne tworzące Aglomerację Opolską, właściciele i zarządcy obiektów zabytkowych, Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Lokalne Grupy Działania, przedsiębiorcy zajmujący się turystyką przyjazdową, właściciele obiektów noclegowych i konferencyjnych, Klaster Turystyczny „VisitOpolskie”
Harmonogram realizacji	2015-2020
Uwarunkowania wdrożenia	Efektywne wdrożenie działania jest warunkowane stworzeniem kanałów komunikacji pomiędzy potencjalnymi partnerami. Kluczowe w tym zakresie wydaje się ściśle współpracowanie z OROT oraz Klastrem Turystycznym „VisitOpolskie.

Działanie 3.2	Stworzenie markowego produktu turystycznego dedykowanego turystyce dziedzictwa
Opis działań	<ul style="list-style-type: none"> – Uzyskanie szczegółowych danych nt. krajowej / międzynarodowej rozpoznawalności i wizerunku regionu w zdefiniowanych grupach docelowych; – Publikacja serwisu internetowego zgodnego na najwyższymi standardami w komunikacji elektronicznej (wraz z pełną dostępnością na urządzenia mobilne); – Publikacja zestawu materiałów multimedialnych (w tym spot reklamowy oraz interaktywna mapa); – Wyszczególnienie kilku tras tematycznych (szlaków) w ramach wyselekcjonowanych obiektów zabytkowych; – Nawiązanie współpracy patronackiej z jednym z krajowych wiodących tytułów adresowanych do turysty wykwalifikowanego; – Aktywne włączenie się do współpracy w ramach Klastra Turystycznego „VisitOpolskie”.
Partnerzy	samorządy gminne tworzące Aglomerację Opolską, właściciele i zarządcy obiektów zabytkowych, Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Lokalne Grupy Działania, przedsiębiorcy zajmujący się turystyką przyjazdową, właściciele obiektów noclegowych i konferencyjnych, Klastr Turystyczny „VisitOpolskie”, media o zasięgu regionalnym i krajowym
Harmonogram realizacji	2015-2020
Uwarunkowania wdrożenia	Rekomendowane jest promocja produktu markowego poprzez OROT oraz Polską Organizację Turystyczną. Dodatkowo pożądana byłaby obecność powstałego produktu markowego podczas misji gospodarczych – głównie w Europie Zachodniej (z myślą o turystyce sentymentalnym i sektorze usług senioralnych).

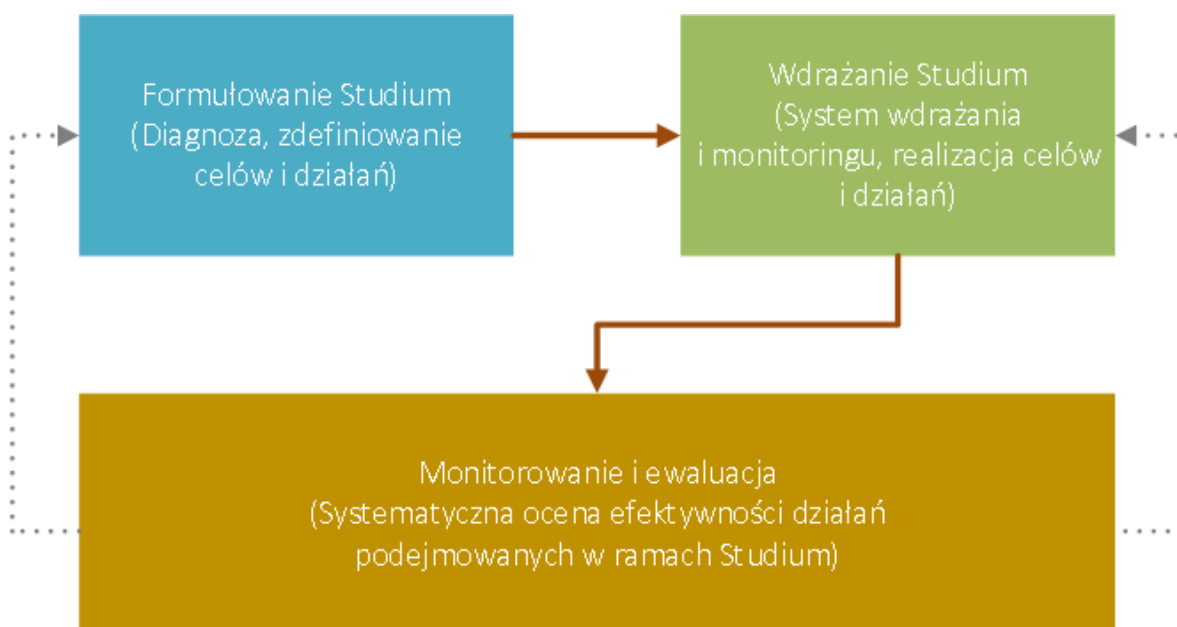
Działanie 3.3	Popularyzacja regionalnego dziedzictwa kulturowego w oparciu o wydarzenia
Opis działań	<ul style="list-style-type: none"> – Stworzenie kalendarza imprez, które cyklicznie będą się odbywały na zrewaloryzowanych obiektach obecnych na powstałym szlaku; – Powołanie komórki odpowiedzialnej za koordynację i pozyskiwanie nowych wydarzeń o charakterze kulturowo-rozrywkowym dla funkcjonującego produktu turystycznego; – Nawiązanie współpracy z regionalnymi mediami (również z tytułem krajowym o wiodącym charakterze – patrz. Działanie 3.2) pod kątem informowania regionalnej społeczności i wzmacniania obecności szlaku w świadomości mieszkańców.
Partnerzy	samorządy gminne tworzące Aglomerację Opolską, właściciele i zarządcy obiektów zabytkowych, regionalne i lokalne instytucje kultury, media regionalne
Harmonogram realizacji	2015-2020
Uwarunkowania wdrożenia	Rekomenduje się przyciąganie już istniejących imprez i wydarzeń kulturalnych o ustalonej renomie do obiektów znajdujących się na szlaku.

5. Wdrażanie i monitoring

Instrumenty wdrażania Studium stanowią podstawę realizacji określonych w nim celów, w odniesieniu do możliwości wykorzystania narzędzi wynikających z podstawowych, organizacyjnych kompetencji podmiotów, które będą zaangażowane we wdrażanie celów określonych w Studium.

System wdrażania jest jednym z kluczowych elementów zarządzania Studium. Efektywność zaproponowanych działań o charakterze koncepcyjnym jest oparta o powiązania, które zostały zaprezentowane na poniższym schemacie.

Grafika 6 Poziomy zarządzania Studium

Źródło: opracowanie własne

Podstawowym założeniem na etapie wdrażania jest przyjęcie zasady współdziałania podmiotów potencjalnej współpracy przy realizacji określonych w dokumencie działań. Na potrzeby wdrażania założeń Studium zaangażowane będzie w szczególności Biuro Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska, które koordynuje działania wszystkich interesariuszy, jako stowarzyszenie jednostek samorządu terytorialnego tworzących AO. Warunkiem powodzenia realizacji projektów skierowanych na ochronę i konserwację dziedzictwa kulturowego jest efektywne współdziałanie ponad granicami administracyjnymi, w ramach całej Aglomeracji Opolskiej. Walory regionu mają potencjał rozwoju, którego spożytkowanie

wymaga jednak stworzenia bądź wykorzystania lokalnych kadr fachowców, którzy potrafią dostrzec atuty historyczne, kulturowe czy archeologiczne obszaru, właściwie je zinterpretować oraz na ich podstawie stworzyć merytoryczne założenia konkretnych projektów inwestycyjnych, w sposób praktyczny wprowadzić je do obiegu społecznego i gospodarczego oraz medialnie szeroko je spopularyzować. Dlatego Biuro podejmować będzie współpracę i konsultacje z podmiotami zewnętrznymi (korzystając z ich zasobów oraz posiadanej praktyki), takimi jak: Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna, samorządowcy poszczególnych gmin i powiatów (konkretni urzędnicy z działów promocji, inwestycji, planowania przestrzennego), urzędnicy administracji państwowej, pracownicy instytucji zajmujących się ochroną dziedzictwa kulturowego (w tym Wojewódzkiego Opolskiego Konserwatora Zabytków), muzealnicy, animatorzy kultury, członkowie stowarzyszeń kulturalnych, właściciele i zarządcy obiektów zabytkowych, przedsiębiorcy i innymi zainteresowanymi osobami oraz organizacjami, jako potencjalnymi partnerami AO.

Osoby te i organy będą stanowiły zaplecze wsparcia w zakresie kierunków działań celów priorytetowych. Stanowiły będą jednocześnie odbiorców przedsięwzięcia oraz odbiorców jego monitoringu wraz z mieszkańcami obszaru Aglomeracji oraz turystami.

Najbardziej istotna dla właściwych instytucji powinna być szeroka współpraca społeczna, która ciągle pozostaje narzędziem słabo wykorzystywanym. Wdrażanie założeń *Studium koncepcyjnego* w dużym stopniu pobudzać powinno inicjatywy lokalne, a także wzajemne zaufanie ze strony właściwych instytucji: właścicieli prywatnych cennych kulturowo obiektów w duchu poszanowania prawa, potrzeb konserwatorskich i potrzeb społecznych. Tylko w ten sposób powstanie szansa na autentyczną współpracę, umożliwiającą poszanowanie wartości materialnego i niematerialnego dziedzictwa.

Celem procedury monitoringu jest szczegółowe określenie zasad monitorowania postępów realizacji *Studium koncepcyjnego dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej* oraz określenie zakresu odpowiedzialności i zadań uczestników procesu jego monitorowania.

Procedura opisuje postępowanie, określa wzory obowiązujących narzędzi monitoringu oraz wprowadza zestaw wskaźników monitorowania *Studium*. Monitoring umożliwia modyfikację poszczególnych elementów przyjętych ustaleń strategicznych. Jednocześnie system ten może być wykorzystywany do ciągłego śledzenia zdarzeń, tendencji i procesów

zachodzących w otoczeniu, jak i wewnątrz Aglomeracji Opolskiej, które mogą wywierać pozytywny lub negatywny wpływ na osiąganie przyjętych założeń i celu rozwoju. Pozwala to na zwiększenie zdolności do szybkiej i skutecznej reakcji na zachodzące zmiany.

Korzyści płynące z systematycznego monitoringu:

- pozyskiwanie danych pozwalających dokonać oceny postępu w realizacji Studium i jego wpływu na rozwój AO,
- efektywna realizacja działań zapisanych w Studium,
- osiąganie założonych rezultatów,
- identyfikacja ewentualnych opóźnień lub nieprawidłowości w realizacji działań,
- podejmowanie czynności naprawczych,
- wnioski z systematycznie prowadzonego procesu monitorowania dokumentu podstawą do aktualizacji obowiązującego Studium,
- wnioski z prowadzonego monitoringu podstawą do przyjęcia założeń rozwoju w oparciu o dziedzictwo kulturowe w następnym okresie.

Monitoring Studium przeprowadzony zostanie dwukrotnie w okresie programowania w roku 2018 i 2020, co pozwoli na uzyskanie wiarygodnej informacji na temat skuteczności podejmowanych działań i stopnia ich realizacji. Monitoring przeprowadzany będzie na poziomie działań zdefiniowanych w ramach obszarów strategicznych, w oparciu o informacje jednostek realizujących poszczególne projekty i przedsięwzięcia, agregowane przez samorządy członkowskie Aglomeracji Opolskiej i przekazane w formie sprawozdania do Biura Stowarzyszenia AO w wyznaczonym terminie.

Tabela 10 Wskaźniki realizacji Studium dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej

Wskaźnik	Jednostka	Źródła danych
Liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach określonych w Studium działań	Szt.	Dane samorządów – członków AO
Nakłady poniesione na realizację działań	PLN	Dane z samorządów – członków AO
Środki finansowe zakontraktowane na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie na realizację przedsięwzięć przewidzianych w Studium	PLN	Dane samorządów – członków AO

Źródło: opracowanie własne

W razie potrzeby, na wniosek Biura Stowarzyszenia AO jednostki samorządu terytorialnego prześlą dodatkowe informacje lub wyjaśnienia dotyczące realizacji przedsięwzięć

wskazanych w Studium oraz innych zadań wpisujących się w obszary strategiczne określone w dokumencie. Na podstawie zebranych informacji, w I kwartale roku 2018 i 2020, sporządzany będzie raport o stanie realizacji Studium (jest to odrębny dokument różniący się od bieżących raportów o charakterze sprawozdawczym). Raport zawierać będzie analizę statystyczną oraz wynikające z niej wnioski, na podstawie których dokonywana będzie ocena uzyskanych wyników w zestawieniu z założonymi w ramach obszarów strategicznych celami (działaniami). W przypadku rozbieżności pozwoli to na skorygowanie podejmowanych działań. W miarę dostępności danych wnioski z analizy procesu wdrażania Studium odnoszone będą również do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej w regionie.

Spełnienie standardu jawności wyników monitoringu nastąpi poprzez ich publiczną prezentację. Biuro Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska przed zamknięciem raportu udostępni jego wstępną wersję monitorowanym, aby mieli możliwość zapoznania, ustosunkowania się do niego i wprowadzenia korekt. Prezentacja wyników umożliwi zapoznanie się z wynikami monitoringu wszystkim zainteresowanym (np. poprzez krótką informację prasową, przedstawienie wyników na konferencji, mailing do określonych środowisk, umieszczenie informacji na własnej stronie internetowej, na stronach odwiedzanych przez mieszkańców i inne).

Określa się następujące produkty monitoringu:

- a) na poziomie samorządów:
 - ankieta ewaluacyjna przeprowadzona w samorządach – członkach AO,
 - informacje samorządów – członków AO o zmianach w zapisach dokumentów strategicznych, priorytetach polityki lokalnej w odniesieniu do dziedzictwa kulturowego i rozwoju turystyki,
- b) na poziomie AO:
 - dwukrotny przegląd programów, strategii i dokumentów branżowych na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym. Opracowanie raportu/sprawozdania i rekomendacji aktualizacji kierunków Studium,
 - dwukrotne sprawozdania z realizacji Studium z uwzględnieniem danych z ankiet przesłanych przez samorządy,
 - opracowanie zaleceń/rekomendacji do aktualizacji Studium.

Ocena kosztów monitoringu w relacji do korzyści przedstawia się pozytywnie. W ramach prowadzenia procedur monitoringu nie przewiduje się zlecenia usług podmiotom zewnętrznym. Monitoring będzie prowadzony w ramach zakresu czynności pracowników samorządowych wyznaczonych przez samorzady – członków AO. Ten sposób prowadzenia monitoringu, prowadzony przez etatowych pracowników, przyczyni się do osiągnięcia korzyści dla AO w postaci możliwości prawidłowego zaplanowania dalszych działań. Koszty obsługi administracyjnej związanej z prowadzeniem monitoringu przez Biuro Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska będą pokrywane, tak jak pozostałe jego zadania, przez poszczególne gminy AO, jak również z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Procedura aktualizacji/zmian w *Studium* koordynowana będzie przez Biuro Stowarzyszenia AO, na podstawie informacji i propozycji zebranych z samorządów tworzących Aglomerację. Wprowadzone zostaną następujące zasady:

- obowiązek przekazywania informacji przez członków AO o zmianach w dokumentach strategicznych na poziomie lokalnym, dotyczących zarządzania dziedzictwem kulturowym,
- wyznaczenie osób odpowiedzialnych w ramach samorządu za przekazywanie informacji o realizacji działań określonych w *Studium*.

Przewiduje się przeprowadzenie przeglądu strategicznego – ewaluacji *Studium koncepcyjnego dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej*. Będzie ona ogniskowała się wokół analizy oraz oceny interwencji na poziomie zdefiniowanych w ramach obszarów strategicznych działań – w tym głównie trafności doboru ogólnych kierunków interwencji. Jednocześnie jednym z istotnych aspektów ewaluacji strategicznej będzie weryfikacja przyjętych założeń w odniesieniu do aktualnej i przewidywanej sytuacji społeczno - ekonomicznej.

Rekomenduje się przeprowadzenie dwóch przeglądów strategicznych w okresie obowiązywania *Studium* – w 2018 (ewaluacja mid-term) i 2021 roku (ewaluacja ex-post). Wynikiem przeprowadzenia przeglądu będzie szczegółowe sprawozdanie (Raport ewaluacyjny), zawierające podsumowanie zestawień wyników uzyskanych w ramach monitoringu (informacje roczne) wraz z oceną poziomu realizacji poszczególnych działań. Celem ewaluacji mid-term jest obiektywna ocena pierwszych wyników wdrażania *Studium*, co pozwala ocenić również jakość samego systemu wdrażania i monitorowania. Przeglądy

strategiczne mają na celu uzyskanie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób założenia strategiczne oraz poziom operacyjny, przekładane są na faktyczne działania, co umożliwi wskazanie konieczności dokonania korekt (aktualizacji). W ramach przeglądów strategicznych dokonywana jest także aktualizacja danych zawartych w analizie źródeł wtórnych stanowiącej jeden z elementów Studium (np. odnoszących się do aktualnego stanu technicznego i stopnia zaawansowania prac renowacyjnych nad poszczególnymi obiektami). Raporty z przeglądów strategicznych będą prezentowane przedstawicielom gmin tworzących AO wraz z rekomendacjami korekt czy aktualizacji. Zarówno ewaluacja mid-term oraz ex-post będzie realizowana zgodnie z poniższymi założeniami.

Tabela 11 System ewaluacji Studium koncepcyjnego

System ewaluacji	
Etap I	Gromadzenie wszystkich niezbędnych danych (dokumentów, raportów, danych statystycznych) do przeprowadzenia ewaluacji na kolejnych etapach.
Etap II	Formalne przygotowanie procedury przeprowadzenia badań, w tym wybór sposobu przeprowadzenia ewaluacji: wykonanie własnymi siłami lub zlecenie wykonania badania na zewnątrz.
Etap III	Wybór zespołu/wykonawcy przeprowadzającego badanie, w tym: opracowanie lub przyjęcie szczegółowej metodyki oraz opracowanie lub przyjęcie narzędzi badawczych.
Etap IV	Przeprowadzenie badania.
Etap V	Przygotowanie/przyjęcie raportu z przeprowadzonej ewaluacji.

Źródło: opracowanie własne

Pytania badawcze, na jakie powinna odpowiadać ewaluacja, przedstawia się w zbiorach według kryteriów ewaluacji, do których należą:

- trafność: stopień, w jakim zaplanowane cele oraz działania odpowiadają potrzebom partnerów odnośnie ochrony i wykorzystania obiektów dziedzictwa kulturowego: czy realizowane projekty przyczynią się do rozwiązania zidentyfikowanych problemów? czy są zgodne z obranym kierunkiem rozwoju?
- skuteczność: w jakim stopniu realizowane działania przyczyniają się do osiągnięcia zakładanego celu strategicznego Studium i rozwoju obszaru?

- efektywność: jaki jest stosunek zasobów realizowanych działań i projektów oraz nakładów na nie do osiągniętych produktów?
- użyteczność: czy osiągnięte produkty realizowanych działań będą użyteczne, funkcjonalne dla turystów? czy turyści i mieszkańcy będą z nich korzystać? czy pojawiły się efekty dodatnie/pozytywne lub negatywne?
- trwałość: czy na poziomie użyteczności realizowanych działań pozostaną trwałe zmiany i czy zmiany te będą użyteczne przez długi czas?

Produktem przeprowadzonej ewaluacji będzie *Raport ewaluacyjny*, w którego zakres będą wchodziły następujące elementy:

- metodyka badania ewaluacyjnego: zastosowane techniki badawcze, pytania badawcze oraz objaśnienia sposobu interpretacji,
- wymiar przedmiotowy ewaluacji: podjęte działania związane z zarządzaniem ogólną promocją turystyczną dziedzictwa kulturowego oraz realizowane działania/projekty objęte badaniem ewaluacyjnym,
- wymiar czasowy ewaluacji: okres, w jakim były podejmowane działania związane z zarządzaniem strategicznym oraz realizowane projekty objęte badaniem ewaluacyjnym,
- wymiar terytorialny ewaluacji: obszar, w którym powstają produkty projektów oraz obszar oddziaływania realizowanych zadań i projektów,
- wyniki przeprowadzonych badań: diagnoza stanu, badania desk research, badania społeczne,
- wnioski z przeprowadzonych badań,
- podsumowanie i rekomendacje.

Załącznik nr 1 – Karty obiektów zabytkowych

Poniżej zaprezentowano karty tych obiektów zabytkowych, co do których istniała możliwość przeprowadzenia badania w formie ankiety telefonicznej CATI.

1	
Dane obiektu	Dworek w Zbicku oraz park pałacowy Lędziny-Zbicko, ul. Leśna 2
Własność	Stowarzyszenie MONAR
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona zdrowia, • Działania profilaktyczne, • Działalność terapeutyczna.
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w dobrym stanie, jednak wymaga drobnych renowacji i napraw np.: renowacji części elewacji, prac przy fundamentach. Ostatni remont na terenie obiektu zakończył się w październiku 2013 roku.
Koszt renowacji/remontu	Planowany remont w nowej perspektywie finansowej UE – na razie koszt nie jest znany.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Udostępnienie najbliższego otoczenia, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji.
Inne/dodatkové uwagi:	Właściciel obiektu jest zainteresowany współpracą – jednak ze względu na specyfikę prowadzonej działalności należy dokładnie przeanalizować możliwości pełnienia innych niż wymienione funkcji turystycznych (jej zakresu i dostępności).

2	
Dane obiektu	Zamek w Dąbrowie
Własność	Uniwersytet Opolski
Funkcje obecnie pełnione	Obecnie nie pełni żadnej funkcji. W planach uczelni jest stworzenie tu międzynarodowego centrum konferencyjnego.
Informacje o stanie obiektu	Obiekt w złym stanie technicznym wymaga generalnego remontu.
Koszt renowacji/remontu	Koszt to ok. 50 mln zł.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<p>Obecnie obiekt można oglądać jedynie z zewnątrz. Poniższe funkcje będą możliwe do realizacji po remoncie):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania całości obiektu, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Goszczenia stałych/okresowych spotkań tematycznych, • Pełnienie funkcji hotelowej.
Inne/dodatkowe uwagi	Właściciel zainteresowany współpracą.

3	
Dane obiektu	Ponorbertański zespół klasztorny w Czarnowąsach Czarnowąsy pl. Klasztorny 3
Własność	Kościół Katolicki
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Sakralne: kościół oraz klasztor, • Społeczne: Dom Pomocy Społecznej.
Informacje o stanie obiektu	Obiekt dopuszczony do działalności. Potrzeby jest remont elewacji całego obiektu.
Koszt renowacji/remontu	Koszt: 26 mln zł
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Udostępnienie najbliższego otoczenia, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Goszczenie stałych/okresowych spotkań tematycznych, • Imprezy kulturalne (sakralne, kultura wyższa).
Inne/dodatkowe uwagi:	Zarządca otwarty na współpracę. W ramach działań własnych planowane jest otwarcie Sali pamięci klasztoru i zakonu.

4	
Dane obiektu	Sanktuarium Św. Jacka, Centrum Kultury i Nauki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego ul. Parkowa 1a Kamień Śląski
Własność	Uniwersytet Opolski – funkcje połączone z Kościołem Katolickim
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Sanktuarium – funkcja sakralna, • Centrum - funkcja hotelowa, • Konferencyjna – edukacyjna, • Gastronomiczna, • Kulturalna (wystawy, prezentacje, koncerty).
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w dobrym stanie jednak wymaga bieżących drobnych renowacji i napraw. Na początku 2014 został odświeżony.
Koszt renowacji/remontu	Koszty renowacji nie są znane.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Udostępnienie najbliższego otoczenia, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Spotkania, • Konferencje, • Koncerty, • Funkcja sakralna, • Stałe i okresowe imprezy kulturalne.
Inne/dodatkowe uwagi:	Właściciel jest otwarty na współpracę.

5	
Dane obiektu	Pałac Izbicku Ul. Stawowa 3
Własność	Prywatna
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcja hotelowa, • Centrum Biznesowe VIP-Palm.
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w dobrym stanie jednak wymaga drobnych renowacji i napraw. Na początku 2014 został odświeżony.
Koszt renowacji/remontu	Koszty renowacji nie są znane.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Udostępnienie najbliższego otoczenia, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Spotkania, • Konferencje, • Koncerty, • Stałe i okresowe imprezy kulturalne.
Inne/dodatkowe uwagi:	Zarządca jest otwarty na współpracę – obiekt może stanowić bazę wypadową dla zorganizowanych wycieczek, gdyż leży przy uczęszczanym szlaku turystycznym.

6	
Dane obiektu	Kościół Św. Marcina ul. Myśliwska 10, Ochodze
Własność	Kościół Katolicki
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcja sakralna, • Turystyczna – udostępnianie otoczenia i wnętrza kościoła dla zwiedzających.
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w dobrym stanie jednak wymaga drobnych renowacji i napraw między innymi renowacja figurek.
Koszt renowacji/remontu	Planowana jest rewitalizacja przyległego do kościoła parku oraz renowacja figurek wraz z systemem przeciwpożarowym - koszt około 300 tys. zł - w roku 2016 – prace przewidziane do realizacji z dotacji Urzędu Marszałkowskiego.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Udostępnienie najbliższego otoczenia, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Koncerty, • Funkcja sakralna, • Stałe i okresowe imprezy kulturalne (religijne).
Inne/dodatkowe uwagi:	Zarządca jest zainteresowany współpracą.

7	
Dane obiektu	Baszta – Mury miejskie z XIV-wieczną wieżą Bramy Górnej ul. Prudnicka 7, Krapkowice
Własność	Gmina Krapkowice
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Turystyczna, • Widokowa.
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w dobrym stanie technicznym.
Koszt renowacji/remontu	Brak danych
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość utworzenia stałych i czasowych ekspozycji, • Goszczenie i organizacja przedstawień plenerowych itp.
Inne/dodatkové uwagi	Zarządca otwarty na współpracę.

8	
Dane obiektu	Zamek w Krapkowicach ul. Zamkowa 5
Własność	Samorząd – Gmina Krapkowice
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> Edukacyjna,
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w stanie umożliwiającym jego wykorzystanie. Obecnie trwa remont dachu i poddasza, są planowane dalsze remonty, części, które obecnie nie są wykorzystywane.
Koszt renowacji/remontu	Koszty remontu ok. 2 mln zł.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> Udostępnienie najbliższego otoczenia, Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, Możliwość zwiedzania udostępnionych sal, Oprowadzanie zorganizowanych grup przez młodzież szkolną, Wynajem sal na konferencje i spotkania.
Inne/dodatkowe uwagi:	Zarządca jest zainteresowany współpracą.

9	
Dane obiektu	Kościół św. Mikołaja w Krapkowicach
Własność	Kościół Katolicki
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Sakralna, • Turystyczna – kościół udostępniany zwiedzającym.
Informacje o stanie obiektu	Obiekt w dobrym stanie technicznym. Wymaga bieżącej konserwacji.
Koszt renowacji/remontu	Brak danych
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania całości obiektu, • Prezentowanie stałej lub czasowej ekspozycji, • Goszczenia stałych lub okresowych spotkań tematycznych.
Inne/dodatkové uwagi	Właściciel zainteresowany współpracą.

10	
Dane obiektu	Cmentarz Żydowski w Krapkowicach
Własność	Muzeum Historii Żydów POLIN
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcja parkowa
Informacje o stanie obiektu	Renowacji wymaga cały obszar cmentarza oraz macewy.
Koszt renowacji/remontu	Brak danych
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania całości obiektu, • Prezentowanie stałej lub czasowej ekspozycji.
Inne/dodatkowe uwagi	b.d.

11	
Dane obiektu	Ruiny zamku Otmęt w Gminie Krapkowice
Własność	Gmina Krapkowice: użyczenie Kościołowi Katolickiemu.
Funkcje obecnie pełnione	Zamek jest obecnie w stanie zabytkowej ruiny. Na terenie parku, ruin i parafii były organizowane spotkania i pikniki parafialne.
Informacje o stanie obiektu	Obiekt bezpieczny – jest w tej chwili zabezpieczony i nie ma na razie planów budowlanych.
Koszt renowacji/remontu	n/d
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania całości obiektu, • Prezentowanie stałej lub czasowej ekspozycji, • Goszczenia stałych i okresowych spotkań tematycznych.
Inne/dodatkové uwagi	Zarządca otwarty na współpracę.

12	
Dane obiektu	Zamek i park w Rogowie Opolskim ul. Piastowska Opole 18-19-20
Własność	Samorząd – Województwo Opolskie
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcja usług publicznych - siedziba Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu, Kulturowa, • Konferencje, spotkania, sympozja, • Funkcja hotelowa.
Informacje o stanie obiektu	Obiekt nie wymaga remontu, jest w dobrym stanie technicznym (remont przeprowadzony na przełomie 2005 i 2006).
Koszt renowacji/remontu	b.d.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Udostępnienie najbliższego otoczenia oraz wnętrz, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Goszczenie, organizowanie stałych/okresowych imprez kulturalnych i spotkań, • Funkcje gastronomiczno – hotelowe.
Inne/dodatkowe uwagi:	Zarządca otwarty na współpracę. W parku znajduje się kilka pomników przyrody (drzewa).

13	
Dane obiektu	Ratusz w Lewinie Brzeskim ul. Rynek 1, Lewin Brzeski
Własność	Samorząd – Lewin Brzeski
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Administracyjna
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w dobrym stanie jednak wymaga drobnych renowacji.
Koszt renowacji/remontu	Koszty nie są znane.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Udostępnienie najbliższego otoczenia, • Prezentowanie stałej lub czasowej ekspozycji (przed ratuszem i na korytarzach), • Możliwość zwiedzania udostępnionych sal.
Inne/dodatkové uwagi:	Zarządca otwarty na współpracę.

14	
Dane obiektu	Pałac w Lewinie Brzeskim
Własność	Gmina Lewin Brzeski. W zarządzie szkoły Gimnazjum im. Polskich Olimpijczyków.
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcja edukacyjna, • Turystyczna – otoczenie obiektu
Informacje o stanie obiektu	Obiekt w dobrym stanie technicznym – wymaga bieżącego utrzymania i napraw.
Koszt renowacji/remontu	Brak danych
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania otoczenia obiektu, • Możliwość zwiedzania części obiektu, • Prezentowanie stałej lub czasowej ekspozycji (zewnętrznych).
Inne/dodatkové uwagi	b.d.

15	
Dane obiektu	Kościół ewangelicki pw. Św. Piotra i Pawła w Lewinie Brzeskim
Własność	Samorząd – Gmina Lewin Brzeski
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Obiekt nie pełni obecnie żadnej funkcji
Informacje o stanie obiektu	Obiekt nie jest dopuszczony do użytkowania – jest w złym stanie technicznym, wymaga gruntownych prac remontowych – w długoterminowych planach gmina planuje remont obiektu i przeznaczenie go na funkcje sakralno – kulturalne.
Koszt renowacji/remontu	Koszty nie są znane.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Udostępnienie najbliższego otoczenia (obecnie) <p>Po remoncie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Funkcje sakralne – ekumeniczne, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Po remoncie - zwiedzanie całości, prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Goszczenie, organizowanie stałych i okresowych imprez kulturalnych i spotkań.
Inne/dodatkowe uwagi:	Zarządca otwarty na współpracę.

16	
Dane obiektu	Wozownia Skorogoszcz
Własność	Urząd Miasta w Lewinie Brzeskim Obiekt w zarządzie Szkoły
Funkcje obecnie pełnione	Obiekt obecnie nie pełni żadnej funkcji.
Informacje o stanie obiektu	Wozownia jest obecnie zdewastowana, przeznaczona do generalnego remontu z przeznaczeniem na funkcje edukacyjne.
Koszt renowacji/remontu	Pełna renowacja to koszt ok. 4 mln zł
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Goszczenie stałych/okresowych imprez kulturalnych oraz spotkań tematycznych.
Inne/dodatkové uwagi	brak

17	
Dane obiektu	Kościół p.w. św. Barbary Kolanowice
Własność	Kościół Katolicki
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Sakralne, • Turystyczne: możliwość zwiedzania obiektu
Informacje o stanie obiektu	Obiekt w dobrym stanie, wymaga jedynie bieżącej konserwacji.
Koszt renowacji/remontu	b.d.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Udostępnienie najbliższego otoczenia, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Goszczenie stałych/okresowych spotkań tematycznych, • Imprezy kulturalne (sakralne, kultura wyższa).
Inne/dodatkowe uwagi:	Zarządca jest otwarty na współpracę w sieci kościołów Aglomeracji Opolskiej.

18	
Dane obiektu	Kościół Najświętszej Marii Panny Radomierowice.
Własność	Kościół filialny NMP Niemodlin
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Sakralna, • Turystyczna – kościół udostępniony do zwiedzania.
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w stanie technicznym pozwalającym na prowadzenie działalności. Wymaga przeprowadzenia renowacji: organów, posadzki, ołtarza i ścian.
Koszt renowacji/remontu	Koszt 600 tys. zł
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania całości obiektu, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Goszczenie stałych/okresowych spotkań tematycznych.
Inne/dodatkové uwagi	Zarządca otwarty na współpracę.

19	
Dane obiektu	Huta żelaza w Zagwiździu
Własność	Samorząd: Gmina Murów
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Izba muzealna – stała wystawa, • Działalność kulturalna, • Wydarzenia kulturalne, • Działalność edukacyjna: regionalna
Informacje o stanie obiektu	Obiekt w dobrym stanie, potrzeby bieżącej konserwacji.
Koszt renowacji/remontu	Nie ustalone
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Udostępnienie najbliższego otoczenia, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Goszczenie stałych/okresowych spotkań tematycznych, • Imprezy kulturalne.
Inne/dodatkové uwagi:	Zarządca otwarty na współpracę. Właściciel planuje rozbudowanie oferty turystycznej obiektu.

20	
Dane obiektu	Zamek w Niemodlinie
Własność	własność Prywatna
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Turystyczna – otoczenie obiektu
Informacje o stanie obiektu	brak danych
Koszt renowacji/remontu	brak danych
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania otoczenia obiektu
Inne/dodatkové uwagi	b.d.

21	
Dane obiektu	Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny Niemodlin, Rynek 29
Własność	Kościół Katolicki
Funkcje obecnie pełnione	sakralna
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w dobrym stanie technicznym, wymaga drobnych renowacji. Renowacji wymagają niedawno odkryte polichromie.
Koszt renowacji/remontu	Polichromie – 350 tys. zł
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania całości obiektu, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Goszczenie stałych/okresowych spotkań tematycznych.
Inne/dodatkowe uwagi	Zarządca otwarty na współpracę.

22

Dane obiektu	Chatka Pustelnika ul. Działka nr 281 49-130 Lipno
Własność	Kościół Katolicki
Funkcje obecnie pełnione	Sakralna
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w dobrym stanie, obecnie nie wymaga przeprowadzenia remontów.
Koszt renowacji/remontu	Brak danych
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania całości obiektu, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Goszczenie stałych/okresowych spotkań tematycznych.
Inne/dodatkowe uwagi	Zarządca otwarty na współpracę. Obiekt sakralny - filialny (kapliczka) jest pod opieką Parafii Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Niemodlinie.

23	
Dane obiektu	Kościół im. Najświętszej Maryi Panny w Szydłowcu Śląskim
Własność	Kościół Katolicki
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Sakralna, • Turystyczna – zwiedzanie obiektu.
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w miarę dobrym stanie, renowacji wymaga posadzka.
Koszt renowacji/remontu	Brak danych o kosztach.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania całości obiektu, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Goszczenie stałych/okresowych spotkań tematycznych.
Inne/dodatkové uwagi	Zarządca otwarty na współpracę. Obiekt sakralny – filialny jest pod opieką Parafii Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Niemodlinie.

24

Dane obiektu	Zabytkowy park i Dąb w Szymbarku Śląskim
Własność	Gmina Niemodlin
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Turystyczna – zwiedzanie obiektu, • Imprezy tematyczne, • Rekreacyjna.
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w miarę w dobrym stanie, renowacji wymaga posadzka
Koszt renowacji/remontu	Brak danych o kosztach
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania całości obiektu, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Goszczenie stałych/okresowych spotkań tematycznych.
Inne/dodatkové uwagi	Zarządca otwarty na współpracę. Planowane jest poszerzenie oraz budowanie stałego kalendarza imprez w parku.

25	
Dane obiektu	Opolska Wenecja
Własność	Zbiór właścicieli (Miasto, dobra kościelne, własność prywatna)
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Turystyczna
Informacje o stanie obiektu	Obiekty są w różnym stanie – stan wizualny dobry
Koszt renowacji/remontu	Brak danych
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Turystyczna, • Stała lub okresowa zewnętrzna ekspozycja.
Inne/dodatkowe uwagi	Obiekty stanowią element trasy miejskiej – są poddane iluminacji.

26

Dane obiektu	Kościół św. Trójcy wraz z klasztorem i dziedzińcem w Opolu.
Własność	Kościół Katolicki – Zakon Franciszkanów
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Sakralna, • Turystyczna, • Edukacyjna, • Kulturalna.
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w dobrym stanie. W ramach rozwoju działalności zakon planuje adaptację poddasza na cele hotelowe.
Koszt renowacji/remontu	Adaptacja poddasza - 2 mln zł
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania całości obiektu, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Goszczenie stałych/okresowych spotkań tematycznych, • Organizacja pikników, imprez tematycznych, • pełnienie funkcji hotelowej.
Inne/dodatkowe uwagi	Zarządca wyraził duże zainteresowanie włączeniem obiektów do sieci turystycznej – szczególnie o profilu sakralnym.

27	
Dane obiektu	Wieża Piastowska w Opolu
Własność	Samorząd – Województwo Opolskie
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Turystyczno-kulturalna
Informacje o stanie obiektu	Wieża po pełnym remoncie w maju 2011 - 2013.
Koszt renowacji/remontu	Koszty utrzymania w ramach bieżącej działalności.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Udostępnienie najbliższego otoczenia, • Prezentowanie stałej lub czasowej ekspozycji, • Goszczenie stałych lub okresowych spotkań tematycznych.
Inne/dodatkové uwagi:	Zarządca otwarty na współpracę.

28

Dane obiektu	Opolski Akropol – Wzgórze uniwersyteckie
Własność	Uniwersytet Opolski
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Turystyczna, • Edukacyjna, • Rekreacyjna.
Informacje o stanie obiektu	Obiekty odrestaurowane – w dobrym stanie.
Koszt renowacji/remontu	bieżące utrzymanie obiektów oraz zieleni
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Turystyczna, • Stała lub okresowa zewnętrzna ekspozycja, • Edukacyjna, • Kulturalna.
Inne/dodatkové uwagi	Właściciel zainteresowany współpracą.

29	
Dane obiektu	Muzeum Wsi Opolskiej ul. Wrocławska 174, Opole
Własność	Województwo Opolskie
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacyjna, • Użytkowa, • Zachowanie dziedzictwa kulturowego, • Hotelowa. <p>Muzeum prowadzi szeroki wachlarz atrakcji turystycznych (m.in. wydarzenia kulturalne, jarmarki, pokazy hodowli itp.).</p>
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w dobrym stanie, jednak wymaga drobnych renowacji i napraw, np.: uzupełnienie ogrodzenia, bielenie ścian itp.
Koszt renowacji/remontu	Utrzymanie obiektu wpisane w bieżącą działalność muzeum.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiedzanie całości, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Goszczenie, organizowanie stałych i okresowych imprez kulturalnych, • Goszczenie i organizowanie spotkań i imprez tematycznych.
Inne/dodatkowe uwagi	brak

30	
Dane obiektu	Ratusz w Opolu Rynek, 46-020 Opole
Własność	Miasto Opole
Funkcje obecnie pełnione	Siedziba Urzędu Miasta Opola
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w pełni sprawny technicznie.
Koszt renowacji/remontu	Renowacja wieży ratuszowej – koszt nieznan
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania otoczenia oraz części obiektu, • Prezentowanie czasowej ekspozycji, • Goszczenia stałych/okresowych spotkań tematycznych.
Inne/dodatkové uwagi	n/d

31	
Dane obiektu	Muzeum Śląska Opolskiego
Własność	Województwo Opolskie
Funkcje obecnie pełnione	Muzeum tworzy kilka zabytkowych budynków – wcześniej pełniących funkcje mieszkalne, obecnie wystawowe.
Informacje o stanie obiektu	Najważniejsza potrzeba to elewacja na jednym z budynków muzeum.
Koszt renowacji/remontu	Brak szczegółowych danych.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania całości obiektu, • Prezentowanie stałej i czasowej ekspozycji, • Goszczenia stałych/okresowych spotkań tematycznych, • Koncertów i wydarzeń kulturalnych.
Inne/dodatkové uwagi	Zarządca jest w pełni otwarty na współpracę.

32

Dane obiektu	Cmentarz Żydowski w Opolu
Własność	Miasto Opole
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcja parkowa, • Funkcja sakralna: nekropolia.
Informacje o stanie obiektu	Renowacji wymaga cały obszar cmentarza oraz macewy
Koszt renowacji/remontu	Brak danych.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania całości obiektu, • Prezentowanie stałej lub czasowej ekspozycji, • Rekreacyjna – parkowa.
Inne/dodatkowe uwagi	b.d

33	
Dane obiektu	Cmentarz wielokulturowy w Opolu
Własność	Miasto Opole/właściciel kaplicy na terenie obiektu – prywatny (brak informacji i kontaktu)
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcja parkowa, • Funkcja sakralna: nekropolia.
Informacje o stanie obiektu	Renowacji wymaga cały obszar cmentarza oraz macewy
Koszt renowacji/remontu	brak danych.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania całości obiektu, • Prezentowanie stałej lub czasowej ekspozycji, • Rekreacyjna – parkowa.
Inne/dodatkowe uwagi	b.d

34	
Dane obiektu	Cementownia Opole
Własność	Prywatny
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Przemysłowa, • Turystyczna (okresowo), • Edukacyjna (okresowo).
Informacje o stanie obiektu	Obiekt przemysłowy – w dobrym stanie technicznym.
Koszt renowacji/remontu	Brak danych.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość utworzenia stałych i czasowych ekspozycji na wydzielonej części obiektu, • Ścieżka edukacyjna.
Inne/dodatkowe uwagi	Zarządca otwarty na współpracę.

35	
Dane obiektu	Mury obronne Opole
Własność	Miasto Opole
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Turystyczna, • Edukacyjna (okresowo), • Kulturalna (inscenizacje rycerskie).
Informacje o stanie obiektu	Obiekt w dobrym stanie technicznym.
Koszt renowacji/remontu	Brak danych
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość utworzenia stałych i czasowych ekspozycji na wydzielonej części obiektu, • Ścieżka edukacyjna, • Wydarzenia kulturalne – przedstawienia i inscenizacje.
Inne/dodatkowe uwagi	Zarządca otwarty na współpracę.

36	
Dane obiektu	Zespół budynków Dworca PKP i Poczty Polskiej
Własność	PKP, Poczta Polska
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Użytkowa
Informacje o stanie obiektu	Obiekty w dobrym stanie technicznym.
Koszt renowacji/remontu	Dworzec PKP odremontowany w grudniu 2014 r.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość utworzenia stałych i czasowych ekspozycji na wydzielonej części obiektu, • Ścieżka edukacyjna.
Inne/dodatkové uwagi	Zarządcy otwarci na współpracę.

37	
Dane obiektu	Żeliwny Most Wiszący ul. Hutnicza 1, Ozimek
Własność	Samorząd Gmina Ozimek
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Turystyczna
Informacje o stanie obiektu	Obiekt przeszedł generalny remont w 2009 r. i jest w pełni sprawny technicznie (nagroda „Zabytek Zadbane”).
Koszt renowacji/remontu	Obecnie nie są określone wydatki
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Udostępnienie najbliższego otoczenia, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji.
Inne/dodatkové uwagi:	Obiekt jest największą atrakcją Ozimka, a jego wizerunek znajduje się w herbie miasta. Zarządca obiektu jest otwarty na współpracę. W ramach ścieżki turystycznej można połączyć ekspozycję mostu z muzeum hutnictwa leżącym w nieznaczonej odległości od mostu.

38	
Dane obiektu	Kościół Ewangelicko-Augsburski w Ozimku
Własność	Kościół Ewangelicko-Augsburski
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Sakralna, • Sporadycznie odbywają się koncerty.
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w ogólnie dobrym stanie, lecz wymaga pewnych prac remontowych.
Koszt renowacji/remontu	Koszt renowacji fasady budynku to ok. 200 tys. zł.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania całości obiektu, • Prezentowanie stałych/czasowych ekspozycji, • Organizacja oraz goszczenie imprez kulturalnych.
Inne/dodatkowe uwagi	Zarządca jest otwarty na współpracę w zakresie turystycznym.

39	
Dane obiektu	Park Nauki i Rozrywki Krasiejów - JuraPark
Własność	NGO
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacyjna, • Naukowa, • Rozrywkowa, • Imprezy plenerowe.
Informacje o stanie obiektu	Obiekt w dobrym stanie.
Koszt renowacji/remontu	b.d.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania całości obiektu, • Prezentowanie stałych/czasowych ekspozycji, • Organizacja oraz goszczenie imprez kulturalnych, • Organizacja spotkań i konferencji, • Naukowa.
Inne/dodatkowe uwagi	Zarządca jest otwarty na współpracę w zakresie turystycznym.

40	
Dane obiektu	Zamek w Prószkowie ul. Zamkowa 8
Własność	Samorząd Powiat Opolski
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Turystyczna - możliwość zwiedzania otoczenia oraz w ograniczonym zakresie wydzielonych wnętrz, • Dom Pomocy Społecznej.
Informacje o stanie obiektu	Obiekt w pełni wyremontowany. Renowację zamku zakończono w 2011 r.
Koszt renowacji/remontu	Obiekt nie wymaga jedynie działań bieżących.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Udostępnienie najbliższego otoczenia, • Prezentowanie stałej lub czasowej ekspozycji.
Inne/dodatkové uwagi:	Właściciel obiektu jest otwarty na współpracę – jednak ze względu na specyfikę pełnionej funkcji należy dokładnie przeanalizować możliwości pełnienia funkcji turystycznej (jej zakresu i dostępności).

41	
Dane obiektu	Park – arboretum w Prószkowie wraz z zabudowaniami
Własność	Gmina Prószków/Uniwersytet Opolski
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacyjna, • Naukowa.
Informacje o stanie obiektu	Obiekt w dobrym stanie
Koszt renowacji/remontu	obiekt wymaga opieki i utrzymanie drzewostanu
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania całości obiektu, • Prezentowanie stałych/czasowych ekspozycji, • Organizacja oraz goszczenie imprez kulturalnych, • Ścieżką edukacyjna – przyrodnicza.
Inne/dodatkowe uwagi	Zarządca jest otwarty na współpracę w zakresie turystycznym.

42

Dane obiektu	Zamek w Mosznej Moszna ul. Zamkowa 1, 47-370 Zielina, gmina Strzeleczyki
Własność	Własność prywatna
Funkcje obecnie pełnione	Funkcja hotelowa, uzdrowska.
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w pełni sprawny i odrestaurowany, dobrze prosperujący.
Koszt renowacji/remontu	n/d
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania całości obiektu, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Goszczenia stałych/okresowych spotkań tematycznych, • Pełnienie funkcji hotelowej.
Inne/dodatkowe uwagi	Obiekt w pełni funkcjonalny, jest własnością prywatną. Poza funkcją hotelową (uzdrowską) odbywają się na jego terenie imprezy kulturalne, edukacyjne i inne.

43	
Dane obiektu	Wiatrak w Łowkowicach
Własność	prywatna
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Gastronomiczna
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w ogólnie dobrym stanie
Koszt renowacji/remontu	b.d
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Gastronomiczna, • Możliwość zwiedzania całości obiektu, • Prezentowanie stałych/czasowych ekspozycji, • Organizacja oraz goszczenie imprez kulturalnych.
Inne/dodatkové uwagi	Zarządca jest otwarty na współpracę w zakresie turystycznym.

44	
Dane obiektu	Zespół Pałacowo-Parkowy w Tułowicach Tułowice ul. Zamkowa 15
Własność	Gmina Tułowice
Funkcje obecnie pełnione	Funkcja mieszkalna i edukacyjna (obiekt pełni funkcję szkoły z internatem).
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w stanie ogólnym dobrym, lecz wymaga pewnych działań remontowych, szczególnie w obszarze instalacji (wod-kan., elektrycznej) oraz elewacji.
Koszt renowacji/remontu	Wymiana instalacji, remont elewacji – koszt ok. 350 tys. zł
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentowanie stałej/okresowej ekspozycji, • Goszczenie stałych/okresowych imprez kulturalnych lub spotkań tematycznych.
Inne/dodatkowe uwagi	Zarządca otwarty na współpracę.

45	
Dane obiektu	Kościół pw. Św. Rocha Dobrzeń Wielki ul. Opolska 5a
Własność	Kościół Katolicki
Funkcje obecnie pełnione	Sakralna
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w dobrym stanie, wymaga jednak drobnych renowacji (organy).
Koszt renowacji/remontu	Koszt remontu organów: 110 tys. zł.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> Goszczenie lub organizowanie stałych i okresowych imprez kulturalnych o charakterze religijnym.
Inne/dodatkowe uwagi	Zarządca jest zainteresowany współpracą.

46	
Dane obiektu	Kościół Apostołów św. Piotra i Pawła 46-046 Zakrzów Turawski
Własność	Kościół Katolicki
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Sakralna, • Turystyczna – obiekt udostępniany turystom po uzgodnieniu z Zarządcą.
Informacje o stanie obiektu	Sam obiekt jest w dobrym stanie, lecz remontu wymaga jego dach.
Koszt renowacji/remontu	Koszt remontu dachu – gont łupany ok. 300 tys. zł.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Goszczenie lub organizowanie stałych/okresowych imprez kulturalnych o charakterze religijnym (np. koncerty organowe).
Inne/dodatkowe uwagi	Zarządca otwarty na współpracę.

47	
Dane obiektu	Prom międzybrzegowy w Zdieszowicach prom nad Odrą, dzielnica Solownia
Własność	Samorząd – Powiat Opolski
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcja użytkowa (przewozi pasażerów).
Informacje o stanie obiektu	Prom po pełnym remoncie w maju 2013.
Koszt renowacji/remontu	Koszty utrzymania w ramach bieżącej działalności.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Udostępnienie najbliższego otoczenia, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji (na brzegach rzeki – w miejscu przeprawy).
Inne/dodatkowe uwagi:	Zarządca otwarty na współpracę. Prom to dodatkowa atrakcja turystyczna przy szlaku Św. Anny.

48	
Dane obiektu	Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Magdaleny Jasion
Własność	Kościół Katolicki
Funkcje obecnie pełnione	<ul style="list-style-type: none"> • Sakralna, • Turystyczna – zwiedzanie obiektu.
Informacje o stanie obiektu	Obiekt jest w dobrym stanie technicznym po remoncie w roku 2011.
Koszt renowacji/remontu	Utrzymanie bieżące – b.d.
Funkcje, które obiekt mógłby pełnić w sieci turystycznej	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zwiedzania całości obiektu, • Prezentowanie stałej/czasowej ekspozycji, • Goszczenie stałych/okresowych spotkań tematycznych.
Inne/dodatkové uwagi	Zarządca otwarty na współpracę.

Zestawienie tabel

<i>Tabela 1 Wykaz zabytkowych obiektów nieruchomych z terenu Aglomeracji Opolskiej, wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego (stan na dzień 1 czerwca 2013 r.)</i>	19
<i>Tabela 2 Wyselekcjonowane obiekty kluczowe AO</i>	42
<i>Tabela 3 Obiekty kluczowe Aglomeracji Opolskiej wymagające szczególnych nakładów finansowych</i>	65
<i>Tabela 4 Zidentyfikowane obiekty noclegowe na terenie Aglomeracji Opolskiej</i>	75
<i>Tabela 5 Rodzaje wydatków ponoszonych przez turystów odwiedzających Aglomerację Opolską</i>	76
<i>Tabela 6 Kluczowe atrakcje turystyczne Aglomeracji Opolskiej wg. raportu OROT, n=3233</i>	77
<i>Tabela 7 Najbardziej atrakcyjne turystycznie miejscowości AO wg. raportu OROT, n=3233</i>	77
<i>Tabela 8 Zidentyfikowane punkty IT na terenie Aglomeracji Opolskiej</i>	78
<i>Tabela 9 Analiza SWOT</i>	104
<i>Tabela 10 Wskaźniki realizacji Studium dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej</i>	123
<i>Tabela 11 System ewaluacji Studium koncepcyjnego</i>	126

Zestawienie wykresów

<i>Wykres 1 Liczba korzystających z noclegów na terenie AO</i>	73
<i>Wykres 2 Udzielone noclegi na terenie AO</i>	74

Zestawienie grafik

<i>Grafika 1 Ścieżka obiektów sakralnych</i>	92
<i>Grafika 2 Ścieżka obiektów industrialnych</i>	94
<i>Grafika 3 Ścieżka zamków i pałaców</i>	97
<i>Grafika 4 Drzewo problemów</i>	101
<i>Grafika 5 Plan działań studium koncepcyjnego dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej</i>	111
<i>Grafika 6 Poziomy zarządzania Studium</i>	121